Carit Etlar

Vendetta

Carit Etlar

Vendetta

En fortælling fra Korsika

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Carit Etlar: *Vendetta* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Carit Etlar: *Vendetta* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

I

Miss Campbell er en meget rig og meget fornem dame. Der fortælles at hendes slægtregister går i lige linje fra Vilhelm Conquestor. Det er vistnok noget langt tilbage, men hvorfor tvivle herom, siden det volder hende selv så stor tilfredsstillelse at tro det? Hun er meget afholdt på Korsika, har gennemrejst hele øen, til hest og til fods, skrevet en bog fuld af lovtaler herover og bygget en engelsk kirke i Ajaccio, udenfor hvilken der hver helligdag står en barsk vogter, som forbyder alle indfødte at træde ind i den. Blandt andre besiddelser ejer hun et nydeligt herresæde i Ajaccio, hvori hun tilbringer den længste tid af året, holder åbent hus for notable fremmede, gør teselskaber og dampskibsture for dem ned til den vulkanske øgruppe Sanguinairerne. – Kort sagt, miss Campbell er en fortræffelig dame.

En dag skrev hun følgende brev til prinsesse Bonaparte:

> "Min dyrebare veninde! Jeg har påtaget mig, at søge en passende lejlighed i Ajaccio til en familie af vor kreds, som vil komme hertil om nogle dage, højst agtværdige personer, mand, hustru og datter. Herren tilhører det gamle romerske fyrstehus Colonna, hans gemalinde, en født Pozzo di Borgo er noget svagelig og nærer en naturlig modbydelighed for at bo i hoteller. Om datteren ved jeg kun, at hun er en ung, nydelig lille ting, som synes at have en fremtid for sig. – Vil De leje

dem Deres ene etage, så underret mig herom. For at gentage Colonnas ord, er prisen aldeles ligegyldig. Klokken fire drikker jeg te og De er i dag som altid en velkommen gæst hos

Thomasine Campbell."

Prinsesse Bonaparte blev henrykt over dette brev. Pengene, som veninden omtalte med en så suveræn ringeagt, var en ikke uvigtig sag for hende. Hun bebor et stort, hvidkalket hus, der betegnes som Napoleon den Førstes fødested, og er overladt hende af kommunen tillige med en mængde tarvelige rokokomøbler, som skal have tilhørt madame Laetitia, kejserens moder. Hendes gemal, en fætter til Napoleon den Tredje, har foretrukket at tage ophold i London, prinsesse Marianna derimod lever i Ajaccio, fattig og glemt, betjent af et gammelt tjenestetyende, som desuden har den bestilling at vise de fremmede rundt i lejligheden, og forklare alle dens mærkværdigheder. De gåendes skridt giver ekko i disse værelser, der står en historie skrevet på de brune, falmede tapeter, når vinduesskodderne åbnes og lidt solskin spreder tusmørket derinde. En ubetydelig pension fra kejserinde Eugenie og de besøgendes frivillige gaver, er alt hvad prinsessen har til sit livsophold. Hun synes heller ikke at behøve mere. Når hun om helligdagene viser sig i kirken, bærer hun en tarvelig, næsten fattig dragt, indhyller sig i et langt, sort tørklæde og et tæt slør, der skjuler hendes magre skikkelse og et lille, gulblegt ansigt, som sorger og skuffelser har mærket.

Altså drak prinsesse Marianna te hos miss Campbell, tog imod hendes tilbud, og fandt sig med rosværdigt tålmod i at englænderinden regnede ud efter sin egen tabel og skruede

prisen op for værelserne til det dobbelte af hvad prinsessen selv havde tænkt sig. Etagen blev udluftet, forsynet med friske gardiner, ja, det utrolige skete, der blev endog vasket gulv i alle værelser, hvilket på Korsika betragtes som en overflødig og latterlig luksus.

Søndag morgen ventedes Nizzaskibet, som skulle bringe de rejsende, men det blev storm om natten og i daggryet sænkede sciroccoen sin lysegrå tåge som et forhæng ned over bugten, så tæt og uigennemsigtig, at klipperne ikke kunne skelnes ovre på den modsatte side.

Vognen, som prinsessen sendte ned efter sine fremmede, ventede allerede i flere timer. Det var i marts måned, bitterlig koldt, og dertil kom endnu af og til behageligheden af et energisk regnskyl, der brød frem, vildt og brusende, som alle løsladte lidenskaber på Korsika.

I læ af de nærmeste huse ved havnen lå lastdragerne og varmede sig foran små bål, de havde tændt af olivengrene og sammenskrabet løv fra alleens plataner. Pladsens herreløse hunde ventede i beskeden frastand i håb om at de også kunne få en lille plads ved ilden. Regnen plaskede, tågen krøb tættere og tættere sammen, da pludselig sirenens langtrukne bas lød ind over bugten. Bådførerne sprang op fra bålet og ilede ned til havnen. En mørk masse, som bestandig blev tydeligere, arbejdede sig ud af tågen, det er Nizzaskibet, det er på det alle stirrer, det er hen mod det at bådene søger, for at føre de fremmede ind på land. Nu er det hundenes tur at varme sig ved bålet, hestene foran vognen spidser øren, en række lastdragere marcherer ud på den yderste rand af havnemolen, det gælder om at være førstemand her. Det råber, det skriger og oppe foran

rendestenen ligger en fattigklædt, furet kvinde, som vasker tøj i den lille vandstråle, der pibler ud fra fontænen. Hun alene fortsætter sit arbejde, skurer og gnider linnedet hen over de grålige stene, uden at værdige skriget og skrålene en tanke.

Blandt den ynkværdige mængde rejsende, der lidt efter kom i land, hulkindede og gustne, slingrende frem og tilbage, som om de endnu havde alle søsygens ubehageligheder at kæmpe mod, lagde man mærke til to personer, en gråhåret mand og en ældre dame, som støttede sig til hans arm, og syntes at bevæge sig med besværlighed. Herrens påklædning var hverken usædvanlig eller påfaldende, det fængslende hos ham var et udtryk af ro og overlegenhed, og en uendelig mildhed, som kom til syne, hver gang han henvendte nogle ord til sin ledsagerinde. Damen smilede da, nikkede bifaldende til det han sagde, og trykkede sit spinkle hoved nærmere mod hans skulder, som om det var den plads, hun kendte bedst.

Endnu større opmærksomhed vakte en ung pige, der fulgte efter de to fremmede, ledsaget af en mørkklædt skikkelse med sorte briller, og en høj, kæmpestor tjener i lyseblå frakke og grå gamacher, belæsset med en mængde plaider og tæpper, der udfyldte rummet mellem begge hans udspilede arme. De to ældre steg efter nogen overvejelse ind i prinsessens vogn og kørte op mod De fire Løvers Plads. Den unge dame og hendes følge blev tilbage og ventede på en båd, som søfolkene bragte i land.

Det var en lille fin og spædlemmet skikkelse, indhyllet i en tætknappet, lysegrå kofte, hvis fyldige opossumskrave næsten skjulte hendes ovale og blege ansigt, kun hendes øjne kom ret til syne, to store, kløgtige og talende øjne, som vedblev at følge

vognen, og derefter gled hen over de små og smudsige huse, som indrammede havnepladsen. Resultatet af den sidste betragtning var åbenbart ikke til Ajaccios fordel, hun drejede sig om på sine hæle og trak på skulderen, idet hun hviskede nogle ord til guvernanten.

Imidlertid dannede drenge og piger en bestandig voksende kreds omkring dem, stillede sig stirrende foran hende, berørte forsigtigt pelsværkskanten af hendes kofte, alt sammen med den elskværdige dristighed, som tilhører Ajaccios ungdom. Lastdragere tilbød deres hjælp, men fik intet svar, hun lod blot sine mørke øjne hvile på dem, hvilket forresten var lige så godt som et svar, og udtrykte hendes forbavselse over at man vovede at tiltale hende. Derimod gav hun hvert øjeblik nye befalinger til den store tjener, som færdedes frem og tilbage mellem det tros af kufferter og æsker, bådføreren bragte i land fra dampskibet. Et heftigt regnskyl tvang pludselig lastdragerne til at krybe i skjul, børnene forsvandt, tjeneren og lærerinden kom frem hver med sin regnskærm for at beskytte deres herskerinde. Hun så sig et øjeblik tvivlrådigt om, svøbte den uldne kjole om sig, balancerede på fodspidsen hen imod den eneste vogn, som var blevet tilbage på pladsen, og steg uden videre op i den. Kuskens forklaring om at hans køretøj allerede var bestilt, standsede ved synet af et guldstykke, der gled over i hans brune hånd, han var endog så høflig at sætte en rejsekuffert ned, som allerede lå stillet op på forsædet.

Mens lærerinden og tjeneren hver søgte sin plads i vognen, kom en herre ilende ud fra toldboden med en opløst bogpakke i hånden.

"Hvad skal det betyde?" spurgte han kusken og standsede hesten. "Det er jo mig, De skulle køre for."

Damen lænede sig ud fra den opslåede kaleche, og betragtede den ubekendte med en mine, så ligegyldig, som om sagen ikke i mindste måde angik hende. Hun så en ung og kraftig mand, indhyllet i en kappe, hvormed han søgte at tildække sine bøger for den heftige regn, som strømmede ned over dem.

"Forstår De mig ikke?" vedblev han. "Hvorfor lader De andre tage vognen, når jeg har hentet Dem herned og forlangt, De skulle vente til jeg kom tilbage?"

"Sandt nok, hr. Zevaco, alt sammen sandt," sagde kusken forlegen og skottede hen mod stedet, hvor gendarmen havde søgt skjul, – "De har bestilt mig, – jeg sagde det også, – men damen der, – De blev så længe borte."

Det lod til at manden først nu lagde mærke til den unge og smukke pige. Han så et øjeblik overrasket op på hende.

"Hvad er det herren ønsker?" spurgte hun roligt og koldt.

"Ikke stort," svarede han i en tone, som lød lidt mindre barsk, forresten også lidt mindre sikker. "Jeg er kun forbavset over at finde min vogn optaget. Jeg har bestilt den."

"Jeg har betalt den."

"Det er meget muligt, men vi har et mundheld her på Korsika, som siger, at den der kommer sidst, står udenfor."

"Jeg kender ikke korsernes mundheld," svarede hun, "men De kan vel ikke mene, at jeg skal stige ud i dette vejr, så bliver jeg jo våd."

"Og jeg da!" sagde han, uden at være i stand til at beherske et smil over det hensynsløse og egenkærlige i hendes ytring. – "Bliver jeg måske ikke våd, – og mine bøger!"

Hun sendte et øjekast hen over hans regnkappe, hvis grønlige og falmede farve røbede et allerede fortroligt bekendtskab med dårligt vejr, et andet mod kalechens tag, hvorfra enkelte vanddråber piblede ned på hendes grå handske. Dernæst svøbte hun sig tættere ind i sin kåbe og lænede sig tilbage i hjørnet af bagsædet.

"Kør så, kusk!" sagde hun. "De hører jo, at herren bliver våd. Om et øjeblik skal vognen være her igen."

En fornem hovedbøjning tilkendegav, at hun hermed anså sagen for afgjort. Den fremmede trak på skulderen og trådte til siden, mens han betragtede den skat, han bar under armen.

Vognen kørte og regnen vedblev at plaske.

II

Ved middagstid forandrede vejret sig, et klart solskin fulgte efter regnbygerne. Det lyste og flimrede over Ajaccio og farvede baggrundens bjerge med et rødligt skær. Deroppe lå sneen i små, afbrudte striber, hvorfra vandet sivede ned mellem kløfterne. Skyerne bag Monte Rotondo samledes i en blågrå tåge, som fantasien kunne antage for endnu fjernere bjerge. På de mest iøjnefaldende punkter omkring korsernes byer ligger der en mængde små, hvide bygninger, kapeller kaldes de, og tjener til begravelsessted for de velhavende familier, hvoraf enhver har sit. Antallet af dem tiltager med hvert år. Hvorhen øjet ser, møder det disse tilintetgørelsens minder, ligesom kæmpehøjene på Alheden. Den smukke strandpromenade langs med bugten ved Ajaccio er pyntet med dem. Et opbyggeligt *memento mori* for de stakkels brystsyge, som ikke kan vælge nogen anden banet spadserevej, fordi der ikke findes nogen anden.

Der hvor bjergene tilbyder en tilgængelig skråning eller en lille dal, kommer hist og her nogle små huse til syne, sammenhobede uden symmetri eller andet hensyn, end ejernes forgodtbefindende og omgivet med en grøn stribe af kål og bønner. Der er en ejendommelighed ved flertallet af disse landsbyer, at de i nogen frastand ser ud som en hob ruiner, lidt lysere end de grågule klippevægge, der støtter dem. Ingen skorsten betegner en menneskelig våning, vinduerne erstattes med huller i muren, som om natten dækkes med en låge, et andet større hul danner indgangen og står i godt vejr åbent for

et sparsomt lys til de indre rum, hvor mennesker, høns og undertiden geder trives i venskabelig forening. – Og nu folkene, som lever her, uden nogen som helst interesse for hele den øvrige verden, hvis civilisation og kultur træder dem fremmed og fjendtlig i møde, uden andet begreb end tilfredsstillelse af det legemlige velvære, hvor de danner en trøstesløs illustration til egnen og stedet. En flok skrigende og smudsige børn, hvis dragt består af en laset bluse eller kofte og ikke andet; små, magre, brungule mænd, der tilbringer størsteparten af dagen liggende udstrakt i skyggen af husene, mens deres kvinder forretter markarbejdet eller slæber makiris hjem fra bjergene. Ingen banet vej fører op til hytterne, regnen trænger ind i dem, mistralen gennemisner dem. En bugtet og farlig sti, netop så bred at et muldyr kan passere hen over den, slynger sig i zigzag langs bjergets sider, mellem kastanje- og oliventræer. Så må vi ikke glemme et forsvarligt og vel vedligeholdt stengærde om ethvert hus, eller et med glasskår spækket, mandshøjt brystværn, der minder om, hvor rart det er at være dækket for en geværkugle, eller hvor ubemærket man herfra kan gøre det af med sin uven, så snart omstændighederne skulle fordre det.

Hen imod aften var alt bragt i orden i grev Colonnas nye lejlighed hos prinsesse Marianna.

Ilden brændte i alle kaminer. Colonna havde nylig været nede for at hilse på prinsessen.

Da han kom tilbage sad grevinden indhyllet i et gråt fugleskindsslag foran et bord og en halvtømt kop bouillon, og med en bog, hvori hun lod til at læse med stor interesse. Af og til udstødte hun et dybt suk, og lod bogen synke ned i skødet.

Hver gang det skete, lød en blød og deltagende stemme inde fra det næste værelse.

"Hvad er det nu, mama?"

"Å, de stakler, de stakler!" ytrede den gamle dame klagende, "det går dem så galt her i bogen."

"Læs kun videre," svarede stemmen, "det bliver nok bedre med dem."

Efter denne trøst tog grevinden atter sin bog, og den unge pige, som nylig så egenmægtigt havde berøvet Zevaco hans vogn, kom lidt efter frem i den åbne dør, fortabt i beundring af et ophængt molls gardin, hvori damen med de sorte briller netop hæftede de sidste nåle. Således fandt Colonna dem, da han trådte ind i salen.

"Du kommer højst belejligt," sagde den unge pige. "Nu er vi netop blevet færdige. Betragt disse gardiner, hænger de ikke nydeligt? Det skal være dit værelse. Jeg har ordnet alt herinde."

Colonna lo. "Det vil sige, at du ikke har rørt din hånd dertil. Det er mamsel Fleuron, som har udført alt, og du tager som sædvanlig æren for hendes gerning."

"Hvor kan du sige det, utaknemmelige! Hun har hjulpet mig, en lille smule, men jeg alene gav ideen, ikke sandt, frøken?"

"Jo," svarede den sortklædte smilende, "det er altid komtesse Paola, som har de gode ideer."

"Og din moder?" spurgte Colonna dæmpet, idet han trådte datteren et skridt nærmere.

"Hun befinder sig udmærket, langt bedre end jeg havde troet; se, hun smiler derinde, hun er lykkelig over sin roman, skønt det vist er tyvende gang hun læser den."

"Kommer du endelig," sagde grevinden, da Colonna gik hen til hende og kyssede hendes pande. "Jeg har længtes efter dig."

"Du ser så vel ud, du har det godt, og bogen der morer dig?"

Hans ord lød så deltagende, han talte til hende i den milde og tålmodige tone, hvormed man taler til et barn, og hun smilede med et barns enfold og vedblev at holde fast ved hans hånd, mens han tog plads ved hendes side.

"Jeg befinder mig rigtig vel," sagde hun, "nu går det dem også godt her i bogen, men hvad de mennesker dog måtte lide, inden det kom så vidt! Jeg holder ikke af at læse om disse mange ulykker, vel, du! – Tag nu plads, du må ikke mere gå fra mig, jeg vil sidde og se på dig, så dukker det ene minde frem efter det andet, hvad du har gjort for mig, hvorledes du bestandig har båret over med mig, det er som jeg går igennem en have, fuld af smukke og duftende blomster. Paola skal også komme herind, lad dog de gardiner være, jeg vil have jer begge hos mig, så kan jeg ikke tænke mig noget lykkeligere. Nu lægger vi bogen til side, og du skal fortælle mig, hvad vi egentlig har i sinde at tage os for her på Korsika."

"Lægerne rådede os til at søge et sundere klima for dig, borte fra Neapels miasmer og malaria, de mente, at du ville have godt af en friskere luft herovre."

"Men jeg fæster slet ikke lid til disse italienske læger. Hvad fejler jeg? Et slagtilfælde, en paralyse påstår de, jo vist, et forbigående ildebefindende, der kom og forsvandt igen. Kun mit hoved er noget svagt endnu, jeg husker ikke mere så godt som før."

Lidt senere blev bordet dækket med en samling af umage kopper og et i rokoko ciseleret testel, som havde tilhørt

madame Laetitia. Prinsessens gamle husholderske hjalp tjeneren med at stille disse kostelige sager frem på bordet, og betragtede dem med en dyb ærefrygt, ymtede lidt om enhver genstands historie og blev forbavset over at de ikke vakte større opmærksomhed hos de fremmede, fordi rigdom og overflod bestandig havde stået hende så fjernt, og fordi hun ikke havde nogen forestilling om den luksus, familien Colonna var vant til.

Greven sad i sofaen ved sin hustrus side, selskabsdamen skænkede te. Og Paola lå tilbagelænet i en kurvestol ved kaminen, hvis rødlige og knitrende flamme kæmpede om herredømmet med seks små, viftende vokslys fra en lille messingkrone, som hang ned fra bjælkeloftet. Colonna fortalte, han forstod bestandig at drage enhver genstand for samtalen ned til forståelse af den evneløse dame, som lyttede til ham, tonen i hans røst svarede til ordene, og kaldte en svag rødme frem på hendes kinder, hans blik hjalp til at forklare den dæmpede og bløde stemme, som kaldte stråler af lys og lykke ind i hendes formørkede sjæl, hun smilede og rakte ham sin hvide, næsten gennemsigtige hånd, efter først at have trukket handsken af.

"Et må du forklare mig," sagde hun pludselig, "måske har vi talt derom før, men du bliver jo ikke vred eller træt, fordi jeg glemmer så hurtigt og spørger igen?"

"Spørg du kun," svarede han, "jeg bliver ikke vred og ikke træt."

"Hvor kan det være, at vi ikke hører noget fra vor søn? Han skulle jo møde os herovre; hvorfor tog han bort, og hvorfor kommer han ikke? Jeg længes efter ham, og glæder mig til at se ham igen."

"Ja, du har ret, det er en vidtløftig krabat, den Mariano, jeg skal tage ham rigtig i skole, når han kommer tilbage."

"Det vil du ikke. Han er jo vor eneste søn."

"Det giver ham ingen ret til at være upålidelig og til at glemme sine løfter. Jeg ved snart ikke, hvad jeg skal tage mig for med den knægt. – Så ville han til søs og bestod alle sine prøver –"

"Med bedste karakter," tilføjede Paola.

"Med bedste karakter," gentog greven, "hvilket imidlertid ikke hindrede ham i at blive ked af sølivet efter et halvt års forløb, så skaffede Andreani ham en lovende plads i Udenrigsministeriet, den behøvede han kun to måneder til at blive færdig med. Nu i vinter skulle han absolut følge grev Pozzo di Borgo over til Korsika, for at skyde vildsvin og moufloner; de lovede at være tilbage i Ajaccio den femtende, i dag skriver vi den en og tyvende, han er ikke kommet; jeg lod tjeneren høre på posthuset, – intet brev. Jeg begriber ikke, hvor de bliver af. Jeg er meget utilfreds med Mariano."

"Nej, du er ikke, når du ser ham, vil du glemme det igen. Han er endnu så ung, så livsfrisk, og behøver adspredelse. Lad ham more sig. Når sommeren kommer, tager vi hjem til vort eget, du sætter ham ind i alt, han har dit lyse og klare hoved, din praktiske sans, han overtager bestyrelsen af vore godser, og vi tre skal da leve et rigtig velsignet og lykkeligt liv sammen."

"Men mama dog!" udbrød Paola, "du glemmer jo mig; hører jeg da slet ikke med til jeres lykke?"

"Jo, vistnok, du kære! Men jeg håber, at du til den tid har føjet dig i vore ønsker og givet Urbino dit Ja."

"O! hvad ham angår," ytrede hun, og trak overmodigt på skulderen, "den sag er for længst afgjort."

"Han er dog af en god og gammel slægt. – Fyrst Urbino!"

"Jeg ved ikke, hvor fyrstendømmet Urbino ligger," sagde Paola smilende, "men jeg har læst et sted, at Andrea Colonna i det første korstog, da vi skrev 1099, kronede Godefroy af Bouillon til konge af Jerusalem, jeg har også hørt fortælle, at det var en Pozzo di Borgo, som brændte den tyrkiske flåde udenfor Kreta, det kan vist være tilstrækkeligt, hvad den gode slægt angår. Jeg gav fyrsten afslag, derved må det blive."

"Men du gav ikke nogen gyldig grund til dit afslag," sagde grevinden, "det er derover fyrsten beklager sig."

"Jeg har en hel bunke grunde, er mangel på sympati ikke tilstrækkelig? En tilværelse forenet med ham, der allerede har gennemlevet alt, hvad jeg først skal begynde på, vil bringe tvivl i min tro, skygge i mit solskin og gøre mig ulykkelig. – Du ryster på dit hoved, beklag mig ikke, bebrejd mig ikke. Du har våget over mig, mama, har vejledet mig, jeg har delt min kærlighed mellem jer, der er ikke plads for nogen anden."

"Og hvad har du da i sinde, du, prædikant med et allerede færdigt program og et opgjort regnestykke for hele fremtiden?" spurgte Colonna og lo.

"Jeg vil blive ved at føre mit stille og fredelige liv indenfor det cirkelslag min fødsel omgav mig med, undgå alle ophidselser og kampe, fordi jeg ikke har evne til at holde ud i kampen, og ikke sætter ringeste pris på disse mandhaftige dyder, vor tid tilegner kvinden. Jeg deler mamas uvilje mod de melankolske dramer, som spilles indenfor fire vægge, fordi jeg aldeles mangler modstandsevne og den selvstændighed, der kun kan købes for

erfaringer, som jeg helst vil være uvidende om. Kort sagt, jeg vil opsætte skilsmissen fra dig og mama så længe det er muligt, være tilfreds med hvad jeg har og blive ved at være hvad jeg er, jeres datter, og ikke fyrstinde Urbino. Dermed lader vi den sag være afgjort."

III

Under samtalen var selskabsdamen blevet kaldt bort af tjeneren. Da hun kom tilbage, gjorde hun flere gange et tegn til Paola, hvorefter begge forlod salen.

"Hvad er det dog, De vil mig, Fleuron? Jeg er træt og sad så godt derinde."

"Ude i forværelset venter en fremmed herre, som forlanger at tale med herskabet."

"Men vi modtager ingen i dag, det ved De jo, lad ham komme igen i morgen, en anden dag."

"Jeg har sagt ham det, men han lod sig ikke vise bort, han ser så skikkelig ud, og synes at have et vigtigt ærinde."

"Så får jeg vel at gå ud til ham. De er altid så kløgtig, kære Fleuron, og gjorde ret i at kalde på mig, det er ikke værd, vi ulejliger fader."

De gik og fandt en gammel mand med et smukt og tiltalende ansigt, klædt i en luvslidt soutan, knappet ned til fødderne og forsynet med små, fine stopninger ved alle knaphullerne. Han sad indenfor døren på en stol, og rejste sig med en dyb og ærbødig hilsen, da Paola kom ham i møde.

"Jeg beder mange gange om tilgivelse," sagde han, "fordi jeg vover at forstyrre Dem, men mit ærinde er af vigtighed, og jeg troede, det ville være Dem magtpåliggende at erfare det."

"Hvad ønsker De? Og hvem har jeg den fornøjelse at tale med?" spurgte Paola.

"Jeg er pater Simoni, lærer i retorik ved seminariet her i byen, og en slægtning af Pozzo di Borgo. De er formodentlig frøken

Colonna?"

Paola lod sit svar bero med et utålmodigt hovednik og den gamle mand vedblev, efter at have betragtet hende nogle øjeblikke med et sørgmodigt og deltagende udtryk.

"Ja, jeg ville inderligt ønske jeg havde et bedre budskab at bringe, men De må fatte Dem og høre mig med tålmodighed, måske er ulykken ikke så stor, som den synes."

"Men så tal dog, forklar Dem, hvad skal alt dette sige?"

"Grev Pozzo di Borgo, officer i det syv og tredivte linjeregiment, har været på jagt i bjergene i følge med den unge Colonna, formodentlig Deres hr. broder, ikke sandt?"

"Jo vist, jo vist, vi ventede dem tilbage for nogle dage siden. Fritag mig blot for alle disse spørgsmål og kom til sagen. Hvad ved De om dem, ærværdige herre?"

"Desværre, det er gået dem meget uheldigt, begge to, vi frygter, – ja, vi frygter det allerværste. Grev Pozzo er blevet bragt ind til Ajaccio med brudte lemmer og frygtelig forslået, han ligger på militærhospitalet, og har først i går været i stand til at forklare, hvad der er hændet. Et uvejr overfaldt dem oppe i Articabjergene, føreren tog fejl af vejen, der findes jo ingen veje deroppe, uvejret og snestormen brød ud over dem, de styrtede ned ad klipperne og forsvandt i afgrunden, grev Pozzo di Borgo blev fundet af to gedehyrder, som bragte ham ned til Sagona, og derfra i en båd til Ajaccio, – Deres hr. broder og føreren derimod, ja, – om dem ved man endnu ikke noget, – ikke noget bestemt. – Det er hvad min slægtning bad mig berette, så skånsomt som muligt og så snart jeg så lejlighed dertil; men De må ikke fortvivle, der er jo håb endnu, måske Deres hr. broder er sluppet heldigere end Pozzo di Borgo. – Så snart vi hørte,

hvad der var sket, sendte præfekten gendarmer ud for at undersøge egnen, og se at få noget at vide om grev Colonnas skæbne. To af dem har jeg selv talt med, da de kom tilbage, – de havde rigtignok ikke været så heldige at opspørge noget, men der er sendt et nyt hold ud, som måske bringer bedre budskab."

Paola stod målløs og fortabt, mens hun lyttede til den gamle paters monotone røst. Farven i hendes ansigt forsvandt, idet hun stirrede frem for sig og støttede hånden til bordet, for ikke at segne under denne forfærdelige nyhed. Hendes første tanke gjaldt dem derinde, hun så tilbage mod døren, og hviskede næsten lydløst:

"Tal ikke så højt, de kunne høre os i det andet værelse." Tårerne rullede ned over hendes kinder, Fleuron støttede hende, hun havde endnu aldrig set Paola græde.

"Kan man komme til at tale med grev Pozzo di Borgo?" spurgte hun.

"Ikke i aften, hospitalet er lukket nu for alle besøg. Greven ved desuden ikke det ringeste mere, end hvad jeg har sagt Dem, men i morgen tidlig skal jeg gå til præfekten, og høre, hvad han har fået at vide. Stol på Gud, mit barn! måske er ulykken ikke så stor, som vi formoder. Det er meget sandsynligt, at man kan have fundet Deres broder og bragt ham ind til en af landsbyerne i kanton Niolo."

"De mener ikke et ord af alt hvad De her står og siger mig. Havde de fundet ham, ville man have bragt os underretning herom. Råd mig, kender De ikke en pålidelig mand, som vi straks kunne sende derop, som kan opbyde folkene i de nærmeste landsbyer og lade hele egnen gennemsøge. – Han skal tage en læge med, – hjælp mig, ærværdige hr. pater, De ser

så god og venlig ud, kender De en sådan mand? Man kan byde ham alt hvad man vil, han skal få meget mere end han forlanger."

Pater Simoni stod lidt og betænkte sig, før han svarede:

"Der bor en mand her i Ajaccio, som er nøje bekendt med hver en sti i det hele departement. Han har i mange år vandret om fra hus til hus som handelsmand. Det er en sikker og pålidelig person, som jeg tør indestå for; rigtignok, der er den omstændighed ved ham, – han er heretiker."

"Hvad vil det sige?"

Den gamle pater så forbavset på hende: "Heretiker, kætter, manden er en jøde."

"Hvad gør det til sagen, jøde eller kristen, jeg tænker de er lige gode, – det er jo ikke hans tro, jeg spørger om. Der skal øjeblikkelig gå bud til manden, han må tage afsted endnu i aften. – Kære frøken Fleuron, vil De sende Baptiste efter ham. Hvad hedder han, hvor bor han?"

"Hans navn er Noël Bertin, Rue de Fesch no. 14. Han er kendt af alle."

Selskabsdamen gik efter tjeneren, Paola stod op fra sin stol, som om hun ville betyde pater Simoni, at hans nærværelse nu var overflødig. Den gamle mand forstod det, rakte hende hånden og gjorde korsets tegn over hende.

"Håb, mit unge barn! stol på Gud, jeg skal indeslutte Dem i mine bønner."

"Og så snart De får noget at vide, nat eller dag, kommer De jo igen, ærværdige herre, ikke sandt? Bringer De glædeligt nyt, skal De være velsignet af os alle, det er den eneste tak vi er i stand til at byde."

Pater Simoni gik. Medens Paola kaldte sin fader ud, og så skånsomt som muligt meddelte ham, hvad der var hændet, vendte Baptiste tilbage med den besked, at han havde truffet Noël Bertin, men at manden vægrede sig ved at komme før næste morgen.

"Jeg vil gå til ham," sagde Colonna, "jeg er fuldkommen enig med dig, vi må se at få ham til at tage bort endnu i aften. Gå ind til din moder, kære Paola, lad hende ikke ane det ringeste af, hvad der er sket."

"Nej!" sagde Paola bestemt, "du må ikke gå, du *kan* ikke gå, begge vore læger har jo forbudt det, tænk på aftenluften, på dit stakkels, dårlige bryst, – hvis du atter blev syg! – jeg vil selv gå, Baptiste kan følge mig, – se på mig med dine milde og kærlige øjne, og sig ja! – Du bliver hjemme hos moder." Hun lagde sit smukke hoved op til hans bryst og slyngede armen om hans hals. Hun vidste af erfaring, hvorledes hun skulle bære sig ad for at sejre. Lidt efter forlod hun og Baptiste huset.

IV

Ad en bælgmørk og faldefærdig murstenstrappe, som i mangel af rækværk var forsynet med et tykt og smudsigt knudereb, nåede de op til sjette etage i gaden Fesch. Indgangen var halvskjult af en række tomme pakkasser, men man fandt sig tilrette ved hjælp af nogle lysstriber, som fra værelset skinnede ud gennem dørsprækkerne. Paola standsede et øjeblik åndeløs, før hun åbnede døren. Hendes små fødder havde ilet så hurtigt fremad, at kæmpen Baptiste næppe kunne følge hende over de vandløb og klippeblokke, som gør fortovene i Ajaccios smågader så behagelige om dagen og umulige i mørket. Pater Simonis beretning formede sig undervejs i hendes ophidsede fantasi til bestandig sørgeligere billeder, hun holdt så meget af sin broder, deres barndom var tilbragt ved hinandens side. De to havde været uadskillelige. Med hendes frygt forenede sig tanken på den svagelige moder, for hvis fremtidslykke sønnen var en nødvendig betingelse. Alt syntes at svigte hende.

Da hun kom ind i stuen til Noël Bertin, så hun en sorthåret, skægget mand træde sig i møde, med mørkebrun hudfarve, kroget næse, dybtliggende, gennemtrængende øjne, noget storslået i alle træk, som gav ham et udtryk af bestemthed og kløgt. Han beholdt hatten på, fordi det er en korsisk sædvane, selv i de bedre kredse, bestandig at gå med dækket hoved i stuerne. Henne ved vinduet sad en ældre, sortklædt kone og tre lange, magre drenge, hver med sin hat trykket dybt ned i panden og armene udstrakte over bordet. Den ene af dem stod

op og nærmede sig efterhånden komtessen, fortabt i beundring af hendes smukke pelsværkskåbe.

Værelset var langt og stort, belyst af en olielampe, som hang ned fra bjælkeloftet. På enhver dørkarm sad en lille blikkapsel, som indesluttede et stykke pergament med de ti bud, og væggene skjultes af en mængde hylder og reoler, fyldte med pakker af de forskelligste handelsgenstande.

"Jeg har sendt bud efter Dem," sagde Paola, "men De kom ikke."

"Nej," svarede Noël i en tone lige så kold og overlegen, "jeg kom ikke!"

"Men hvorfor?" vedblev hun mindre overmodig, "når jeg sender bud efter folk, ønsker jeg, de skal komme. – jeg har et ærinde til Dem, som ikke tåler opsættelse."

"Det kan gerne være, men vi har sabbat i dag, og mens den varer, påtager jeg mig ikke noget ærinde. Forresten ser jeg, at stjernerne nu er kommet til syne på himlen, så er helligdagen endt. Hvad er det for et vigtigt ærinde De taler om? – Armene af bordet, drenge! Hent den fremmede frøken en stol."

"De er blevet os anbefalet som en sikker og pålidelig person," ytrede komtessen, "som vi kan betro os til, derfor kommer jeg selv herop."

"Er jeg blevet så godt omtalt?" sagde Noël smilende, "det må være af en mand, som kender mig. Ja, jeg er sikker og pålidelig, men lad mig nu høre. Hvad det er, De ønsker?"

Hun sank ned på stolen og så hen på familien ved bordet, Noël lod til at forstå hende.

"I seng med drengene," sagde han, hvorefter de tre sønner marcherede hen, kyssede faderens hånd og forlod stuen.

Paola gentog nu sin sørgelige historie for Noël Bertin, afbrudt flere gange, når smerten overvældede hende. I de kredse hun levede, var det en regel at beherske ethvert udbrud af stærke ord og følelser, hun undså sig for at give sin sorg til pris for den fremmede mand, som stod hende så fjernt og hvis skarpe og gennemtrængende blik ufravendt hvilede på hende. Af og til tav hun, mens en heftig skælven rystede hende, og hun dækkede da sine øjne med hånden, for at skjule sin bevægelse.

"De må rejse straks," ytrede hun, da Noël vedblev at tie, "endnu i aften; spar intet for at finde ham, og bring øjeblikkelig bud om, hvad De får at vide, De kan forlange alt hvad De vil for Deres ulejlighed, forstår De? Ethvert pengehensyn er min familie fuldstændig ligegyldig."

"Ja vist forstår jeg Dem", svarede Noël, "og jeg vil hjælpe Dem, så godt jeg kan, men tal blot ikke om belønning, det er nu tredje gang, De nævner den. Jeg skal nok forlange min betaling, når tiden kommer. De, frøken, hører vist til en fornem slægt og stammer fra rige folk, jeg spørger ikke derom, hvad kommer det mig ved? Jeg er fattig og må gå fra dør til dør for at tjene mit udkomme. Så bilder De Dem ind, at når De blot rasler med pengepungen, skal alt stå på pinde for Dem, – nå, det kan De jo ikke gøre ved, De er opdraget til det og har ikke fået bedre forstand. Jeg ville dog synes nok så godt om, at De talte frisk ud og sagde: Jeg er i nød, hjælp mig, hvis De kan, jeg holder af min broder, jeg holder af mine forældre. – familielivet, ser De, det er noget vi jøder forstår os på, og som vi respekterer. Med sådanne ord kommer man hinanden nærmere, og det letter arbejdet. – Ja, motter! gå så ind og kald på drengene, de skal lægge tøjet på hesten, du hører jo, den lille, fornemme dame vil have mig

afsted straks, inden det bliver lyst må jeg være nede ved Sagona. – Pak et halvt dusin bomuldsfløjls jakker nr. 9 ind under agesædet, måske kan vi gøre en handel med folkene i Marignana eller Cargese, – og slå De Dem til ro, frøken! De siger jo, at jeg er en pålidelig mand, jeg skal se at bevise det. Jeg kommer ikke igen, for jeg får opspurgt noget om Deres broder, det kan De lide på."

Han ladede imidlertid en lang, toløbet bøsse og hængte den over sin ene skulder, således at løbet ragede op over hovedet. Idet han gik ud af døren, tog han hatten af, kyssede sin ene finger og lagde den op på blikkapslen, som gemte de ti Mosebud. Hans adfærd og ligefremme ord virkede beroligende på Paola. Der var noget hos denne mand, som indgød tillid, en bestemthed i dette orientalske ansigt, som hun holdt af. Han var så sikker i sin sag, og hun var så ung. På hjemvejen gav smerten plads for håbet.

Næste aften kom en kone og forlangte komtessen i tale. Hun var drivvåd af regnen, som havde velsignet øen den hele dag, rystede vandet af sin faldetta, da hun trådte ind, og fo'r derefter hen til kaminilden, som hun strakte hænderne imod med synligt velbehag. Det var en ejendommelig skikkelse, med nøgne fødder, stikkende øjne, fremstående kindben under en hud, hvis rynker krydsedes i alle retninger og en røst, der lød grov og skrattende, ledsaget af heftige håndbevægelser til enhver sætning. Regnvandet flød ned ad hendes kjole, og dannede en våd plet foran kaminen, hvilket hun lod til at betragte med tilfredshed. Hun havde lidt så meget af uvejret. Hun var faret vild i mørket, hun bad om en drik vand, hun

bragte brev og budskab fra Noël Bertin, købmanden med den brune hest.

Paola begyndte at gyse tilbage for hende, men blev fuldstændig forsonet ved den sidste forklaring. Konen lod i øvrigt ikke til at haste med sit ærinde, hun vedblev vekselvis at stryge vandet af sin kjole, og strække de våde hænder ud mod ilden, og kastede imidlertid et beundrende og forbavset blik om på de forskellige genstande i værelset. Efter at dette havde varet ved en tid, drog hun en pakke ud fra brystet og viklede den op. En rusten revolver kom først til syne, hun mønstrede den med opmærksomhed og lagde den ned på bordet.

"Det er altid rart at have en sådan tingest med sig," bemærkede hun forklarende. "Vejen er lang fra retten til dommen her på øen. Men man skal vogte sig for gendarmen. Ser han korseren med en pistol, koster det tre måneders strengt fængsel nede i Castelluccio."

Efter revolveren kom hun frem med et stykke sammenlagt avispapir, på hvis rand der var skrevet nogle næsten ulæselige linjer. Paola tog papiret og stirrede forbavset på konen.

"Hvad skal det betyde?" spurgte hun.

"Ja, jeg kan ikke læse skrift, men manden, som gav mig papiret, mente at De forstod det."

"Her står: Frasseto skal opsige sin lejer Donzella, som har talt ondt om mig. Donzella forlader Ajaccio inden 48 timer. Gør han det ikke, bliver han skudt. Nu er han advaret." "Stefanini, Serpenten."

"Å, jeg har taget fejl," sagde den fremmede kone, idet hun lo og tog papiret tilbage. "Det er ikke det rette brev. Stefanini kom

til mig undervejs og sagde, jeg skulle besørge hans ærinde. Ingen tør nægte det, jeg var nødt til at lystre."

"Hvem er Stefanini?"

"Stefanini," gentog konen, forbavset over så stor en uvidenhed, "kender De ikke ham? Nej, De er jo fremmed." Hun kastede et spejdende blik omkring i stuen og vedblev lidt mere dæmpet: "Det er en streng mand, Stefanini, Gud nåde den, der har noget udestående med ham, – tre gendarmer på en dag, kaput! De siger, han har elleve menneskeliv på sin samvittighed. Han holder til i makierne oppe hos os, i dag her, i morgen der. Min mand, Ange Marie, påstår, at han er den troværdigste af alle banditter, han kender, og han har haft meget med de folk at bestille. Så var det Deres brev jeg skulle finde, det må have forstukket sig i den anden pakke."

Hun gik hen til døren og kom tilbage med en bylt, som indeholdt en samling af anisblade, store trøfler, mynte og blomstrende løgtoppe. "Det er dejlige urter til at lave en suppe af," forsikrede hun, "vil De have nogle? Jeg har samlet dem undervejs. Her er brevet."

Hun tog et krøllet og uforseglet brev ud af de duftende urter. Det indeholdt kun to linjer, men de var tilstrækkelige for den unge komtesse.

> "Jeg har hørt nyt om Deres broder, – jeg er på spor efter ham, – håb det bedste.
>
> *Noël Bertin.*"

Paola var henrykt, hun havde tilbragt dagen i en ængstelig og pinlig spænding. Den fremmede kone læste glæden i hendes

ansigt, og troede at måtte benytte sig heraf. "Hør hvor han hyler dernede!" ytrede hun og bøjede sig lyttende hen mod vinduet.

"Hvad mener De?"

"Mit æsel! Jeg red herned, må De vide, jeg har jaget en torn i min fod, og kan knap støtte på den. – – Det får ikke at hjælpe, sagde Noël, han er altid så resolut. Carcopina må afsted alligevel. Lån et æsel, den fremmede komtesse venter på sit brev og betaler, hvad hun giver ud i leje. Proprietæren forlangte femten sous. Han ville ikke billigere. Se, dyret tager jo ingen skade af at blive stående i regnen, jeg har heller ikke lovet at give det noget at æde, men hvor skal jeg selv hen i nat? Jeg er træt og kan ikke se en hånd for mig oppe mellem bjergene, før det bliver lyst. Må jeg få lov at blive her?"

"Blive her?" gentog Paola forbavset.

"Ja, jeg mener ude på gangen, eller nede i forstuen. Ved daggry drager jeg afsted igen. Hun må huske på, jeg skal være hjemme tidligt, for at malke geden."

"Her kan De ikke blive," svarede Paola, "men i et af hotellerne måske, De er bedre kendt i byen end jeg. – Tillad mig nu at betale Dem for Deres besværlige rejse, og al den ulejlighed vi har forårsaget Dem."

Hun åbnede en lille, sirlig safianspung og lagde tre guldstykker i Carcopinas hånd. Konen betragtede pengene meget opmærksomt, og kastede derefter et tvivlende blik på den unge dame.

"Det er fremmed mønt," sagde hun, "de går vist ikke her i landsbyen,"

"Det håber jeg dog," svarede Paola smilende.

"Måske! Hvor meget gælder de for?"

"Tyve francs stykket."

"Tyve francs," gentog Carcopina og strakte seks gange sine brune og knoglede fingre i vejret, for at betegne hvad hun ikke selv kunne regne ud på bedre måde. "Det er mine, alle sammen mine!"

Paola, som kun begreb den lykke, der ligger i at give, føjede med spidsen af sine små fingre endnu et guldstykke til. Carcopina vægrede sig, men tog dem dog, hun rev sig i håret og udbrød:

"Hellige jomfru Marie velsigne Dem! De er et Guds barn, De vil få lykke med Dem, Noël Bertin sagde det nok, det er rare fremmede! – Når jeg kommer forbi set. Antoines kapel, skal jeg give pateren et tykt vokslys og en franc for at læse en bøn over Deres broder; måske er han død, så har Vorherre ham. – Det er nogle farlige klipper her. Der kommer næsten hvert år folk til skade oppe i dem. Forgangen sommer drattede to geder og en ko ned og slog sig ihjel på stedet. – Lad mig kysse Deres hånd."

Paola hørte ikke, spurgte ikke, hun tænkte på sin broder. Carcopina kyssede fligen af hendes kjole, slog ud med armene og forsvandt med sine to pakker, der gemte dødsbudskabet for den ene, liv og håb for den anden.

V

Nu gik der tre dage, i hvilke den unge pige næsten ikke forlod vinduet, for at spejde ud på gaden, hvorfra Noël Bertin skulle komme. Colonna lå tilsengs, hans svagelige helbred havde ikke kunnet tåle overrejsens besværligheder. Paola lod to af de fremmede læger kalde, som opholdt sig i Ajaccio om vinteren. Begge rådede greven til at søge hvile og fremfor alt at undgå enhver anstrengelse. Grevinden anede intet af hvad der foregik omkring hende, hun sad indsvøbt i sit pelsværk foran kaminen, og fandt fuldstændig tilfredsstillelse i Balzacs hertuginde Langeais og general Montriveaus vidunderlige bedrifter.

Dagen efter Carcopinas besøg kom pater Simoni igen. Hans budskab lød ikke videre glædeligt. De udsendte gendarmer var vendt tilbage, havde atter gennemsøgt bjergene i de forskelligste retninger, uden at opdage noget spor af den forulykkede Colonna. Hans ven, grev Pozzo di Borgo befandt sig bedre, men kunne ikke meddele anden forklaring end den, præsten allerede bragte første aften. Ulykken var sket i et øjeblik, da uvejret og snestormen rasede heftigt. Pozzo di Borgo blev slynget ned i en af kløfterne og havde ingen forestilling om, hvorledes det var gået de to andre; han kom først til sin besindelse da han lå i båden, som bragte ham ned til Ajaccio. Så snart han så sig i stand til at forlade hospitalet, ville han udbede sig tilladelse til at aflægge grev Colonna et besøg. – det var alt hvad den gamle præst havde at meddele. Han fortabte sig til sidst i en mængde trøstegrunde, som ikke øvede synderlig virkning på Paola. – Trøst kommer aldrig rigtig tilpas; så længe

vi lider, hjælper den ikke, når vi har ophørt at lide, behøves den ikke.

Endelig lod Noël Bertin sig tilsyne. Hans brune hest syntes at skynde sig gennem gaden, og det smil, hvormed manden hilste op til vinduet, varslede om et lykkeligt budskab.

"Har De fået noget at vide?" spurgte Paola, idet hun åbnede døren for ham, og støttede sig til karmen i en sindsbevægelse, der næppe tillod hende at holde sig oprejst.

"Ja, noget ved jeg," svarede Noël, og i dag tog han hatten af, måske betaget af den unge komtesses elegante morgendragt. "Jeg lovede Dem jo ikke at komme igen uden at bringe budskab med. – Kendes De ved dette?" tilføjede han selvtilfreds og tog et cigarfoderal frem, på hvis ene silkebroderede side to initialer var sammenslynget.

"Ja vist!" udbrød hun jublende og knugede foderalet sammen i sine hænder. "M. C. vil sige Mariano Colonna. Det tilhører min broder, jeg har selv givet ham det. Fortæl, fortæl, jeg længes så ubeskrivelig efter at høre noget. – Glem ikke en stavelse af, hvad De har opdaget."

Hun strakte ham sin hånd i møde og Noël Bertin begravede den mellem begge sine. Det sprog forstod han og nikkede med hovedet.

"Jeg ved en del, jeg ved den vej jeg skal gå, men det er ikke nok, der må søges videre. Cigarfoderalet blev fundet i Articadalen, hvor Deres broder gled ned, klippen synes endda ikke at være så høj eller vildsom, men den er stejl og glat, mens sneen og regnen falder. Hyrden, som gav mig foderalet, har set Colonna blive ført bort af en af de fredløse, i live? Ja, lemlæstet? Nej, men hvorhen, og hvem, der hjalp ham, det kunne han ikke

sige, skønt han måske ser disse mænd hver eneste dag. Det er svært at få de mennesker til at tale; spørger man dem ud, ryster de på hovedet, og lader som om de ikke forstår os. Hyrden og banditten tilhører hinanden. Den ene er en suveræn konge, den anden en ydmyg tjener, der endnu aldrig har forrådt sin hersker. – Gå ned til byen efter krudt og bly, siger den fredløse. – Hyrden går. – Jeg mangler kastanjer eller jeg mangler brød. – Hyrden går til proprietæren og skaffer det til veje. Fredsdommeren ved det, gendarmen ved det, de tier stille, hvad skal de gøre? Vover de sig op mellem klipperne, er de fortabt. Hyrden stikker ild i en busk, røgen er hans signal, bandittens hunde sover med åbne øjne, jordbærtræet, myrten og cistusbusken skjuler alt, på tre skridts afstand er det ikke muligt at se manden, som står på lur med bøssen til kinden. – Der falder et skud, en lille stribe røg stiger op over busken, han, som skød, er borte, men gendarmen bliver liggende til hans kammerater bærer ham hjem på deres bøsser. Stefanini, som de kalder for Slangen, kan tale med herom; i tretten år har han holdt sig deroppe, Santandra endnu længere, men hans bøsse hænger og ruster, mens han sidder og studerer i sine bøger. Næste måned er han en fri mand og kan gå ned til sin by igen. Den, som tilbringer tyve år deroppe, og imidlertid ikke forser sig, har sonet sin straf, præsten læser messe for ham, ingen kan gøre ham noget. I fjor sendte sognerådet Santandra 400 francs til belønning, fordi han gav de syge medicin og plejede dem. Hele denne vidtløftighed keder Dem vist, jo, jeg kan læse det i Deres ansigt, men De må forstå, hvad her handles om. Deres broder lever, det er afgjort, og det er det vigtigste, han er enten bragt op i en af landsbyerne, eller ind til hyrderne, – af hvem og

hvorfor? Når vi får besked herom, er alt opklaret. Er det for at vinde penge, han holdes skjult, eftersom han er en rig mand, eller er det af medlidenhed, fordi han var i betryk? Det er spørgsmålet. Korseren er yderligt fattig, men også meget uegennyttig, krænk det han kalder sin ære, så har De en uforsonlig fjende og en bøssekugle at vente. De undgår ham ikke, han tøver år og dag, men glemmer aldrig, – tag ham fra hjertets side, så kan De gøre med ham hvad De vil – han er Deres."

"Men hvorledes vil De få min stakkels broders skæbne at vide?" spurgte Paola utålmodigt.

"Vi må skaffe os forbindelse med én, som ved besked om, hvad der foregår mellem bjergene, én, de andre frygter og lystrer, både Stefanini eller Santandra. Det er også mairens mening, og jeg anser hans råd for godt. Der står en mand her udenfor, han kender disse to banditter og har været deres sendebud i mange år, må jeg lade ham komme ind?"

"Ja, siden det ikke kan være anderledes. Jeg har vel ikke noget at frygte af ham," tilføjede hun smilende.

"De må også tillade at jeg fører ordet, jeg ved bedst, hvordan de folk skal tages."

"Tal De, bestem De, lov ham hvad De vil, få ham blot til at sige os, hvad han ved om min broder."

Noël Bertin åbnede døren og kaldte ud. En mand kom til syne og blev stående henne ved væggen. Han var klædt i en sort gedehårskofte, og bar sin bøsse i en rem over den ene skulder. Det var dog mest hans ansigt, som retfærdiggjorde det ubehagelige indtryk, han fremkaldte hos Paola. Panden skjultes af den nedhængende filthat, men under denne kom to små,

runde griseøjne til syne, beskyggede af buede og sammenvoksede bryn, en fladtrykt næse og en mund, hvis opadstræbende vige og smalle læber dannede et stedsevarende smil, som over en veludført kæltringestreg. Snedighed og list var et fremherskende udtryk i dette smudsigbrune, rynkede ansigt, hans tæt afklippede skæg på kinderne og den brede hage begyndte at få et gråligt skær.

Da han kom ind, tog han bøssen ned fra skulderen, og satte den hen i en krog ved kaminen. Noël Bertin havde allerede stillet sin på samme sted, hvortil manden smilede og udbrød:

"De to kammerater kan vel nok stå hinanden så nær, uden at komme i klammeri sammen?"

"Jeg tænker det," svarede Noël, mens han gik hen og blottede den andens hoved.

"Tag din hat af, Ange Marie, det er skik hos de fremmede, der hvor de hører hjemme."

Ange Marie spyttede i sin undseelse på gulvet, men fandt sig dog i denne voldshandling.

"Fortæl så den unge frøken, hvad du ved om hendes broder, som faldt ned fra klipperne og som I skjuler deroppe. Glem intet, du taber selv mest derved."

Ange Marie så fra den ene til den anden, især dog på et blankpoleret, antikt messingfad, som var stillet over kamingesimsen. Hans mund drog sig højere op mod kinden, og blev til et smil, idet han udbrød:

"Hvem kan vide om de skjuler ham; det har jeg ikke sagt, vel, Noël Bertin? Det har jeg ikke sagt; jeg fandt kun hans foderal, og det har De betalt mig for."

"Hvem var det, som bragte ham bort, det så du da?"

"Jeg var så langt inde på den anden side kløften, at jeg ikke kunne kende dem. Det regnede desuden den aften og tågen lå ned over bjergene."

"Føreren og grev Pozzo di Borgo så du heller ikke noget til?"

"Pozzo di Borgo!" gentog Ange og spilede sine øjenbryn i vejret, "herregud! faldt han også ned. Det var ham, som brændte sit hus af i fjor, jeg har foræret ham en flaske olivenolie, den kan ikke vejes op med guld. Pozzo di Borgo er min fætter."

Komtessen havde hidtil iagttaget en uafbrudt tavshed. Efter Ange Maries sidste ytring henvendte hun sig til Noël Bertin.

"Hvad er det, den mand siger, er han i familie med grev Pozzo di Borgo?"

"De skal ikke tage hans ord så nøje," sagde handelsmanden og lo. "Enhver karl eller pige, som har tjent i et hus hos en af de gamle familier på Korsika, føjer slægtens adelige stammenavn til sit eget, uden at man finder noget besynderligt heri; således opstår efterhånden et vidtløftigt fællesskab imellem beboerne indbyrdes, som gælder i daglig tale, uden dog at give nogen som helst lovlig berettigelse. – Ange Marie har vel ikke truffet sammen med Santandra eller Stefanini i de sidste dage og hørt dem tale om ulykken? De folk plejer at vide god besked med, hvad der sker mellem bjergene."

Manden gav sit ansigt det mest enfoldige udtryk. "Stefanini og Santandra," gentog han, "jeg kender dem ikke, hvem er det? Jeg er en fattig mand, som passer min gerning, og lader andre skøtte deres."

Paola så Noël Bertin skifte farve, årerne svulmede i hans pande, hans ro og kulde forsvandt, idet han trådte Ange Marie

et skridt nærmere og lagde hånden på hans skulder. "Lad nu den sludder fare, det lader til, at du vil gøre løjer med mig. Du står der og ser dum ud og siger nej til alt, hvad jeg spørger om. Ligeoverfor den fremmede dame ved du ingenting og i går vidste du alt, du kender ikke de to banditter deroppe og spejder dog for dem og går bud for dem hver dag. Du var for langt borte til at se, hvem der hjalp den fremmede, men kom dog tidsnok til at finde hans cigarfoderal. Den slags forklaringer tager jeg ikke imod, forstår du?"

"Men når jeg nu ikke ved bedre besked, kære hr. Noël Bertin, hvad vil De så forlange?"

"Så er det bedst, du tager din bøsse og går din vej, jeg vil ikke have mere med dig at bestille. – Tre francs har jeg lovet dig om dagen, mens du fulgte med herned, dem kan du hente hjemme hos mig, før du tager fra byen. I søndags nat spillede du nok dine sidste to geder bort i Balogna, jeg ville give dig lejlighed til at tjene to andre, det kan du nu skyde en hvid pind efter. Gå så, vi har ingen brug for dig, Ange Marie."

Hyrden stod og rokkede med hovedet til begge sider, dertil snøftede han, som om han græd og udbrød med en klynkende røst:

"Men herregud! kære Noël Bertin, jeg roser Dem til alle mennesker, De må dog tænke på –"

"Ti stille mens jeg taler. Jeg skammer mig over at jeg valgte dig til at følge med herned, der var andre, som kunne give os langt bedre underretning. Gå til din hjemstavn og røgt får og spræng sten til den ny vej, så kan du regne ud, hvor længe det varer, inden du tjener dig to nye geder igen."

Ange stod og drejede på sin hat, og indprentede den nogle dybe buler. "Hvad er det da, jeg skal sige Dem, brave hr. Noël," ytrede han med sin allerblideste stemme. "Spørg igen."

"For det første vil jeg vide, hvordan det går den fremmede."

"Jeg har hørt ymte om, at han har det bedre."

"Hvor er han skjult?"

"De tog ham op med mellem bjergene, men så ved jeg da heller ikke mere. Hvis Stefanini eller Santandra eller den kønne Serafino får at høre, at jeg har talt et ord om dem, så farvel, jeg er færdig."

"Du siger jo nylig, at du ikke kendte noget til de tre banditter, – hvad kan de gøre dig?"

"Ja, det ved jeg bedst selv, jeg har været i nød med de folk før i dag. Det var den ene af brødrene Manssoni, han påstod, jeg havde talt til gendarmerne om ham. To linjer sendte han mig: "Vogt dig, når vi mødes, er du dødsens. Jeg vogter mig." Det var undsigelsen, jeg vidste, hvad den betød, og drog til en anden kanton. Manssoni fulgte efter, hunden sporede mig, ingen fred dag eller nat, ingen frelse mulig. Da så nøden var størst og jeg tænkte på at springe i afgrunden, blev Manssoni skudt af gendarmerne, at sige, det var en af hyrderne, der lagde ild foran hans grotte, kvalte ham i røgen og meldte gendarmerne, hvad han havde gjort, derved slap han for de andres blodhævn. Så gik de to gendarmer ind i grotten og satte hver sin kugle i brystet på den døde bandit, førend de meldte sig som hans drabsmænd og fik pengene, der var udlovet for ham."

"Ja, den historie angår jo ikke os," sagde Noël, "det var om den fremmede herre, vi skulle tale. Du ved altså, hvor han er at finde? Ud med sproget."

Ange Marie betænkte sig lidt, satte hatten på hovedet og tog den af igen, så sig om i stuen og lod hånden fare ind i det strittende hår.

"Noël Bertin!" udbrød han pludselig, som grebet af en lys og stor idé. "Kan det blive til tyve francs til to nye geder, så skal jeg sige Dem, hvor De vil få rigtig besked om ham De siger, nøjagtig besked! Naturligvis regner jeg seks francs til for de to dage, jeg har været hjemmefra."

"Det kan blive til det dobbelte," ytrede Paola heftigt, "til meget mere end det dobbelte, tal blot og sig mig, hvor jeg kan finde min broder."

"De skal søge op til Santandra," hviskede Ange Marie med en mine, hvis vigtighed steg med ethvert ord, "han alene er manden, som ved alt, men for at finde ham og få ham i tale, må De gå til Zevaco, den mand kender hr. Noël Bertin da, Zevaco fra Sari."

"Zevaco er jo en lærd," sagde Noël, "han tilbringer tiden med sine bøger, hvorfra skulle han vel kende banditten Santandra?"

"Zevaco er Santandras broder," svarede Ange.

VI

Vi forbigår de forhandlinger, som fandt sted mellem grev Colonna og Paola, før det lykkedes den unge pige at overtale sin gamle og svagelige fader til at blive hjemme, mens hun selv drog op til Sari. Grevinden deltog ikke i samtalen. Hun sad i en lænestol, beskæftiget med en ny roman, og viste sin medfølelse for helten eller heltinden ved et dybt suk, når det gik dem alt for ilde. Man havde bibragt hende den tro, at sønnen lå syg oppe i en af landsbyerne, Paola lovede at bringe ham med tilbage, dermed var hun beroliget og spurgte ikke om mere.

Samme morgen kørte en kaleche ud ad strandvejen, forspændt med fire små korserheste, og fulgt af to ryttere, Noël Bertin og Ange Marie. Hyrden havde tilladt sig en udgift til et nyt, blodrødt skærf, hvis ender flagrede efter ham. Ved Paolas side sad hendes selskabsdame og på bukken Baptiste, som af og til fik et tegn af sin unge herskerindes parasol, når han skulle dæmpe kuskens piskeslag og de vilde hyl, han udstødte, for at få hestene til at galopere så rasende som muligt gennem gaden.

Om Sari er der ikke stort at fortælle. Den ligger bygget på skråningen af en klippe, og bebos af et stræbsomt folk, om hvilket korsen siger:

"Non manca al Sarese intelletto e bracci, ma terreno."

Dvs. "Der mangler ikke kløgt og arme, men jord i Sari."

Landsbyens huse er små og adspredte, uden læ for mistralen, uden anden skygge for de brændende solstråler end den, som findes under bygningernes mure. Derhen søger da også det med begge forben sammenbundne æsel, den kaglende høne, de

sorte grise, og den halvsorte ungdom, som ellers plejer at tumle sig i støvet på gaden.

Paolas vogn med dens fire heste vakte en umådelig opsigt. Konerne kom ud på trapperne, drengene klamrede sig til kalechens bagsæde, og lod sig slæbe med til et sted, der blev betegnet som Zevacos bolig. Rytterne steg af, og den unge komtesse støttede sig til frøken Fleurons arm, mens hun med stor forsigtighed søgte plads til sine brune ruslæders knapstøvler mellem de ubeskrivelige affaldsdynger, og ikke duftende vandfloder, der løb ned fra bygningernes gårde.

Noël Bertin gik først ind i huset og åbnede lidt efter døren for Paola. Hun kom ind i et stort værelse, halvmørkt og skummelt, eftersom man altid holder vinduesskodderne så vidt muligt lukkede for lys og sol på Korsika. På den ene bag hang et stort, malet våbenskjold, tvedelt i to felter: en vægtskål i det ene, et tårn og en ørn med udspilede vinger i det andet felt. Billedet var omgivet med en krans af visnet egeløv. De øvrige vægge skjultes af nogle store reoler, hvis bøger just ikke syntes at stå i den bedste orden. I det hele taget var der intet herinde, på hvilket dette ord lod sig anvende. Et åbentstående skab med en sønderslået glasrude, flossede halmstole, klædningsstykker slængt hen over en seng, hvis tæppe forgæves gjorde sig umage for at skjule, at den ikke var redt, det hele var en trist og støvet eneboerbolig, som umuligt kunne gøre noget heldigt indtryk på de to forvænte damer.

Ved vinduet stod et bord, dækket med aviser og bøger, foran dette sad en mand, som lagde sin hat til side, da Paola trådte ind, hvorefter han åbnede den halvtillukkede vinduesskodde. Et klart lys faldt nu hen i værelset og tillod komtessen at iagttage

den person, af hvem hendes rejses lykkelige udfald lod til at være afhængig. Han var høj, kraftig og havde den udmærkede holdning og slanke, velformede figur, som hyppigt træffes i Korsikas middelstand, og minder om den græske antik. Hans ansigt var blegt og magert, de store og kloge øjne røbede et virksomt indre, deres alvorlige udtryk svarede til en mund, som lod til at have glemt at smile. Den dragt han bar var tarvelig, han havde vist selv en følelse deraf, siden han gav sig til at knappe frakken op i halsen, mens han lod sig betragte af den fine og nydelige skikkelse, som i det fulde daglys stod foran ham i to skridts afstand, og i hele sin fornemme og elegante ynde.

Det første blik Paola kastede på Zevaco, fremkaldte et indtryk på hende, som hun ikke var i stand til ret at gøre sig til herre over. Hun genkendte i ham den fremmede, hvis vogn hun så hensynsløst havde bemægtiget sig nede på havnepladsen i Ajaccio. Hun skiftede farve, ville helst være gået igen og tog lidt nølende og frygtsom plads på den stol, han drog frem for hende. Hvorvidt også han havde bevaret nogen erindring om dette første møde, kunne hun ikke opdage, hans træk vedligeholdt deres ro, mens han tog plads i sin halmstol og udbrød:

"Noël Bertin har sagt mig Deres navn, og at De ønskede at tale med mig."

"Ja, derfor kom jeg," svarede hun med en stemme, hvis skælven ikke gjorde den mindre tiltalende, "men jeg frygter næsten allerede for at jeg må betragte min sag som tabt. – Jeg havde en bøn til Dem, og vover nu ikke at komme frem med den."

"Hvorfor?" spurgte han og legede med papirsaksen. "Det er dog ikke min vogn, som i dag kan være til Deres tjeneste."

"De husker det altså," vedblev hun med al den vellyd, hun var i stand til at lægge i sin stemme, og strakte ham en behandsket hånd i møde, som han ikke modtog. "Skal jeg bede Dem om forladelse? Jeg gør det gerne. Hvad forlanger De, for at glemme?"

"Er det værd, vi taler mere herom," udbrød han i en fortrydelig tone. "Hos os hedder det, at tilgive er kristeligt, at huske er korsisk. Det er sandt, De kender ikke korserne."

"Lidt må jeg dog vist kende til dem, siden jeg vover at vise mig for den jeg har gjort imod; jeg kender også korsernes højmodighed, siden jeg har troet at turde bede den fornærmede om en tjeneste."

Hun rødmede mens hun sagde dette, hendes aristokratiske overmod følte sig ydmyget overfor denne ubetydelige person, som vedligeholdt en rolig kulde og tog så lidt hensyn til hendes bøn. Men hun følte også, at det ikke her blot gjaldt om at kæmpe, men især om at vinde, derfor gentog hun endnu engang: "Vil De tilgive?"

"Sig mig Deres ærinde," sagde Zevaco. Hun fortalte hvad der var hændet, skildrede sin og familiens frygt, tilføjede forsigtigt, at hun nærede nogen formodning om at den fredløse Santandra måske vidste hvor hun skulle søge sin broder, og sluttede med at påkalde Zevacos hjælp, for at nå til banditten.

Aldrig havde Paola talt med en mere bønlig og indsmigrende stemme, heller ikke var hun før blevet vist så koldt og udeltagende tilbage. Der var noget påtaget i denne fjendtlighed fra Zevacos side, måske var det ulyst til at blande sig i sagen,

måske en ubestemt frygt for en fare, som han følte nærme sig. Hans blik vedblev at være sænket mod bordet, selv når han talte, syntes han at ville undgå komtessens blide smil, hendes udtryksfulde og strålende øjne, som vedblev at bede i de lange pauser, under hvilke hun ledte efter nye ord og mere indtrængende overtalelser.

"Jeg ved ikke, hvem den mand er, De taler om," ytrede han endelig. "Jeg kender ikke Santandra."

Paola tav, hendes forsagte mine syntes at påkalde hjælp, uden at vide hvorfra hjælpen skulle komme. Noël Bertin sad længere tilbage i stuen og underholdt sig med frøken Fleuron. En iagttager ville dog måske have bemærket, at både hans øren og øjne fulgte de to ved bordet. Zevaco sad og legede med papirsaksen

"Hvem har sagt Dem, at jeg skulle kende Santandra?" spurgte han pludselig.

"Det har jeg," svarede Noël og gik hen til ham. "Hvad vil De? Det er umuligt at lukke ørerne for, hvad man fortæller til en mand, der som jeg må drage omkring fra sted til sted. Folk holder af at snakke. Jeg har sagt, at De kender Santandra, og jeg fulgte den fremmede dame herop i den tro, at De ville hjælpe hende lidt tilrette. Nu fortryder jeg det og ønsker vi var blevet hjemme. – Hr. Zevaco er en lærd, han sidder og grubler over sine bøger, og bryder sig ikke om, hvad der foregår omkring ham. Diavolo! Hvorfra skulle han vel kende en fredløs mand, en morder, en fyr, som får så og så mange års prison, når gendarmen griber ham, en bandit, som ikke har den trevl, han kan skjule sin krop i, uden at tigge den fra sine venner?"

Jøden stod mægtig og stor foran Zevaco, han lagde mærke til den bleghed, som gik over den unge mands ansigt, så ham skælve, mens ordene faldt over ham som kølleslag, han bøjede sig sammen under den stigende hån, hvormed handelsmanden talte.

Pludselig kastede han saksen hen ad bordet, trådte Noël Bertin et skridt nærmere og udbrød, heftigt og lidenskabeligt:

"Ti stille, Noël, tag Dem i agt, jeg vil ikke høre et ord mere, – ved De, hvorfor Santandra blev fredløs? de hånede hans moder, de angreb hendes ære, og det måtte en søn sidde og høre på. Han forlangte, at bagtaleren skulle tage sine ord tilbage, genkalde hvad han havde sagt. Den anden tøvede, Santandra skød ham, – hvad ville De have gjort i hans sted?"

"Det selv samme," svarede Noël og hans øjne og ethvert træk i hans ansigt lod ikke ringeste tvivl om at han mente, hvad han sagde. "Men derfor har vi ligefuldt taget fejl," vedblev han, "sig farvel, komtesse! Og lad os rejse hjem igen. Hr. Zevaco kan ikke hjælpe os, han ved ingenting."

Nu skete der noget uformodet og overraskende, som kun Noël Bertin havde beregnet, og som forandrede alt. Zevaco gik hen til Paola, smilede med et uendeligt mildt og godmodigt udtryk og sagde:

"Jeg har set Deres broder, hans ene arm og ben er kommet til skade, men han er bedre nu. De kan stole på, hvad jeg siger. Er De så fornøjet?"

Paola glemte damen, sin værdighed, ethvert hensyn, hun greb Zevacos hånd og kyssede den. Slaget var vundet, Zevaco drog hurtigt hånden tilbage. Noël Bertin smilede, det var egentlig kun ham som havde vundet processen. Frøken Fleuron

sad med nedhængende arme, og munden lidt mere åben end sædvanlig, hun genkendte ikke sin fordringsfulde og fornemme elev.

"Vil De gerne se Deres broder?" vedblev Zevaco, "ja, jeg kan nok forstå det. Jeg skal føre Dem til ham, men vejen er lang og rejsen besværlig. De er måske bange for at blive våd?"

Paola lænede sig tilbage på sin stol, hun havde fået hele sit overmod og sin sikkerhed tilbage.

"Nu vil jeg ikke høre et ord mere herom," sagde hun. "Bliv ved at være stor, som De har begyndt, så jeg kan beundre Dem, ræk mig Deres hånd. De behagede ikke at lægge mærke til, at jeg for lidt siden bød Dem min, sig, at De glemmer, ikke betingelsesvis, men alt, alt, så rejser vi straks hen til min broder."

Mens denne samtale fandt sted, sad Ange Marie på en sten i gaden, omringet af byens mænd og kvinder. Hestene var bragt ind i skyggen under muren, selv havde han sine grunde til ikke at vise sig for Zevaco. Mens han her sad og ventede, beskæftigede han sig med at sy en række rendekugler ind i begge ender af det nye, blodrøde skærf, han bar om livet.

"Sådan er der mere slag i det," sagde han forklarende, – "det klasker bedre. Hvem kan vide, hvad nytte det er til. Jeg har kendt en mand, som slog panden i stykker på en anden med sådan et skærf. – Ja vist! Damen deroppe hører til fornemme folk, prinsesse, fyrstinde, hvad ved jeg! – Broderen drattede ned fra klipperne i følge med min fætter grev Pozzo di Borgo; ringere end to hundrede francs bliver det nu ikke for min ulejlighed. Noël Bertin forlanger vist det dobbelte, den blodsuger piner dem ud, han ved, at de fremmede kun er til, for

at man skal flå dem. Jeg synes der står én henne i krogen, som mener nej. I kan tro, jeg kender dem, jeg har haft min gang i deres huse."

Tilhørerne smilede, ingen modsagde ham. Ange Marie kastede et mønstrende blik omkring sig. Han var tilfreds med sit publikum.

VII

En halv time senere forlod Paola og hendes følge Sari. Noël Bertin drog tilbage til Ajaccio, han havde spillet sin rolle til ende, og anså en længere nærværelse for overflødig. Paola gav ham brev med for at underrette grev Colonna om, hvad der var hændet. Derefter tog hun plads i vognen ved frøken Fleurons side. Zevaco steg også op og satte sig på forsædet, uden at vente tilladelse dertil. Baptiste så højst forbavset på sin frøken, idet han lukkede vogndøren. Han antog det for umuligt at en person i denne grønlige, falmede regnkappe, med en lille bylt i et rødstribet bomuldsklæde, kunne tilstedes plads i samme vogn som komtessen. Paola forstod ham, men smilede blot, hun begyndte allerede at finde sig i det uundgåelige.

Ange Marie red foran vognen. Han sad på sin usadlede hest, så sikker og fast, som om han var groet sammen med den. Korseren er ikke blot en forvoven, men tillige en udmærket og behændig rytter. Et stykke reb tjener ham til tømme, et dækken i stedet for saddel, således rider han væddeløb Sankt Pankratsdag den 12. – 14. maj, farer afsted som en hvirvelvind med hvin og skrig, helst igennem den mest befærdede gade, hvor folk kan få lejlighed til at beundre hans færdighed. Styrter hesten med ham, brækker han rigtignok halsen, og det står der ikke så sjældent fortalt i bladene, men det er den ubanede vejs skyld, ikke rytterens.

Ange Marie red altså foran de andre, udstødte af og til et jublende skrig, piskede på sin hest med det nye skærf, som han svingede over hovedet i den ene hånd. Det var umuligt for

vognen at følge ham, deri bestod også en del af hans fornøjelse. Efter at være kommet et stykke forud, vendte han tilbage og begyndte en ny volte.

Fra Sari går der en banet vej over Vico til det gamle, romerske badested Guagno og Soccia. Her ophører kørevejen, den der vil længere ind i bjergene, må enten ride, så længe muldyrstien tillader det, eller spadsere til fods, så længe Monte Rotondos og Articas skrænter og afgrunde tillade det. Det går bestandig opad mellem uhyre, optårnede stenmasser, spaltede, truende med at styrte ned i næste øjeblik, bevoksede med cistus og jordbærtræer, der bærer hvide blomster og røde bær på samme tid. Bregnerne skyder her frem i en højde af fire til fem alen, brombærrankerne slynger sig ind mellem dem med deres skarpe torne, og danner den uigennemtrængelige væg og det sikre skjul, som den fredløse elsker, og gendarmen frygter. Mellem kuskene hæver sig hist og her en gammel steneg, ensom, mosbegroet, forkrøblet, den melder sig som efterkommer af de uhyre skove, der i gamle dage skjulte bjergene, og som først phønicierne, så grækerne, så romerne, så araberne, så pisanerne og genueserne har hærget, idet ethvert af disse folkeslag aflagde deres besøg på den og efterlod kolonier der, som endnu trives, afsondrede for sig i særskilte kommuner med eget sprog, ejendommelige skikke, dragt og vedtægter, uden at ville have noget at bestille med naboerne. Indtil for nogle år siden sås i landsbyen Murze endnu ruinerne af et maurisk badehus, og i Cargese har indvånerne deres græske kirke og pope. Der er ensomt og højtideligt mellem disse bølgeformede og forvitrede klipper, en solsort klynker sin sørgmodige sang inde mellem makirisene, langt, langt borte

galer en hane fra en af de små hyrdehytter. En kilde risler igennem kløften, flere hundrede fod nede forsvinder kilden i den lille flod Liamone, bevogtet af skrigende ørne, som undersøger om der ikke uforvarende skulle være gledet en forel ind mellem de flade stene i vandet. En glødende sol blænder dine øjne, et regiment myrer slæber cistusblade ind i deres lille hule under klippen. Langt tilbage stiger en fin røg op fra Elpo di Buove. Der brænder en mand kul af de fældede jordbærtræer. En ged med sammenbundne forben og en lille, næsvis unge, som står og tripper og gnider sig op ad moderen, kommer til syne på en bjergskrænt, ser ned på dig og synes at spørge, hvad du bestiller her, hvor kun ødet og mærker af henfarne sekler har hjemme. Du møder intet menneske, du bliver så lille og ubetydelig i disse storslåede omgivelser, det tynger og knuger dig i denne kirke, hvor du ser og hører, uden at begribe, og kun har et intetsigende superlativ til udtryk for det du føler.

Dagen forekom Paola lang og trættende, som den altid gør, når man har et bestemt mål at længes imod. Hun havde hidtil levet indelukket i sin pensionsanstalt hos de fromme søstre i Nizza, senere i Colonnas fyrstelige palads udenfor Florens, hvor et ridt med faderen om morgenen, og en køretur mellem de strålende toiletter på korsoen ved solnedgang var al den bevægelse hun kendte til. I dag havde hun for første gang tilbragt lange timer i en styg, umagelig vogn, som kusken af og til måtte stige ned af, for at gribe de trætte heste i bidslerne og tvinge dem fremad, mens Ange Marie understøttede ham med opmuntringer af nogle frygtelige skrig og slag af det røde skærf. Hun begik den uhøflighed at gabe og drog et juvelbesat miniatureur frem, ikke for at se, hvor længe der endnu var

tilbage, derom havde hun ingen forestilling, men for at regne ud, hvor længe hendes martyrium allerede havde varet. Det forstemte humør fik først et udbrud, idet hun henvendte sig til selskabsdamen og vækkede hende af en langvarig og rolig søvn.

"Mit rejsetøj! bedste frøken Fleuron, De har bestemt ikke husket på en eneste af alle mine nødvendighedsartikler."

Frøken Fleuron smilede beroligende. "Jeg har husket på det alt sammen. Vi har en fyldt rejsekuffert med os på vognen."

"Hvor De er elskværdig," ytrede den lille komtesse blidt. – "Kommer vi snart til et hotel?" spurgte hun noget efter.

Denne gang gjaldt spørgsmålet Zevaco, som var så uopmærksom at sidde og læse i en bunke aviser. Han så op, rystede på hovedet og udbrød med et ironisk smil:

"Vi må slå lidt af på vore fordringer, der findes ingen hoteller heromkring i byerne, enhver rejsende plejer at tage sine provisioner med sig, jeg har mine her i denne pakke, skulle det behage damerne at dele med mig, er den til Deres tjeneste."

Med disse ord åbnede han tørklædet og bredte det ud på sit skød. Først kom et stort majsbrød til syne, dernæst en lang og brun pølse. Brødet var hvidt og slet bagt, pølsen bestod af urøget svinekød, nedlagt i vin og siden tørret, hvorved denne delikatesse lader sig bevare vinteren over, uden i nogen påfaldende grad at fordærves.

Zevaco sønderskar brødet og delte sin pølse i små stykker, selv begyndte han at spise, som et meget hungrigt menneske og overlod til komtessen og hendes selskabsdame om de fandt for godt at dele hans måltid. Frøken Fleuron vægrede sig, Paola kastede et megetsigende blik over til hende, deres øjne mødtes, de forstod hinanden, imidlertid troede hun at burde gøre

Fleurons afslag godt igen ved selv at tage en lille skive brød og det allermindste stykke pølse. Synderligt videre kom hun ikke. Det var umuligt at vinde bugt med den gennemtrængende hvidløgsduft, som steg op fra kødet. Hun beholdt brødet i hånden, men i det øjeblik Zevaco gavmild rakte en del af maden op til Baptiste, lod hun både brød og pølse glide ud over vogndøren, så behændigt, at ingen opdagede det.

Da Zevaco havde spist, bandt han atter sit tørklæde sammen, kom frem med et lille sølvbæger, og skænkede det fuldt af den lunkne vin, han førte med sig i en kalabas, fæstet med en snor om skulderen. Ingen af damerne tog imod bægeret. Han selv tømte det med stort velbehag og fandt sit måltid fortræffeligt.

"Noget ved jeg dog, vi har glemt," sagde Paola lidt senere. "Vi skulle have taget en læge med os fra Sari, eller hvad den landsby hed."

"Det lod sig ikke gøre," svarede Zevaco, som nu altid skulle sige hende imod.

"Hvorfor ikke?"

"Fordi der uheldigvis ikke findes læge her i flere miles omkreds. – Nede i Ajaccio bor der en gammel regimentsfeltskær, som nøjagtig lukker sin dør og ender sin kur hver aften, når klokken ringer seks. I Vico forretter et medlem af sundhedskommissionen lægetjeneste, det vil sige, han indskrænker sin virksomhed til nogle måneder om året. Når vinteren melder sig, søger han og familien ned til det mildere klima i Sagone, i de hede sommermåneder derimod drager han op til en køligere egn mellem bjergene. – Hvad gør De imidlertid med Deres patienter? spurgte jeg engang. – Jeg giver dem ferie, svarede han. I de fleste små landsbyer findes der

rigtignok kloge koner, som forstår sig på at signe og måle, ordinere purgativer for galden, lindeblomst for feberen, dræbe flere end de helbreder, men jeg tvivler om, at De ønsker nogen af dem til Deres broder."

"Det er forfærdeligt," ytrede Paola.

Zevaco trak på skulderen og så ned for sig, han svarede ikke. Lidt efter udbrød han:

"Med hensyn til Deres broder kan De være rolig, han behøver ikke bedre læge end den han allerede har."

"Deroppe mellem bjergene?" spurgte hun forbavset.

"Deroppe plejer Santandra ham. Han havde fuldendt sine studier på hospitalerne i Marseille og Nizza, taget alle sine eksamener, da ulykken ramte ham. – Han kunne have ventet sig en bedre fremtid," tilføjede han sørgmodigt.

"De kender ham da nøje?"

"Santandra er min broder," svarede Zevaco, efter at have betænkt sig lidt.

"Jeg vidste det, men vovede ikke at sige det. Hvad har han ikke måttet lide deroppe, skilt fra verden og det liv, han tilhørte."

"Han kunne ikke handle anderledes. Bagtaleren, der fornærmede ham, var en slægtning af Casa Bianca, og Casa Bianca var maire i byen, retten lå i hans lomme. – Hvis korserne havde tillid til dommernes upartiskhed, ville der ikke være så mange fredløse oppe i makierne."

"Er Santandra meget barsk og streng?"

"Å nej, årene mildner jo vore følelser, og man får lejlighed deroppe til at beherske sine lidenskaber."

"Jeg er dog meget bange for Deres broder," hviskede hun.

"Det behøver De ikke at være. Når jeg er med Dem, vil ingen gøre Dem noget."

Han sagde dette uden at hæve sin stemme. Den dæmpedes næsten af vognhjulenes skuren hen over de skarpe stene. Der lå noget så beroligende i hans ord, og hans åbne blik fik et udtryk, som hun ikke før havde lagt mærke til, hun så ikke mere på sit ur, heller ikke på Zevacos falmede rejsefrakke med dens flængede knaphul og var aldeles forsonet med det fortvivlende optrin fra før, da han sad og spiste lige overfor hende med dette plebejiske velbehag, kniven i den ene hånd, pølsen, som duftede af hvidløg, i den anden.

VIII

Så nåede Paola med hendes selskab da ned til badestedet Guagno, nogle små huse, der omkredser en indelukket gård med buegange og badekamre, hvorfra stedets tre berømte svovl- og magnesiakilder udspringer. Her har romerne sat deres mærke. Denne mægtige bygning er et af de mangfoldige minder, som de efterlod på deres krigsstier omkring i Sydeuropa. Først måtte de overvundne folkeslag bygge dem tårne, det var forsvaret, derefter vandledninger, det var nødvendigheden, så bade, det var behageligheden, til sidst arenaen, det var tidsfordriv. Stenene vedbliver at fortælle om deres bedrifter.

Aftensolen gled ned bag klipperne, dens rødgule skær glimrede endnu over de øverste toppe, da vognen kørte hen mod det hus, Zevaco havde bestemt til hvilested for natten. Oppe fra Monte Tritore, hvor landsbyen ligger, som har givet badestedet navn, trængte lyden af to kirkeklokker i bestemt takt ud over dalen, tre hurtige slag, så et lille ophold efter det sidste slag, der sitrer og breder sig som et klagesuk gennem luften.

"Det er dødsklokken," sagde Zevaco, "der er lig i byen."

Ange Marie kom i det samme sprængende hen til vognen. "Hører De? *Campana a mortorio!* – Hvem kan det være? – Der er vist sket en ulykke. Da jeg red hjemmefra, havde vi ingen syge."

Han ventede ikke på svar, men standsede en forbigående, og gav sig i tale med ham. Da han igen kom til vognen, røbede hans åsyn nogen bestyrtelse.

"Det er for Padovani der ringes, de fandt ham i morges oppe på bjerget, – skudt igennem hovedet. – Stakkels mand! Jeg sagde det nok, jeg kan altid føle på mig, hvad der vil ske. Han havde mange fjender. Der var noget udestående mellem ham og banditten Forcioli. Padovanis tegn kom til at stå på tre af Forciolis får, da de mærkede dem sidste efterår."

"Vogt din tunge, Ange Marie," sagde Zevaco.

"Den hellige jomfru bevare mig, hvad ved jeg? Men folk holdt ikke af Padovani, Deres hr. broder syntes heller ikke rigtig om ham."

"Ikke et ord om min broder," ytrede Zevaco heftigt, "han har vist ikke gjort dig til sin fortrolige."

"Jeg siger ingenting, proprietæren var en striks mand. – Der er nu også den anden historie med kilden, ja, den kender hr. Zevaco vist?"

"Jeg kender ingen historie om kilden og bryder mig heller ikke om at høre den."

Ange Marie lod kun til at have opfattet den første ytring og vedblev: "Jo, for en fjorten dage siden gik Padovani tilbjergs for at sprænge lidt af klippen, og få sig en flade til at lægge jord på. Ligesom han står og arbejder, løsner stenen sig, og der kommer en rigtig klar kilde frem, som jo kunne være ham til stor profit oppe på den tørre grund, hvor der hverken findes afløb eller vand til at risle hen over det de sår. Vi har også et stykke jord deroppe, men solen brænder både græs og urter, og skal vi vande, må vi slæbe spanden nede fra Liamone-floden. Padovani var ikke fra i går, han vidste nok, hvad han ville, kaldte folkene sammen fra Guagno og sagde til dem: Jeres jord ligger rundt om min, men jeg har vand til at gøre den frugtbar med. Vil I

have lov til at lede en lille grøft ned til jer eller låne kilden en times tid om dagen, så koster det for ham såmeget og for ham såmeget. Den der ikke betaler får at se, hvordan han hjælper sig. Det var hårde vilkår, hr. Zevaco! Kilden er jo hans, siden den kom frem på hans grund, men han havde langt mere vand end han selv behøvede, det lod han gå til spilde gennem kløften, som også var hans. Fredsdommeren holdt med ham. Nogle betalte, andre prøvede på at prutte ham lidt af, mellem dem var jeg, men Padovani rystede på hovedet. "Ti francs eller ingen kilde, for mig kan du gøre, hvad du vil." Hans gamle moder sad og kartede uld, da jeg kom for at tale min sag. "Lad dem få den smule vand, de trænger til," bad hun, "det er fattige, men agtværdige og stræbsomme folk, de to, højst agtværdige, især Ange-Maria!" – Padovani tav, han kastede blot et blik over til hende. – Så forstod hun ham og sagde ikke mere. – Den sag med vandet syntes folk nu heller ikke om, den har skaffet ham flere uvenner end før. – Hellige jomfru være hans sjæl nådig! – skudt gennem hovedet!"

"Og det for lidt vand fra en kilde," mumlede Zevaco.

"Ja, hr. Zevaco kan vist ikke forstå det, han sidder hjemme og læser i sine bøger og skulle blot vide, hvad sådan et lille vandløb betyder for fattige folk i denne egn, – ingen vand, når solen brænder på, ingen ærter, ingen tomater, ingen roer, der er mange gange grebet til bøssen mellem bjergene for en kildes skyld."

Efter at Paola beskedent havde udsøgt sig det allerbedste værelse i herberget og gjort en urimelig mængde fordringer, som det ikke var muligt at opfylde, gjaldt hendes første udflugt badebygningen, hvortil man så hende vandre ned ved sin

selskabsdames side, fulgt i tre skridts afstand af Baptiste, som bar på noget af det hun kaldte sine nødvendighedsartikler.

Dødsklokkerne vedblev at ringe. Inde mellem bjergene, på den anden side floden, svarede et svagt ekko. Byfolkene, som samledes i gaden, og denne aften havde rigere stof til samtale end sædvanlig, lagde dog mærke til de tre fremmede. Nogle fulgte dem lige til badehusets port.

Om selve kurstedet er det vist rigtigst at fortælle så lidt som muligt. De indfødte tror nu engang på dets mirakler. Fremmede derimod forholder sig mere skeptisk, og skræmmes tilbage af den mugne luft, som allevegne fra strømmer én i møde derinde, især dog af den grågrønne lokalfarve, som mure, loft, gulve, lige til håndklæder stiller for øjet. En herre, der besøgte stedet i fjor, fandt i sit badekar en velformet og død slange, omtrent fem kvarter lang [Note 1)]. Dermed var han fornøjet.

Da de to damer kom tilbage fra badet, genlød gaden af råb og skrig.

"Lad os gå," sagde Paola, "jeg holder ikke af trængsel."

"Lad os blive," sagde frøken Fleuron, "vi vil se og lære."

Udenfor Padovanis hus var der stillet et langt bord, på dette stod en ligkiste, under hvis låg den døde mand lå, pyntet med blomster og grønne grene. Mændene dannede en tætsluttet kreds i nogen afstand. Længere tilbage så Paola Zevaco med blottet hoved og foldede hænder. Hun efterlignede hans stilling uden ret at vide hvorfor.

Nærmest kisten var det alene kvinderne, som for øjeblikket havde hovedrollen. De bad, skreg, trængte hinanden til siden, for selv at komme til, slog sig for brystet, rev sig blodige i

ansigtet, og kastede lange totter af deres hår hen over ligkisten. Så tav de lidt, og imidlertid blev der stille omkring bordet. Det var øjeblikket for en enkelt, udvalgt grædekone til at troede frem og blive hørt. Hun begyndte i et langsomt og slæbende recitativ, lidt hæs, afbrudt af gråd og hulken, at fremhæve alle den dødes fortrin, også hans familie modtog sin lovsang, en mængde dyder og fortræffelige egenskaber, som ingen kendte det mindste til, fik ord og musik, og mængden omkring hende troede eller tvivlede, men tav dertil.

Ingen i kredsen var dog i stand til at måle sig med Padovanis gamle moder, en hentørret, voksgul og sammensunken skikkelse med hvide hår, som hang i lange tjavser ned under hendes faldetta, eller det sorte skørt, hun havde slået sammen over sit hoved. Hendes rynkede ansigt røbede en dyb og pinende smerte og når hun talte kom en række af brungrå og afstumpede tænder til syne, som ikke virkede forskønnende. Hun gjorde plads for sig med sin krykkestok, bankede heftigt på kisten med sin knyttede hånd, som om hun ville opfordre Padovani til opmærksomhed og udbrød:

"Der ligger du, mit livs blomst! Forbandet være han, der fældede dig, forbandet på jorden, forbandet i al evighed. Tømmen er faldet af din hånd. Min søn, min søn!

Vejen til din dør er trådt flad af dem, du gjorde vel imod, i morgen vil de komme og spørge efter dig, men ingen svarer dem. Min søn, min søn!

hvorfor ligger du med lukkede øjne og hører mig ikke? Før kom du altid, når din moder kaldte, det er forbi, vand en sten, og se om den gror. – Hvem sad i rådet og fandt på udvej, når de andre tav? Hvem gjorde ret og skel mellem alle? Hvem havde øje

for sin gamle moder og bar hende over, hvor hun ikke kunne gå, og lagde ilden tilrette for hende, når hun frøs? – Min søn, min søn!

I morgen vil jeg plante et træ på din grav, når regnen drypper ned fra dets grene, er det mig, som græder over dig, når bladene dækker for solen, er det min hånd, som skygger over dig. Jorden skal ligge let på din kiste.

Det gråner og bliver mørkt, stuen er klam derinde, en stor korser er død. – Løs nu snart op for mig, Sankt Jean og I andre gode helgener, jeg har ikke mere at bestille hernede."

Da den gamle kone tav, blev mængden trængt til side af otte mænd, der fremstillede sig i hvide, folderige kapper, som nåede ned til fødderne. Over skuldrene bar de en stramtsiddende modest af blåt, uldent tøj, der faldt ned til albuen. Deres ansigter skjultes af en spids, hvid hætte med to huller foran øjnene og et hul lidt længere nede til at drage ånde igennem. Det var mænd af en forening, der er dannet i alle Korsikas byer, ligbærere, som besørger de døde til kirkegården, eller til kapellerne, hvor de skal hvile. I de større stæder består denne kongregation af de forskellige håndværkerlav, som hvert har sin forskelligfarvede modest, for at ingen skal tage fejl af dem. Er det en slægtning eller lavsbroder, de bærer bort, skjuler hætten hele hovedet, ligesom hos trappistmunkene, for en fremmed derimod drages den tilbage, så at ansigtet kommer til syne, det gør heden mindre og letter forretningen. Enhver af dem bærer i hånden et langt og indviet vokslys, meningen er, at de skulle være tændte, men det undlades som oftest af sparsommelighedshensyn.

Fire af disse mænd løftede ligkisten op på deres skuldre og bar den bort, folkestimlen ordnede sig efter den tre og tre. I spidsen gik pater Joseph og sang en latinsk bøn, hvis omkvæd følget gentog, uden at vide, hvad ordene skulle betyde. Pater Joseph er en interessant person, som senere vil blive omtalt i denne historie; efter ham fulgte en lille, smudsig kordreng i hvidt og rødt betræk, han underholdt sig med en kammerat fra gaden, og glemte imidlertid at svinge røgelseskarret, når ikke præsten vendte sig om imod ham.

Det skrig, som slægtninge og grædekoner udstødte, da kisten blev hævet op på ligbærernes skuldre og ført bort fra huset, lader sig ikke beskrive. Det fyldte luften, så vildt, så klagende, så råt og dog så sørgmodigt, at selv den ligegyldigste måtte føle sig bevæget heraf. Padovanis moder stod i husdøren og støttede sin pande til karmen. Hendes røst nåede over alle de andres. Hun strakte armene i vejret, knugede hænderne sammen og truede ud i luften.

"Adio, Dominique! adio, Dominique!"

Dødsklokkerne ringede, skumringen og den klamme aftentåge bredte sig ud over dalen.

Ange Marie havde været hjemme og skiftet klæder efter sin besværlige rejse. Han kom tilbage fra ligtoget med fløjlstrøjen hængende ned over den ene skulder. Hans hustru Carcopina var bekendt som en dygtig grædekone, men deltog dennegang ikke i højtideligheden. Hun sad ved ildstedet og skallede bønner.

"Du sang ikke med i aften," sagde Ange og strakte sig ud på majsbladene i sengestedet.

"Jeg ville ikke synge," svarede hun.

"Det har vi tabt en franc ved."

Konen tog et papir op af sin lomme, og kastede det hen i sengen til Ange. Papiret gemte de tre guldstykker, Carcopina havde fået af Paola. Hvert af dem lå indsvøbt i sit papir. Ange Marie åbnede dem med et beundrende blik over på hende.

"Jeg respekterer dig," sagde han, "hvor har du ellers fået dem fra?"

"Fra den fremmede inglese, Noël Bertin skikkede mig ned til. – Var du inde med dem og spiste i lighuset?" spurgte hun lidt efter.

"Om jeg var! Et helt brød og en brutsh ost! – mindre lod jeg mig ikke nøjes med, – du kan spare suppen til mig i aften."

"Det skulle du ikke have gjort!"

"Hvorfor ikke? Mage til vin findes ikke på Korsika."

"Du skulle ikke være gået derind," gentog Carcopina.

"Men så lad mig da få at vide hvorfor?" spurgte Ange og rejste sig op i sengen,

Carcopina lod bønnerne falde omkring på gulvet, idet hun stod op fra sin stol.

"Han spørger hvorfor, det mandfolk!" råbte hun heftigt, "han æder og drikker i huset hos den, som hånede ham, da han kom for at købslå om lidt vand af hans kilde. – Han grinte ad dig, glemmer du det? Gå fanden i vold! råbte han efter dig ned ad gaden. – Du tav og skød ryg, du! – Sikken mand, og han er min!" – Hun hævede de sammenknugede hænder truende i vejret.

"Å, å!" svarede Ange, som ikke vidste at sige mere.

"Du skulle ikke have taget imod mad i Padovanis hus," gentog Carcopina. "Det sømmer sig ikke!"

Ange Marie havde rejst sig over ende i sengen, udtrykket i Carcopinas ansigt forekom ham så barsk, så besynderligt fremmed. Han sad lidt og pillede i stilkene af majsbladene, og søgte at undgå de skarpe og gennemtrængende øjne, der ligesom borede sig ind i ham. Pludselig sprang han op og gik hen til døren. I karmen hang en rusten revolver. Ange undersøgte den omhyggeligt, rullede et stykke papir sammen i en lang spids og lod det glide ned i revolverens løb. Papiret kom sværtet tilbage.

"Hvem har brugt min revolver?" spurgte han forbavset.

"Hvad kommer det mig ved," svarede hun, uden at se op på det sværtede papir, han holdt frem foran hende.

Ange bøjede sig ned mod hendes øre og hviskede: "Det er dig, der har skudt Padovani."

"Og hvad så?" spurgte hun, idet hun kastede hovedet trodsigt tilbage og satte begge hænder i siden. "Det er dig, som lod dig håne af ham. Dig, som han grinede ad. Kilden bliver ved at løbe, og vi kan nu få vor part af den, uden at blive rød derover."

"Jeg skulle nok selv have skaffet mig oprejsning," sagde Ange i en blidere tone end hidtil, "jeg er ikke den mand, som trænger til andres hjælp, men der er alligevel noget fornuftigt i det du siger, – du kan have ret, – på en måde. Jeg respekterer dig. – Så det er dig, som har lagt ham i jorden! Hvem skulle have troet det! Nu gælder det om at bære sig fornuftigt ad, ellers kommer du til at spadsere op i makierne, – ikke et muk, ikke en mine til nogen levende sjæl! Du er da ikke så fjantet at skrifte for pateren, når vi går til konfession i påsken?"

"Hvorfor ikke?" spurgte hun og trak på skulderen.

"Hvad vil folk sige, hvis han sætter dig i pengebøde eller forlanger, du skal skure dig på dine bare knæ omkring kirken deroppe? Hvorfor tier du? Vær forsigtig, Carcopina, vær forsigtig, min egen kone."

"Jeg har skriftet i går, og ikke holdt det ringeste tilbage, lige fra det øjeblik jeg krøb over hans gærde og satte ham pistolen for tindingen, og hviskede ham ind i øret, da han faldt: "Du har hånet min mand!" – Skulle de fatte mistanke, er der også tænkt på det. Der er ingenting for dig at gøre. Gendarmerne lusker omkring og spørger sig for i alle huse, i morges kom de ridende med deres brigader, syv mand stærk, og lagde sig ind i badehuset, får de noget at vide, så har jeg talt med min fader, han går i de fire og tres, han vil påtage sig skylden, og sidde de femten år for mig."

Ange Marie gned sig ned ad benene. "Du er en rigtig fornuftig kone," udbrød han henrykt, "lad dem så komme, der er ikke mere ved den sag at gøre. – Jeg respekterer dig!"

IX

Næste morgen forlod Paola og hendes selskab Guagno, for at nå op til den lille landsby Soccia, hvor kørevejen ophører og rejsen nordpå alene lader sig fortsætte til hest. Ange Marie udstødte nogle jublende hyl, da de forlod badestedet. Det var aftalt, at han skulle ride forud, for at skaffe heste eller muldyr til veje i Soccia, og derefter straks drage videre, for at melde Santandra de fremmedes komme. Ange vidste i begyndelsen slet ikke, hvem Santandra var, havde heller ikke noget begreb om hvor han skulle finde ham, men da Zevaco truede med at vælge et andet sendebud, faldt det ham pludselig ind, at hyrderne oppe i Articadalen måske kunne hjælpe på hans uvidenhed, han ville spørge sig for, han var ikke den mand, som opgav det ærinde, han havde påtaget sig at besørge.

Da Paola kørte ud fra Guagno, stod Carcopina og ventede nede ved broen, som fører over Liamonefloden. Hun standsede kusken, gjorde en dyb hilsen, og rakte komtessen en pakke op i vognen, hvorefter hun gik, uden at sige noget.

Pakken var indsvøbt i kålblade, under disse lå en lille ost, hvis sortebrune farve uden tvivl skrev sig fra arbejderens hænder, dens overflade var furet i alle retninger som et jernbanekort, ved nøjere betragtning kom i revnerne en boltrende mængde yndige, små, hvide væsner til syne, som kunne lignes ved afklippede sytråde. Paola så først på osten, dernæst på sin selskabsdame med et udtryk af den dybeste rædsel. Hendes næste handling var, så ubemærket som muligt, at lade Carcopinas gave glide ud af vognen, efterfulgt af handskerne,

som havde berørt den. Zevaco syntes ikke at lægge synderlig mærke til alt dette, han sad fordybet i sine aviser, Ange Marie var derimod en opmærksommere iagttager. Da han så osten falde, standsede han sin hest til vognen kom forbi, så steg han af, tog først osten, dernæst den unge komtesses handsker, og gemte dem i sin kofte.

Et af de sidste huse i Soccia tilhørte en mand af Zevacos bekendtskab. Han stod i døren, da vognen standsede, hilste og hørte med stor tilfredshed, at man havde besluttet at tøve hos ham, mens Ange Marie skaffede rideheste til veje.

"Det trækker op til dårligt vejr," sagde Costa, det var mandens navn, "bliv hos mig i nat, hr. Zevaco, mit hus og alt hvad jeg ejer skal være Deres."

Den sidste ytring var en velment artighed, som den fremmede hører gentaget alle vegne, hvor han kommer, handlingen svarer bestandig til ordene, det er umuligt at tænke sig større gæstfrihed end korsernes.

Ange Marie blev længe borte, da han endelig kom tilbage, beklagede han, at det ikke var muligt at skaffe heste eller æsler til veje. Nogle af bønderne havde været oppe i Articadalen, hvor der holdtes auktion over får, andre frygtede for det truende vejr, eller nægtede at drage bort før næste morgen.

Paola blev meget bedrøvet over denne tidende. Hun længtes efter sin broder, men vovede ikke at sige noget. Uden ret at vide hvorledes det var gået til, øvede Zevaco en vis indflydelse over hende. I hjemmet havde hun altid været

familiens forkælede barn, genstand for en opmærksomhed og forgudelse, der lige så meget gjaldt hendes ungdom og skønhed, som den rige arving. Det er så let at vænne sig til

denne luft, den beruser, man sover ind i den. Hos Zevaco fandt hun for første gang ikke disse hensyn, han iagttog en uforanderlig høflighed overfor hende, blev ved at være den samme i dag som i går, ingen hylding, ingen talemåder, hun spurgte sig selv, om hun var blevet mindre, eller om han blev større derved. I ethvert tilfælde var denne næsten ligegyldige kulde noget nyt og fremmed, som æggede og tiltalte hende.

I dag bemærkede han mod sædvane hendes ulyst til at tøve. Han tog sin hat og sagde, idet han gik:

"De er forstemt og træt, gå hen og hvil Dem, jeg skal se, hvad der er ved den sag at gøre."

Hun lagde sig dog ikke til hvile, men vedblev utålmodigt at gå op og ned ad gulvet. At kunne vente er en dyd, som tilhører den ældre; hun stillede sig ved vinduet, skyggede med sin hvide hånd mod dagslyset, og så ud, om han ikke snart kom tilbage. Hun ønskede at være alene, men det forstod den ærlige Costa ikke, han mente det var værtens pligt at blive hos sine gæster. Han gjorde flere mislykkede forsøg på at indlede en samtale. Endelig fandt han sit tema.

"De har fået en sjælden mand til fører op i vore bjerge," ytrede han.

"Å ja," svarede Paola, "hr. Zevaco er vist en meget skikkelig og pålidelig person."

"En skikkelig person," gentog han med et ironisk smil, "De ved vist ikke, hvem De taler om. Jeg skal fortælle Dem en historie, De har godt af at høre den."

"Ja, fortæl, fortæl, det vil måske more mig."

Costas klare øjne røbede, hvor lidt han billigede hendes letsindige tone.

"Komtesse!" sagde han, "se, hvor det grønnes og trives på bjerget mellem vore huse. For nogle år tilbage kiggede de nøgne stene frem over alt. Vi manglede ikke jord til at dække dem med, det bærer vi op fra dalene på vor ryg, vi manglede vand. Der løb en lille, spinkel kilde ned fra bjerget, den slog til om vinteren for to-tre af de nærmestboende, men så kom sommeren, den tørrede og gulnede, den brændte og visnede alt. – I tre måneder ikke en dråbe regn, ikke en bønne, ikke en urt, kun kastanjer at leve af. Kilden svandt ind. Folk flyttede bort eller døde efter det grønne grøftevand, de måtte nøjes med. "Vi behøver ikke ur," sagde de ovre i Lætia, "klokken ti ringer dødsklokken hver dag i Soccia." En pinsemorgen, lidt før messen, stod en mand udenfor kirken, og kaldte folk sammen. "Vi er ilde farne," sagde han, "og det ser ikke ud til at blive bedre. Vor kilde er tørret bort og der er en lang og træls vej over bjerget til det nærmeste vandsted. Oppe i Ninodalen har de vand nok, men vi er fattige folk, vor kommune kan ikke koste en ledning for os. Vil I hjælpe mig, så laver vi den selv, hver mand tager sin spade og sin part, og holder ved til vandet er hernede. Jeg har tegnet planen til den korteste vej at gå frem på. Siger I ja, så begynder jeg som førstemand i morgen, men jeg behøver jeres samtykke og jeres hjælp, fordi jeg ikke mægter at fuldføre det svære arbejde ene." – Byfolkene gav deres samtykke, og manden, som havde talt sådan, tog fat, og klippen blev sprængt og jorden dybnet ud, og han blev ved, den ene, da de andre var trætte og ikke ville mere. Til sidst måtte han sælge sit hus her i Soccia, for at kunne føre sagen til ende. Så kom kilden, og Himlens velsignelse kom til os med den. Nu risler og bobler vandet, sommer og vinter, og tørres aldrig mere ud, før havde vi

tre små haver omkring byen, nu er der vist over et halvhundrede, det gror og blomstrer op ad bjerget, det er den enes hånd, der hviler over det hele, han fik ikke en centime til løn for sin gerning, han mistede sit hus, og drog sin vej, efter at have fuldbragt hvad han ville. Forstår De mig, komtesse? Den mand vi velsigner, store og små, hernede, er Zevaco, en skikkelig person som De nylig kaldte ham."

Overfor Costas hus lå en gammel, gulbrun stenbygning med to vinduer ud til vejen, og en fremspringende træaltan i midten. Et mægtigt morbærtræ strakte sine halvvisne grene op mod muren, og mellem vinduerne, som i mangel af glasruder vare forsynede med træskodder, sås nogle små huller, der i nødstilfælde kunne benyttes som skydeskår. Udenfor begge gavle gik et højt stengærde, bevokset med brombærranker og tjørn, bagsiden af huset lå derimod gravet ind i en mægtig og stejl sandstensklippe, hvis nedgledne brokker markerede en lille dør, hvorfra en smal og bugtet sti førte ind i makierne. Den hele bygning så brøstfældig og forfalden ud, og manden, som boede der, nød ikke synderlig anseelse i byen.

Den eftermiddag, Paola og Zevaco kom til Soccia, var der mere livligt oppe i stedet end sædvanligt. Vinduesskodderne stod åbne, indenfor hørtes latter og højrøstede stemmer, i døren under altanen sås en mand med sin bøsse i armen og en hund, bundet med en snor, som han holdt i hånden.

At denne mands bestilling for øjeblikket var en spejders, kunne der ikke være tvivl om; han lagde mærke til enhver, som gik forbi, og hunden lod til at dele hans opmærksomhed; så snart de derimod blev alene, veg begges blik ikke fra vejen, som førte op til huset.

"Hvad går der for sig?" spurgte Paola, idet hun trådte tilbage fra vinduet.

Costa trak på skulderen og nølede lidt med svaret. "De holder gilde," sagde han, "der er kommet fremmede folk i besøg. Nu har de siddet og spist og drukket siden i middags, og i aften vil de have dans. – De skulle helst lade det være."

"Hvorfor må de ikke danse, det er dog en uskyldig adspredelse."

"Der er folk imellem dem, som gjorde bedst i at blive borte. Folk oppe fra bjergene. Jeg kender dem ikke. – Der har været auktion i Ninodalen i morges, den kønne Serafino har solgt en stor drift får til manden derovre, og så fulgte han og flere af hans kammerater med ned til byen."

"Hvem er den kønne Serafino?"

"En af de fredløse, banditterne, som vi kalder dem i daglig tale. Han er endda ikke den værste, der fortælles meget godt om ham, men han har farlige venner med sig, – jeg kan jo gerne sige det. De har hørt, at gendarmerne er draget til Guagno, for at søge oplysning om det pistolskud, der faldt forgangen, så benyttede banditterne lejligheden til at tage herned. I aften skal der, som sagt, holdes bal. For at få nogen til at danse med, går de omkring fra hus til hus og befaler, at de unge piger skal møde derovre, når klokken er syv."

"Det gør pigerne da ikke?"

"Jo, det gør de vist, Gud nåde dem ellers, – hvad de mænd forlanger, må lystres. Ved De, hvad Bella Coccia fandt på? Det var også en bekendt bandit. Da han kom op i makierne giftede han sig med en proprietærs datter og blev ked af hende, formedelst de havde ingen sønner, så skikkede han bud ned til

byen efter den anden søster, og faderen måtte sende hende tilbjergs. Bella Coccia er død, men hans familie lever endnu og danner en hel koloni deroppe. – Der har vi Serafino og hans venner tilbage, se blot, se!" vedblev han, lokket til vinduet af en støj uden for huset. "De har været omkring i byen og sørget for levnedsmidler til deres gilde i aften."

Nede på gaden kom fire mørkebrune og skæggede mænd, klædt i kofter af gedeskind, eller et groft, langhåret stof af fåreuld, som væves af kvinderne i Articadalen. Deres synlige våben bestod af en toløbet bøsse. Enhver af dem førte desuden sin hund med i snor. Et par skridt tilbage gik en dreng med et knippe sammenbundne, levende høns, som han bragte ind i genboens hus, hvor også de fire mænd forsvandt. Lidt efter kom to gamle koner ned fra trappen. Den ene skrabede pinde og løv sammen, den anden gav sig til at slagte og plukke hønsene, delte dem i stykker og stak dem på en jernpind, som hun drejede over ilden, til kødet blev brunligt, så var stegen færdig.

Paola og frøken Fleuron iagttog alt bag persiennerne med levende opmærksomhed.

Zevaco kom tilbage uden at have været heldigere end Ange Marie. Paola måtte finde sig i at blive til næste morgen. Forunderligt nok viste hun større tålmodighed, end han var forberedt på.

"Så tøver vi," sagde hun blidt, "men i morgen! I morgen får jeg min stakkels broder at se, det lover De mig. Jeg kan ikke vente længere."

Costa bød hende armen til middagsbordet, han var øjensynlig stolt af det måltid, han lod servere.

"Det er en sjælden ret her," sagde han, da stegen kom, "guldfasanen er næsten skudt bort på Korsika. En af de mænd derovre bragte mig den som foræring, da de kom ned fra markedet."

"Hvem er de folk?" spurgte Zevaco.

"Ja, til Dem kan jeg vel sige det, og lade som om de fremmede damer ikke er til stede. Der er først Serafino fra Ota, så Stefanini, som de kalder Slangen, så Arbellara Forcioli, endelig den værste af alle, Teodoro fra Guagno, bjergenes konge, som de kalder ham, hvor den mand er, går det sjældent af uden batalje."

"Det gør mig ondt for to af dem," ytrede Zevaco. "Serafino er en honnet bandit, de siger, han tænker på at drage bort fra øen, og at det er derfor han har solgt sine får deroppe. Forcioli er også slået ind på en god vej. Kender De historien om ham og pater Joseph, nede i klostret ved Vico?"

"Fortæl, fortæl!" udbrød Paola, "jeg begynder næsten at få interesse for disse mennesker."

"Ja, der findes virkelig skikkelige og pålidelige skabninger blandt dem," bemærkede Costa smilende, og så over på komtessen. "En aften kom klosterportneren ind til pater Joseph og sagde, at der ovre i kirken stod en fremmed, som forlangte ham i tale. Pateren gik og så ved kirkedøren en ældre mand, væbnet med bøsse og revolver og en skudt hare i hånden. – "Vil De skrifte mig," sagde han, "så skal De få min hare." – "Det vil jeg gøre for intet," svarede Joseph med den bløde røst, som Tilhører ham. – "Men det må ske straks, min tid er knap, jeg har gået ni mil, for at få Dem i tale," ytrede den fremmede, hvis trætte og medtagne ydre lod til at bekræfte det han sagde. – "Så

langt behøvede du ikke at gå for at finde en præst, min søn!" – "Det kan nok være, men de rådede mig til at søge Dem, de siger, De gør det bedst. De skal også give mig syndsforladelse." – "Hvem er du," spurgte præsten. – "Arbellara Forcioli." – "Banditten Forcioli?" – "Ja," svarede den anden med et sørgmodigt suk, "bandit, fordi jeg skød den, som forførte min søster. Jeg gad nok vidst, hvad De ville have gjort i mit sted? Kan De give mig sakramentet med det samme?" – "Ikke uden at du først gør bod for din synd." – "Nå, så det kan De ikke," sagde banditten, idet han drog en pistol ud fra sit røde bælte og rettede den mod pater Joseph. "Giver De mig ikke sakramentet, så skyder jeg Dem." – Den gamle præst smilede og sagde: "Dræbe mig kan du, stakkels mand! Men derved kommer du ikke dit ønske nærmere. Du må gøre bod først." – "Hvad forlanger De i bod?" – "Du skal love mig, at blive en brav og skikkelig mand, og aldrig mere at tilføje noget menneske fortræd, vil du det?" – "Ja, det har jeg længe villet. Jeg skød den skurk, som ødelagde min lille søster, hun gik hen og druknede sig, for at ende sin skam; jeg har dræbt et par små gendarmer, som først fyrede på mig, det er alt!" – "Men du må ikke skyde gendarmen, han opfylder kun sin pligt og går i lovens ærinde, du derimod er en stor misdæder, som ingen ret har, forstår du det, Forcioli? Stik så din pistol til dig, den gør mig ikke bange. Lover du mig i Herrens navn, i den hellige jomfrus navn, aldrig mere at løsne din bøsse mod gendarmen, så vil jeg give dig aflad, ellers ikke."

Banditten stod og så ned mod jorden, og lod til at betænke sig. – "De forlanger meget," sagde han endelig, "men jeg lover det alligevel, hvad De siger er vist sandt, De kan få det med

mig, som De vil. Fra i aften skal gendarmen ikke have noget at klage over. Kom så med afladen." – Da han sagde dette, knælede han ned, med panden mod kirkegulvet, og pater Joseph smilede, som han altid smiler, når han tror at have gjort noget godt, og lagde sin hånd velsignende på Forciolis hoved. Da banditten rejste sig, løb tårerne ned ad hans kinder over de forsonende ord, præsten havde hvisket til ham. Han fik øje på det forgyldte krucifiks, Joseph bar i sit bælte, uden på soutanen. – "Nu skal De til gengæld give mig Deres kors der," sagde han. – "Det kan jeg ikke, det tilhører min stand og min orden, og bør ikke komme fra mig." – "Giv mig det alligevel, jeg truer ikke, men beder Dem bønligt, lad mig få det kors, for at det må styrke mig i den svære stund, så jeg kan holde ord, når folkene er ude efter mig." – Munken gav ham da sit krucifiks, Forcioli kyssede det og udstødte et jubelskrig, som gav genlyd inde i den tavse kirke. Så gik han. Udenfor sad hans kammerat på jorden og holdt vagt med bøssen i armen. – "Nu er jeg glad! Se, hvad han gav mig," sagde Forcioli og holdt korset hen foran den anden. – "Det er vi halvt om," ytrede kammeraten. "Jeg har siddet her og holdt vagt for dig, hvad skal jeg have for det?" – "Du forlanger da ikke, jeg skal brække krucifikset over, for at du kan få din part?" ytrede Forcioli. – "Nej, men vi kan være halvt om det alligevel, vi to følges jo ad på alle vore veje, du våger for mig deroppe, mens jeg sover, og jeg våger for dig, det er engang afgjort. Falder du først i ulykke, skal jeg tage korset og holde det op til din mund, så er det mit, bliver jeg den første, der kommer bud efter, lader du mig kysse det, inden jeg dør, derefter tilhører det dig." – Forcioli gik ind på hans forslag, og efter den aften har han aldrig løsnet et skud på gendarmen."

"Nu skal vi have os en rigtig ægte korservin," sagde værten, og pegede på en støvet flaske, som stod foran ham. "Der findes ikke bedre i hele verden," tilføjede han beskedent. Han ville skænke for komtessen, men hun drog sit glas tilbage.

"Ikke for mig. Jeg foretrækker det udmærkede vand der."

"Og i går kunne De ikke lide at drikke vand," bemærkede Zevaco tørt.

"Men i dag hører De jo, at jeg har stiftet mening," sagde hun med et venligt smil. "Må jeg ikke have lov til at gøre, hvad der behager mig?"

"Å jo! Hvorfor ikke?"

"Desuden skulle De måske være den sidste, som forbød mig at foretrække vandet for herrens ædle vin," tilføjede hun og kastede ham hele glansen af sine øjne i møde. "Det kommer jo fra Deres kilde. – Jeg hilser Dem, idet jeg drikker det."

Mens hun tømte sit glas, åbnedes døren, og tjeneren Baptiste, som havde været posteret i gangen, kom ind i stuen. Han henvendte sig til Paola og sagde, at der udenfor stod fire mænd, som forlangte at tale med komtessen.

"Med mig!" ytrede Paola forbavset. "Baptiste må have hørt fejl, jeg kender jo ikke et menneske her."

"Jeg sagde, at komtessen spiste, men de svarede, at det gjorde ikke noget. Jeg spurgte om deres navn, så lo de, og forlangte blot at komme ind, de skulle nok selv sige, hvad de hed."

"Kære frøken Fleuron!" sagde Paola, idet hendes blik søgte Zevaco, som om det var ham, hendes opfordring gjaldt, "vil De gå ud og se, hvem det er?"

"Måske folk, der ville bede om noget," ytrede selskabsdamen og rejste sig.

"Korserne beder ikke om noget," svarede Zevaco tørt. "De derude har vist et andet ærinde. Lad dem komme ind."

Baptiste fulgte Paolas vink og åbnede døren, derefter plantede han sig henne ved væggen, som om han mente, at hans nærværelse måske kunne blive nødvendig.

De fire mænd, der lod sig til syne, havde hver sin bøsse hængende på ryggen. En af dem trådte hen til bordet. Hans kofte var kastet tilbage over den ene skulder, således at hans kalebas og en brunstribet skjorte indenfor kom til syne. Hatten beholdt han på hovedet ligesom de andre, idet han slog ud med hånden og bøjede sig til en dyb hilsen.

"God appetit!" udbrød han smilende, "De må undskylde, at vi forstyrrer. Jeg og de andre her kommer i al ærbødighed for at bede Dem gøre os den ære at se lidt ind til os i aften, og tage del i dansen. Vi har bal i huset hos Cassini her lige overfor."

Zevaco rejste sig fra bordet, nikkede koldt og svarede: "Tak for den fornøjelse, De har tiltænkt os, hr. Touranjon, men det kan ikke lade sig gøre."

"Hvorfor ikke, hr. Zevaco? Det vil være os en stor glæde at se Dem, De har ingenting at frygte, det lover jeg."

"Hvad skulle vi frygte?" svarede Zevaco, "det er ikke af den grund jeg siger nej. Damerne her har gjort en lang rejse i dag, de er trætte nu og ønsker at gå til ro."

"De behøver ikke at blive længere derovre end de selv vil. Vi har nu engang sat os for, at de skal komme, De gør vist bedst i at sige ja."

"Det bliver, som jeg har sagt."

Zevacos overlegne og afvisende tone mishagede komtessen, hun forstod ikke, at andre havde ret til at bestemme for hende,

der var desuden noget i den fremmedes skikkelse, det ærbødige i hans hilsen, det vilde og romantiske, der forenede sig med hans person, – alt dette tiltalte. Hun vendte sig mod Zevaco og hviskede:

"Jeg synes nok om at gå lidt derover og se de mennesker danse."

"Jeg synes ikke om det," svarede han.

Hendes fine øjenbryn drog sig sammen.

"Herren glemmer vist, at De for lidt siden tillod mig, at have min egen vilje."

"Ja, det er sandt, forudsat at den ikke overskrider det fornuftige."

"Hvorfor må jeg ikke tage derover, når det behager mig? Frøken Fleuron og jeg håber endog, at De følger med os. – Svar mig, hvorfor må jeg ikke?"

"Fordi jeg, den dag jeg lovede at føre Dem til Deres broder, tillige gjorde mig selv et andet løfte, – at bringe Dem sikker og uskadt tilbage til Deres familie."

"Der er vist en anden grund, som slår bedre til," ytrede Touranjon med en heftighed, han ikke var i stand til at skjule. "Hr. Zevaco synes ikke, det sømmer sig for Dem, at tage del i vort selskab. Det kan være, han har ret, folk har dog før taget tiltakke med os. I fjor kom der et selskab af rejsende englændere, lorder og hertuginder, som skikkede bud op i bjergene, bød hyrderne penge for at føre dem til os, de gik og kiggede ind, skulle se alt, spiste og drak med os, og gav kostbare foræringer, da de red ned igen."

"Vi er ikke rejsende englændere," svarede Zevaco. "Jeg takker for jeres indbydelse, men det bliver som jeg har sagt."

"Og hvad svarer De, unge dame?" spurgte Touranjon og vendte sig mod Paola.

"Når min fører ikke ønsker det," sagde hun og rystede fornemt på hovedet. – Det var den første ytring, hun havde værdiget de fremmede, øjeblikket forekom hende kritisk, hun fandt, man burde familiarisere sig lidt.

"Men nu siger jeg Dem et ord, så godt som hr. Zevacos," råbte Touranjon, "De *skal* følge med, – forstår De, – De *skal*!" Han trådte et skridt længere frem i stuen, tog bøssen ned fra skulderen, og slog kolben heftigt mod gulvet.

"Lad de narrestreger med den bøsse fare," ytrede Zevaco, "det gør ingen virkning her." Mens han sagde dette, drog han en revolver frem fra brystlommen og lagde den foran sig på bordet. "I stedet for at stampe med bøssekolben, ville jeg i Deres sted tage min hat af, som alle andre gør, når de kommer ind og tale med fremmede. Denne dame er komtesse Colonna!"

Touranjon slog med sin knyttede hånd hatten dybere ned i panden: "Jeg følger vore skikke, og bryder mig ikke om de fremmedes. Det er det jeg siger, Zevaco holder sig for god til at være en korser, han sidder og læser i sine bøger, å ja! han samler folk sammen ved kirkestævne, og holder taler for dem, – vi skal læse og studere, som han, lære af de fremmede, vi kan ingenting, vi ved ingenting, vi er to hundrede år tilbage i tiden, vi skal arbejde, der ligger skatte i vore bjerge, vi skal hæve dem, – for satan og helvede! hvorfor slide som trældyr, når det ikke behøves, kastanjen føder os, fåret klæder os. Var der noget at finde hos de fremmede, ville vi søge det, men vi bliver hjemme og de kommer til os, fylder vore byer, og driver omkring i vore bjerge. – Deres lærdom duer ikke, hr. Zevaco, man ler ad Dem!

Kan De huske, i forrige måned, da De holdt forsamling udenfor klostret i Vico, De stod og snakkede om hvor ulykkeligt vi var farne, hvis vi ikke arbejdede fremad, skaffede os kundskaber og fulgte med tiden, De kaldte os for vilde, ja, De gjorde, De mente det godt med al den snak, jeg så tårerne løbe ned ad Deres kinder, mængden stod og hørte med stor andagt på Dem, til der kom en gøgler med sin trillebør, og en dreng foran, som slog på tromme. Gøgleren trak tænder ud, drog silkebånd og levende kaniner op af en tom hat, så flokkede folk sig om ham, der blev ikke en sjæl tilbage for at høre på Dem, – ikke en eneste, De stod alene. Kan De huske det?"

Zevacos hoved var sunket ned mod brystet, og hans ansigt udtrykte en dyb smerte, han knugede sine hænder sammen og hviskede: "Mit stakkels, stakkels Korsika!"

Touranjon forstod, at øjeblikket tilhørte ham, han kastede hovedet tilbage og nød sin sejr. "Skal jeg give Dem et råd, hr. Zevaco! så lad være med at holde foredrag om vor elendighed og uvidenhed og dovenskab, man gider ikke høre på sine fejl, – hvem har gjort Dem til skolemester for os? – Men det er nu ikke derom vi skulle tale. De og Deres smukke damer følger altså med og tager del i dansen derovre, naturligvis kun så længe de har lyst, ikke sandt?"

Zevaco rejste sig op fra stolen, trådte hen til Touranjon og udbrød:

"Vi følger ikke med jer, og vi tager ikke del i dansen. Jeg gentager det for tredje gang, lad os så være i fred."

Touranjons øjne skød lyn; i det sekund han lod til at betænke sig, trådte en af hans kammerater frem og stillede sig ved

Zevacos side, det var banditten, som blev kaldt for den smukke Serafino.

"Ja, så har vi ikke mere at bestille her," ytrede han blidt og roligt, "du hører jo, at det ikke kan ske."

"Hvorfor ikke?" spurgte den anden rasende.

"Fordi han siger nej. Kom! de venter på os!"

Idet Serafino gik til døren, strakte Zevaco sin hånd ud efter ham. Den anden standsede. "De rækker mig hånden?" udbrød han.

"Ja, det har jeg længtes efter at gøre før i aften, og siden nu Touranjon har givet mig et råd, vil jeg give jer et til gengæld: Lad den dans derovre være, mens legen er god."

"Det får vi selv at sørge for," ytrede Touranjon. "Vi to mødes vist igen, hr. Zevaco, det aner mig."

"Det kan være. I den retning har jeg forresten ingen anelser."

"Min slægt står i gæld til Deres fra gamle dage, den må betales."

"Jeg ved ikke af nogen gæld at sige."

"Det er heller ikke så stort I har tilgode, kun en bøssekugle. Jeg varer mig, va'r De nu Dem."

"Tys, ingen trussel her!" sagde Serafino og lagde sin hånd på Touranjons skulder. "Er du en korser og glemmer, at Zevaco er gæst hos hr. Costa? Kom og lad os gå."

Touranjon kastede sin bøsse over ryggen og de fire mænd forlod stuen.

Paola kunne ikke nægte sig den fornøjelse at se efter dem. Alt hvad hun havde været vidne til denne eftermiddag var nyt og fremmed for hende. Da hun kom hen til vinduet og forsigtigt skjulte sig bag persiennen, så hun en mængde unge piger,

fulgte af deres brødre eller fædre gå ind i genboens hus, det var de indbudte til dansen. En af dem gik med blottede fødder, hvorfor ikke, når nødvendigheden bød det? Hvad der endnu mere fængslede hendes opmærksomhed, var to mænd, som kom ridende på et muldyr. Den ene sad i sadlen, den anden havde plads bag ham, ryg mod ryg. Han sad og spillede falsk på en gammel violin, der hang i et bånd om halsen, han slog takt på muldyrets bagben med sine sømbeslåede sko. Når stykket var endt på violinen, skød han instrumentet tilbage over ryggen, og begyndte en ny melodi på en harmonika. Således vekslede han, og gjorde en uhyre lykke, så smuk en musik havde man længe ikke hørt i Soccia. Kunstneren uddelte de mest velvillige smil til mængden, der ledsagede ham, nikkede til en bekendt, vedblev at spille og vedblev at hugge det ulykkelige muldyr på benene med sine fødder.

Alt dette så Paola og hendes selskabsdame, til musikanten og hans fører forsvandt inde bag genboens dør.

X

Omtrent en time senere foregik der i den modsatte bykant af Soccia et lille optrin, som skulle have vigtige følger for selskabet hos Cassini.

Aftenskumringen begyndte, tågen slog ned, ved et af de sidste huse af landsbyen stod en barbenet dreng og stampede rasende i en vandpyt. Han var klædt i et stykke smudsig skjorte, fastholdt om livet ved et blåt skærf. Til gengæld for denne tarvelighed havde han smykket sig med en stor koklokke, som hang i en snor om halsen og gav en skrattende lyd ved enhver bevægelse. Drengen hylede og udstødte nogle fortvivlede klageråb, blandet med ord, som ingen uindviet kunne forstå.

Nede på vejen kom en mand ridende, han holdt stille ved drengen og spurgte, hvad han fattedes. Drengen stirrede på rytteren, standsede sin gråd, men mente dog, at der endnu måtte et par hyl til, før han betroede spørgeren, at de havde taget hans kylling fra ham, og at den skulle spises i aften.

"Hvem har gjort det?" spurgte rytteren.

"De fremmede folk med bøsserne. Jeg ville have slået dem ihjel, men motter sagde, lad være, for så kommer Serafino efter os."

"Gjorde han det," ytrede den fremmede, som begyndte at lytte til drengens fortælling med en elskværdig deltagelse, "for så kommer Serafino. Efter den sludder tog de din kylling fra dig, og nu vil de æde den, – sikke nogle asener! – Hvor gik de folk hen, du rare dreng?"

"Op til Cassinis hus, der holder de dans i aften."

"Så de holder dans hos Cassini! – Ved du hvad, gå du nu hjem, der har du fem sous, lad så være at tude. Når jeg får sat min hest ind, skal jeg gå op til Cassini og dundre for dem, og sige til de slemme mennesker, at de skal give dig din kylling tilbage."

"Hvad kan det nytte," ytrede drengen med et nyt, melodisk hyl, "de drejede jo halsen om på den, før de stak den i lommen. Hu, ha! Jeg får aldrig min kylling igen."

"Du skal få to andre af mig," forsikrede den fremmede, "afsted med dig, hjem og læg dig til at sove. – Men du holder mund, du er jo en fornuftig lille dreng, og taler slet ikke om at du har mødt mig, og at jeg har lovet dig to nye kyllinger. Nu rider jeg straks op og henter dem."

Drengen lod til at føle sig trøstet, han gik, og rytteren drejede ind i en lille sidegyde.

En time senere var banditternes bal endt. Pigerne forlod stedet med deres forældre, Cassini stod i døren ovenfor trappen, enten som vagt eller for at byde sine gæster godnat. Pludselig følte han en hånd, der lagde sig på hans skulder. Cassini vendte sig om og så en robust og bredskuldret mand, der uden at sige et ord rev ham ned ad trappen med en hurtighed og styrke, han ikke var i stand til at modstå. Han forlangte heller ingen forklaring over denne voldsdåd, og kendte manden. Det var brigader Brancoli, som man for øjeblikket troede vel forvaret nede i Guagno, tilligemed hans gendarmer.

"Du holder gilde i aften," udbrød brigaderen, da de kom nedenfor, – "lad os snakke et fornuftigt ord sammen og kom ikke med udflugter. Du kender mig, Cassini, og føler vel ikke

nogen særdeles stor lyst til at gøre en lille spadseretur med til arresten i Castelluccio? – Hvor mange har du deroppe af de fredløse?"

Cassini var blevet ligbleg, han rømmede sig og hviskede:

"Tre."

"Er det kendte folk?"

"Herre Jesus! Jeg er ulykkelig, hvis jeg siger det."

"Du er værre faren, hvis du ikke siger det."

Der kom to mænd hen og stillede sig ved siden af brigaderen, begge med karabinen i armen.

"Hvem har du deroppe?" gentog Brancoli. "Se, du kan få munden på gang. Vi har ikke tid til at stå og vrøvle her."

Cassini skottede hen til de to mænd, mens han hviskede:

"Der er Serafino fra Ota og Slangen."

"Det gør kun to, – de andre?"

"Så er der Touranjon og Arbellara Forcioli, men Teodore fra Guagno gik for lidt siden, han skulle hen og besøge sin kæreste."

"Hvem er da de, som synger og skråler deroppe?"

"Folk her fra byen og nogle af hyrderne fra Niolodalen."

"Hør nu vel efter, hvad jeg siger dig, Cassini, og lad mig se, du lystrer på en prik. – Du går op og beder de fremmede forlade huset, du følger dem selv ud, én efter én, du tænder en lygte og lyser op for deres ansigt, når I går forbi de tre sten dernede, bag dem ligger jeg og et par af mine folk skjult, de andre gendarmer bevogter dit hus fra alle sider. Hold lygten klart og tydeligt i vejret, så jeg kan se, hvem du kommer med, og bliv ved til vi ikke har andre end de tre banditter tilbage. Når det er gjort, kan du trække nathuen over dine øren og gå til sengs, resten skal jeg nok selv besørge. – Har du forstået mig?"

Manden gik. Straks efter ophørte sangen, og lysene blev slukket. Lidt senere åbnedes døren og Cassini kom ud med en tændt lygte i hånden, fulgt af en kvinde og en ældre mand. Gendarmerne lod til at være forsvundet, men Cassini kendte dem bedre, han gik og skelede omkring sig, holdt lygten i vejret, da han kom forbi de adspredte klippestykker, og lod dens klare lys falde hen over de fremmede. Derefter vendte han tilbage, og kom endnu et par gange til syne på samme måde. Det lod til, at han fuldstændig havde opfattet brigaderens befaling.

Natten var mørk og skyfuld, af og til kastede månen et svagt lys ned over huset, som en koket dame bag et gardin, der kom ingen flere ud, men bag de adspredte klippestykker og sten, som omgav stedet, kunne tilskuerne fra Costas vinduer skimte nogle mænd, som omhyggeligt holdt sig skjult for genboerne, og hvis karabiner pegede op mod vinduerne og altandøren hos Cassini. En hund gøede, et æsel gav sig til at skryde nede i dalen, så blev alt roligt igen, og nattens fred syntes at hvile over egnen. Denne stilhed blev pludselig afbrudt ved to skud, der faldt inde fra klippesiden, hvortil Cassinis hus støttede sig, to andre skud fulgte, atter andre og et jublende skrig oppe bag de mørke vinduer svarede på en stønnen, som tilkendegav, at en af gendarmerne var truffet nede bag stenene.

Et øjebliks stilhed blev benyttet af brigaderen til at hæve sin stemme og råbe: "Overgiv jer med det gode, hvis ikke, blive I skudt hver en kæft."

Ingen svarede.

"Cassini skal forlade huset og komme ud til os," vedblev brigaderen.

"Jeg kan ikke gå bort fra mine gæster," svarede en røst, som afstanden lod til at give mod.

"Som I vil, lille børn! Så begynder vi igen, men det forbander jeg jer til, at ikke en levende sjæl skal få lov til at spadsere ud herfra."

"To af dem i søger er allerede borte," råbte en anden stemme ud fra vinduet, "I glemte, at holde vagt ved bagdøren til makierne."

"Og hvem er du, som taler her?"

"Jeg er Arbellara Forcioli, og har ikke løsnet et skud på nogen af jer."

"Djævlen tro dig! Den snak kan du bilde børn ind."

"Vil I lade de andre herinde gå fri, så kan I tage mig."

"Hvem er de andre?"

"Vi er syv tilsammen og I er kun fem, så vidt jeg ved. I skal få mig, men ikke levende, jeg overgiver mig ikke."

"Hvad skal det sige?"

"Er her nogen blandt jer gendarmer barnefødt i Vico?"

"Her er Simon Ternani fra Vico!" råbte en stemme bag stenene. "Hvad vil du mig?"

Altandøren blev revet op, og en mand gik ud og stillede sig mod rækværket, synlig for alle.

"Jeg er Forcioli," sagde han, "og vil helst falde for en af mine egne bysbørn, brigaderen lover jo, at lade de andre herinde gå bort i fred. Cassini er uden skyld, vi tvang ham til at gøre gilde for os, vi hentede også pigerne herop med magt. – De går alle sammen fri, ikke sandt?"

"De går fri," svarede brigaderen.

"Så kan du tage mig, om du vil, Simon Ternani, men sigt godt og lad mig ikke pines for længe."

Det var forunderligt og gribende at se banditten stå oppe på altanen, belyst af det strejfende måneskin, forhandle med gendarmerne, så rolig og frimodig, som om deres samtale gjaldt den ligegyldigste sag af verden. Bøssen havde han stillet op mod muren, mens han støttede sig med begge hænder på rækværket og bøjede sig forover, for at blive hørt af alle. En arm indefra strakte sig ud for at drage ham tilbage, i det samme faldt gendarmens skud, banditten sank i knæ, fægtende med armene i luften og blev revet ind gennem altandøren. Han lå nogle øjeblikke udstrakt på gulvet, en blågul dødsbleghed gik over hans ansigt, han rejste hovedet og så sig om.

"Korset, korset!" hviskede han, "det er mit endnu."

En mand gik hen til ham, og drog et krucifiks ud af brystlommen. Det var krucifikset, pater Joseph havde givet Forcioli i klosterkirken.

"Gå ned til den præst," mumlede banditten, "og sig ham, at jeg har holdt mit ord, jeg har ikke skudt på gendarmen, – du ved det, I andre ved det, kuglen sidder endnu i min bøsse. – Jeg kalder jer allesammen til vidner for Gud. – Jeg har ikke skudt på gendarmen, vel?"

"Tal ikke derom," svarede den anden, "fanden i vold med gendarmerne, du har ikke skudt på dem."

"Så er det godt," ytrede Forcioli, trykkede det lille kors til sine læber og betragtede det med en usigelig lykke.

"Nu tilhører det dig," hviskede han med stedse svagere stemme, "det er dit med ret og skel. Skulle du komme galt

afsted, så lad dem skikke ham det tilbage, den gamle præst holdt så meget af sit kors."

To fine blodstriber randt ud over hans mundvige. Hans øjne fik et mat, glasagtigt udtryk. Han sukkede og døde.

Månelyset gled ned over huset og tillod gendarmerne at skimte flere mørke skikkelser indenfor vinduerne. Der faldt atter skud fra dem, uden at nogen deroppe svarede.

"Lad være at skyde, der er ingen flere heroppe, af dem I søger," råbte Cassini med en klagende røst, "Serafino, Touranjon og Slangen er flygtet, Forcioli ligger død herinde."

"Er det sandt?"

"Hans kammerat holder krucifikset for hans mund, han ånder ikke mere."

"Smid ham ned til os," råbte den gamle brigader.

"Det ville slet sig skikke, Forcioli var min gæst."

"Så bær ham ned på jeres skuldre, lad os blot få ham at se."

"Giver I os så fred?" råbte en dyb basstemme ovenfra.

"Lad gå, det vil sige, I kaster jeres bøsser ned, før I kommer med banditten. For en sikkerheds skyld tage I også tøjet af jer, så man kan forvisse sig om, at I ikke bærer skjulte våben. Jeg kender jeres fagter. – I betænker jer," vedblev han, da de tøvede deroppe og syntes at rådslå, "gør som I vil. Hører i hanerne gale? Om lidt bryder dagen frem, så kommer gendarmerne fra Vico, vi spadserer da op i huset og I kan få kvinder og børn til at synge grædesangen for jer alle tilsammen."

Altandøren blev lukket op, en bunke våben, indpakket i kofter og kapper gled varsomt ud over rækværket, lidt efter kom Cassini med sin lygte ned ad trappen, fulgt af sine mænd,

afklædte til det blotte linned. De bar banditten lig på deres skuldre.

Brigaderen tog lygten og lod dens skær falde ned over den dødes ansigt. Efter at have betragtet det et øjeblik, nikkede han med hovedet og udbrød:

"Ja, det er ham. Jeg kender hans træk, en skikkelig fyr i grunden. Skade at han skulle ende således."

Der var noget forsagt og sørgmodigt over disse mørke, brune skikkelser, rynkede af vejr og sol, sværtede af krudtrøg og med det sorte hår hængende ned over panden. De stod og stirrede på banditten lig i lyskredsen af lygten, som brigaderen holdt hen mod dem. Af og til, når de så op på deres fjender, der omringede dem med karabinen i armen, lyste deres øjne med et vildt og hævnlystent udtryk. – Korserne hader gendarmerne i samme grad som de frygter dem.

"Det er mit krucifiks, han har i hånden," sagde en af hyrderne. "Må jeg tage det? Han behøver det ikke mere."

"Tag det, saml så jeres bøsser og klæder og se I kommer herfra. Jeg har rigtignok endnu en mellemregning med den af jer, som ramte en af mine folk, men det er kun en rift, og han, som ligger der, skal betale for jer alle. Tusind franc er der lovet ud for ham. Først hjælper I Cassini med at bære liget tilbage i forstuen deroppe. Jeg lukker mine øjne og vil ikke kendes ved nogen af jer, hvis vi skulle mødes igen."

XI

Fra genboens hus havde Paola og hendes selskabsdame været vidne til, hvad der foregik ovre hos Cassini. Da gendarmerne lod sig tilsyne, stængede Costa sin dør, Zevaco lukkede skodderne for geværskuddene, men komtessen tillod sig straks efter at åbne det ene igen, blot en ganske lille åbning, gennem hvilken hun kunne iagttage alt. Ethvert skud bragte hende til at skælve, hun gemte sit fine og blege ansigt ved frøken Fleurons bryst, ville ikke tøve længere derinde, forlangte at komme op på sit værelse, og vendte straks efter tilbage. Det ubekendte fængslede hende med den samme følelse, som kan bringe vandringsmanden til at standse og stirre ned i afgrunden, selv troede hun i sin nysgerrighed kun at finde den deltagelse, der skyldes ulykken.

"De gør os vist intet, de kommer ikke herover?" spurgte hun under et af disse tilbagetog fra vinduet og standsede foran Zevaco, "vi har ikke noget at frygte, – vel?"

"Nej," svarede han, "De har intet at frygte."

Så vendte hun modigt tilbage til sit kighul igen, klappede frøken Fleuron på kinden og spottede over hendes frygt. "Hvor De er bleg, De ryster jo, store barn! Se på mig, der er ikke det mindste at være bange for. Hr. Zevaco forsikrer, at de ikke kommer herover. Kan De huske hjemme i palæet," ytrede hun lidt efter. "De skulle altid sidde ved min seng til jeg faldt i søvn, De skændte på tjenerne, når de gik ude på gangen, efter at jeg var kommet til ro. Her fordrister disse ulykkelige mennesker

sig til at skyde lige foran vore vinduer den hele nat, – er det ikke utroligt? – Jeg skal skrive det op i mine memoirer."

Costa gik op og ned ad gulvet med sammenslyngede arme, Zevaco sad henne ved bordet, så frem for sig, og støttede hovedet i begge hænder. Det lod slet ikke til, at han gav agt på noget af det, der foregik omkring ham. Alt hvad Paola havde hørt denne eftermiddag, værtens fortælling om kilden, banditten spot over Zevacos lyst til at reformere, gjorde ham ikke mindre i hendes øjne, tværtimod, han var pludselig blevet ny og interessant for hende. Den hele aften, før optrinnet hos genboen fandt sted, havde han beskæftiget hendes tanker, hun tiltalte ham oftere end før, søgte at bringe en samtale i gang, uden at det ret ville lykkes, han vedblev at være kold og ordknap som tidligere. "Hvorpå grublede han dog i disse lange, tavse mellemrum?" spurgte hun sig selv, og vedblev at betragte ham forskende og frygtsomt. Det var ikke sløvhed, som hun hidtil havde troet, han overvejede, tænkte, sjælens virksomhed lyste ud af hans øjne, og de var virkelig ret smukke, disse talende øjne, herolder, som hvert minut kom med et nyt budskab, – det var tanker, der skabtes, måske inspirationer, – han ville virke for andre, løse sit land ud af dets lænker, dets åndelige nød og armod. Havde banditten ikke sagt det med tydelige ord? Zevaco i den luvslidte paletot med det purrede hår, blev en romantisk person, en Paoli, en Sampiero for hende. Hun følte flere gange stor lyst til at betro ham lidt heraf, blot en anelse, men hun forstod lykkeligvis at beherske sine indtryk, det hørte med til hendes opdragelse.

Enhver anden tanke veg dog pludselig for det optrin, hun blev vidne til på den anden side af gaden. Forcioli var kommet

ud på altanen, og vinduesskodden, som skjulte hende, gled lidt længere tilbage, hun hørte hvert ord, som blev vekslet mellem gendarmen og banditten; da han overgav sig til døden, strakte hun bønligt armene hen mod Zevaco.

"Frels ham!" hviskede hun med den blødeste stemme, "frels ham, ellers dræber de ham."

"Han kan ikke frelses," svarede Zevaco.

Skuddet faldt. Det var Paolas skrig, de hørte dernede, hun brast i gråd og sank næsten bevidstløs om i selskabsdamens arme. Da hun atter hævede sit hoved var alt blevet mørkt og stille på gaden, hun så omkring sig, som om hun vågnede af en uhyggelig drøm. Zevaco sad ved hendes side. Hun rakte ham hånden og sagde:

"Det er forfærdeligt, ikke sandt?"

Han betragtede den hvide hånd, hvis fine, blålige årer kredsede hen under huden, derefter lagde han den varsomt tilbage på stolen, som om han ikke vidste, hvad han skulle gøre med den.

"Ja," svarede han hult og klangløst, "det er forfærdeligt, men glem ikke, De er på Korsika, hvad De har set derovre i nat er intet, slet intet mod det De måske vil blive vidne til, inden De forlader vore bjerge."

Hvor en regnvejrsdag dog er trist på Korsika; selv når man glemmer, at den kan vare ved i hele to måneder. Fra en blygrå himmel, der uafbrudt skyder nye, mørke tågemasser frem, som hjælpetropper til en kæmpende hær, strømmer de hvislende vandmasser ned, danner bække og floder over klipper og skrænter, hviler sig lidt på jordbærbuske, oliven og kastanjetræer, for at samle friske kræfter, og styrter derefter

med et nyt raseri hen over vej og sti, gennem vinduer og døre. Bjergenes toppe er skjult af en langstrakt, lysegrå tåge, der ophæver ethvert begreb om baggrund, – plask! plast! fra alle sider, en strøm over dit hoved, en strøm over dine fødder, et sørgmodigt og langtrukkent hyl fra æslet nede i dalen, mens det for større vellyds skyld hæver sin mule i vejret og halter besindigt fremad, med det ene forben bundet til bagbenet. Floderne svulmer, enhver kløft danner et vandløb, vinden hyler, – den koncert kan vare ved i det uendelige.

Sådan var det billede, som viste sig for Paola, da hun næste morgen kom ind i Costas storstue, klædt i en mørkeblå ridedragt, hvis finhed og elegance ville have passet ulige bedre i Boulogneskoven end mellem Articas bjerge. Zevaco lagde mærke til hendes blege ansigt og matte øjne, som vidnede om en søvnløs nat, men sagde intet.

"Det ser lidt truende ud," bemærkede hun og gik hen til vinduet, for at dele sit blik mellem den grå himmel og Cassinis hus, hvor alt var tavst og tillukket.

"Ja," svarede han, "regnen holder næppe op for det første, den kan vare ved hele dagen. Ønsker De, vi skal tøve nogle timer, før vi drager videre?"

"Nej, nej, lad os tage bort, jeg beder Dem derom, min stakkels broder længes efter mig."

"Så er jeg færdig," sagde han, "vore heste og muldyr venter hernede."

Costa havde i smug glædet sig over regnen den hele morgen og håbet, de skulle tøve dagen over hos ham.

"De vil fortryde, at De tager bort," ytrede han, "i et sådant vejr er det umuligt at komme tilbjergs, det stormer deroppe, så man

ikke kan få fodfæste på stien."

"De glemmer vist, at hr. Zevaco er med os," sagde hun, "han har gjort det umulige for Dem og Deres fontæne, – se, han smiler, det betyder, at han vil gøre det samme for os."

Så lod hun sin handske glatte rynkerne ud i den brune og barkede hånd, Costa rakte hende, takkede med et blik og et smil, som altid for havde sejret, lovede ganske vist at tøve en hel dag hos ham, når de vendte tilbage, og følge med ham for at beundre den vinhave, han selv anså for et ottende vidunder. Derefter steg de til hest og forlod Soccia.

Til Paola havde Zevaco valgt et smukt, hvidt muldyr, pyntet med en bjælde, og røde, vævede tømmer. Det begyndte rejsen med at slå bag ud, tvang føreren til gentagne opmuntringer med pisken, og endte med at stå stille ved foden af en bjergpynt, som stien førte hen over. Her hjalp ikke piskeslag. Muldyret vidste af tidligere erfaringer hvorledes det skulle sætte sin vilje igennem, strittede ud med benene, betænkte sig lidt, og vendte derefter med sin smukke byrde tilbage mod Soccia.

Oppe på skrænten stod en skikkelse, indsvøbt i et hestedækken og stirrede på dem. Da han så den nød, hvori Paola var stedt, sprang han i et sæt ned fra klippen, greb det stridige muldyr i bidslet og førte det tilbage på stien.

"Lad mig hjælpe," sagde han, "det er Christinazzis mule. Hun har altid den vane at vende hjemad i dårligt vejr. Nu skal jeg følge med Dem."

Paola så på den ubekendte, under hvis hånd det stædige dyr pludselig skiftede sind og skred roligt fremad. Før hun fik tid til svar, vedblev han: "Ja, De kan godt tage mod mit tilbud, jeg skal

ingen betaling have, og forsømmer ikke noget ved at gå med Dem."

Den fremmede var et ungt menneske med nøgne ben og blottet hoved. Dækkenet, som indhyllede ham, skjulte en blåstribet bomulds skjorte og et par lappede fløjlsbenklæder. Hvad der i første øjeblik tiltalte den unge komtesse var hans smukke og regelmæssige ansigt, et par store, blåsorte øjne, som røbede en uendelig godmodighed og uskyld. Pandens gulblege farve og de indfaldne kinder kunne tydes som mangel på føde, en formodning, hans atletiske former dog modsagde. Utilstrækkelig næring og dens følger er desuden så almindelig i Korsika, at man til sidst glemmer at lægge mærke dertil. Det Paola især syntes om var, at det stædige muldyr, som hun allerede begyndte at blive lidt bange for, lod til at have skiftet sind, siden den ny fører kom til stede, det fulgte ham troligt, gned sig op ad hans skulder, og adlød ethvert af hans vink. Endnu mere tilfreds var den anden fører, som fulgte med dem fra landsbyen. Hidtil havde han nemlig både måttet passe Paolas og selskabsdamens muldyr, fordi hans kammerat undervejs var blevet ked af det dårlige vejr og vendte tilbage til sit hjem. Den fremmede svøbte altså sit dækken fastere om livet, drog de frynsede benklæder højere op over anklen, talte lidt til muldyret, og vedblev, idet han skred fremad, at stirre op på den smukke rytterske, med et blik, der røbede den dybeste beundring.

"Hvor har du hjemme?" spurgte hun.

"Højt, højt oppe i landsbyen."

"Hvilken landsby?"

"Den har ingen navn. Det er nogle huse, vi har bygget sammen mellem Articabjergene. – Jeg har været nede i Vico og Soccia, skal jeg sige Dem, for at spørge om arbejde. Nu da vinhaven og marken skal graves, men de fremmede *lucqnois* (italienere) er allerede kommet, og har taget det alt sammen fra os. To francs om dagen og en liter vin. – Jeg bød mig til for en franc, – nej!"

"Hvad hedder du?"

"Marco, det samme hed min fader, ham kaldte de også for Multedo. Engang kom greven nede fra Vico hjem til os, og sagde, at vi var hans slægtninge. Det stod i papirerne, – adelig fødsel og sådan noget, men de andre lo deraf, så kaldte vi os ikke mere for Multedo."

"Hvad vil du nu tage dig for?"

"Jeg har tænkt at gå tilbage og hjælpe hyrderne med at lave brutsh, så tjener jeg i det mindste føden. – Hør! det tordner, vi får strengt vejr højere oppe."

"Derfor skal du blive hos os. Du må ikke gå fra mig."

"Skal jeg blive den hele dag?" spurgte han og viste sine tænder til et lykkeligt smil.

"Ja, den hele dag. I morgen også, måske endnu længere. Du kan lige så godt følge med os, som fæste dig hos de mennesker nede i Vico, eller hvor det var. Jeg betaler mere end en franc om dagen."

Han rynkede brynene. "Jeg har sagt Dem, at jeg ikke vil have nogen betaling, lad det så være nok. De fremmede ingleses kommer altid stikkende med deres penge, så tror de, det er godt."

"Jeg er ingen inglese," sagde hun leende, "men tal nu fornuftigt og sig mig, om der er noget jeg kan gøre for dig eller hjælpe dig til? siden du er så stridig og afslår, hvad jeg vil give dig."

Han rystede på hovedet og så ned på jorden. "Der er intet at gøre for mig, jeg har tigget og bedt Madonna derom, men hun vil ikke – De ligner Madonna oppe i kirken," sagde han pludselig med et henrykt blik. "Hun rider også på et hvidt muldyr i en blå kappe, og har det lille Jesusbarn i sine arme."

"Hvad bad du din Madonna om, fortæl det kun, du kan godt betro det til mig."

Han fæstede sine sorte øjne på hende og hans ansigt fik et sørgmodigt udtryk. Paola fandt ham udmærket smuk i dette øjeblik.

"Hvad bad du så om?"

"Der er én ovre i Soccia," svarede han nølende og dæmpet, "Anita, hun holder af mig, hun skulle være min hustru, men faderen sagde nej, og så blev det til nej. Han forlanger, jeg skal købe hans vigne og huset, to hundrede francs, jeg har sparet fem og tredive sammen og hun har sytten, resten får vi aldrig."

"Det skal du ikke sige," ytrede hun med sit sikre smil. "Jeg er meget rig, hvis du skikker dig godt, og fører mig sikkert fremad, – ikke så langt ude ved afgrunden, hører du! jeg er bange for at falde ned, – hvis du bliver ved, som du har begyndt, skal du få det du mangler i de to hundrede francs af mig."

"De, De!" gentog han og trådte forbavset et skridt tilbage, idet han bøjede hovedet til siden, for at hun ikke skulle se, hvor bevæget han var.

Paola lagde spidsen af sin ridepisk hen over hans krøllede hoved.

"Nå, nå, hvorfor græder du, Marko, – et voksent menneske! Det er jo ikke så stort, jeg lover, men jeg siger dig forud, du får ikke en eneste centim af mig, hvis du slipper tøjlen, eller finder på at løbe fra os før rejsen er til ende."

Han så i vejret, tårerne trillede ned ad hans kinder. "De narrer mig da ikke," mumlede han, "det ville være en stor synd."

"Nej, vist ikke! Den smukke dame, som rider her ved min side, skal være vidne til, hvad jeg har lovet. Vil du så tro mig?"

Han gik med muldyrets tømme kastet over armene, vandet dryppede ned fra hans hår, uden at være i stand til at glatte de smukke lokker. Pludselig fik han ord. Han bøjede sig ned og kyssede spidsen af Paolas fod, som stak ud under hendes ridekjole, atter og atter, så lo han, gned med begge hænder over øjnene og udbrød med en halvkvalt stemme:

"Herre Jesus! Er det muligt! Ja, jeg kan se på Dem, De vil ikke bedrage mig. Hvorfor skulle De også det? Lidt før De kom stod jeg oppe på skrænten og skændte på Madonna; jeg havde givet syv francs ud til at købe krans og vokslys for hende, de var sparede sammen til en pelone for mig, (en kappe med hætte) hun fik dem for at hjælpe os. – Anita var mere sparsommelig, hun klippede begge sine lange hårfletninger af, en meter, knap målt! redte dem ud og hængte dem op på madonnas alter; lige meget hjalp det. Jeg troede, hun var vred og ville ikke, – så kommer De i det samme, hun har sendt Dem, søde Madonna! De skal være velsignet og priset af mig og Anita!"

"Pas på min hest!" sagde Paola, "du lader den jo gå lige ved afgrunden, uden at lægge mærke til den afskyelige vej."

Han syntes ikke at forstå hendes frygt. For ham var der ingen fare. "Vi får det langt værre højere oppe," ytrede han enfoldigt.

"Det er da en tåbelig trøst, – nu vil jeg ikke tale mere med dig, se efter hesten, – siden skal du fortælle mig noget om Anita."

Marco havde fuldstændig ret, vejen blev dårligere, jo højere de steg. Zevaco var den eneste, som ikke lod til at mærke det. Han red foran, og måtte uden tvivl være vel bekendt med den vildsomme egn, siden han uden betænkning bestandig vidste at finde de mindst stejle og farlige overgange mellem kløfterne og de nedrullede klippeblokke, som den øsende regn efterhånden gjorde så glatte og slibrige, at heste og muldyr flere gange gled ud og truede med at styrte ned i dybet. Han sad og så frem for sig, lidt kroget, med udadvendte og strittende fødder, han tog sig ikke videre heldig ud i den blågrønne og gennemblødte overfrakke, som klæbede sig fast til kroppen, og besværliggjorde enhver af hans bevægelser. Paola og frøken Fleuron sad indhyllede i deres regnkåber, hvis opslåede hætte næsten skjulte deres hoved og lod vandet strømme ned til alle sider, uden dog at trænge ind til dem. Tjeneren Baptiste sluttede toget, han var en gammel rytter, havde fået den største og stærkeste hest, og fordrev tiden med at gabe eller i smug at tænde en lille træpibe, når han troede den unge komtesse ikke lagde mærke til ham.

Hist og her blev stien efterhånden så smal og ubanet, at dyrene næppe kunne få plads til at komme frem, klippe fulgte efter klippe, spalter, overhængende, truende med at rulle ned i næste øjeblik. På andre steder var ethvert spor af vej forsvundet, cistus, jordbærbuske og et sammenfiltret krat af

egeris fyldte spalterne. Når de kom til en sådan hindring, standsede Zevaco og de andre fulgte hans eksempel.

"Ja, se her må vi stige af og gå lidt til fods," sagde føreren, som om det var den naturligste sag af verden. "Ikke sandt, hr. Zevaco! Dyrene er ikke til at lide på, jeg er bange for de skal dratte ned, når der sidder en rytter på dem."

Så gik de, arbejdede sig frem mellem stenene, holdt sig fast ved buskene, kastede et frygtsomt blik over på den modsatte side, hvor afgrunden gabede dem i møde, rede til at modtage sit offer, og hvor Liamonefloden skummede og bruste nede i dybet, som en rullende torden. En skarp og heftig vind forøgede regnens kraft, og brød ud i et klagende hyl, når den trængtes ind mellem de takkede kløfter, det var brisen, som farer hen over øen på bestemte tider af dagen og gennemisner alt. Gud ved, hvor den kommer fra.

Paola var ufortrøden, hun skred hen over klippestykkerne, ligbleg og skælvende, standsede et øjeblik og lænede sig op mod selskabsdamen for at drage vejret, så ned på sine små fødder, smilede til Zevaco, men afslog at tage hans arm og gik atter fremad. – Hun tænkte på sin broder.

Tilfældet syntes at have udfordret dette fine og fornemme barn til at modbevise al den svaghed og indolens, hun første aften ligesom havde behaget sig i at forklare. Hendes spæde legeme mægtede ikke stort, men hun besad den faste viljes magt, som er den største af alle kræfter.

Marco fulgte hende som en hund, de andre var ikke til for ham. Ved enhver stejl og vandglat skrænt gik han ved hendes side, ved ethvert fejltrin følte hun sig støttet af en hård, jernfast hånd, som gjorde ondt og vist efterlod sine mærker på den

hvide arm og skulder, men tillige en trofast hånd, som ikke svigtede.

XII

Omtrent midt imellem Soccia og landsbyen Casamaccioli går vejen ind over Ninosletten, som i gamle dage har været opdyrket, siden der endnu mellem bregnerne og lyngen findes spor af de mange, etagerede stensætninger, korserne må anvende for at jorden ikke i regntiden skal skylles bort. Sletten begrænses af langstrakte og nøgne sandstensklipper, hvis gulbrune skrænter krydses med hvide marmorårer; gennem disse skrænter fortsættes de såkaldte grotter med dybe gange og huler langt ind i klipperne.

Da Paola og hendes selskab nåede sletten, så de en sadlet hest stå udenfor en af klipperne, med tømmen bundet fast til en busk. Fra den nærmeste hule trængte det røde genskin ud af et bål, der tydede på at stedet for øjeblikket var besøgt. Denne formodning bekræftedes ved en sang, som lød ud fra hulen, falsk og skrattende, en arie af Verdis opera *Rigoletto*. Den ubekendte sanger besad ikke synderligt ordforråd af arien, han gentog den første linje: "*Donna è mobile! Donna è mobile!*" og vedblev dermed, bestandig mere slæbende og hæst, til selskabet kom hen til hulen. Da klangen af dyrenes bjælder nåede ham, standsede sangen pludseligt, der hørtes en lyd, som når en ladestok glider ned i en bøssepibe, straks efter kom et ubehageligt, spejdende ansigt til syne, i hvilket enhver genkendte Ange Marie.

Han drog hurtigt bøssen tilbage, gik udenfor hulen og slog ud med begge arme.

"Vær så god at stige af!" råbte han, "jeg har gjort et prægtigt bål derinde, De kan nok trænge til lidt varme i dette forbandede vejr."

Zevaco hjalp damerne ned, Paolas fødder vaklede under hende, hun mægtede næppe at nå ildstedet, hvor Marco dannede et sæde til hende.

"Har du besørget mit ærinde," spurgte Zevaco Ange Marie.

"Gud bevares, hr. Zevaco! på en prik, folk, som kender mig, ved nok, at jeg ikke er den mand, som glemmer noget. Jesus! sikken et liv vi har deroppe i disse dage!"

"Hvad mener du?"

"I går aftes to mennesker skudt, dagen i forvejen et prægtigt knivstik til en tredje herre, af Cirier Tartarolis slægt. Gendarmerne føjter omkring på alle veje, – Hvem har gjort det? Ingen svarer, hele kantonen er i belejringstilstand, fredsdommerne går om med hænderne på ryggen og har intet at sige. Der vil snart blive godt køb på lejligheder i den døde by, hvis dette skal vare ved. Marken ligger øde, geden bræger i stalden af sult. Ingen tør følge hende ud på bjerget."

"Traf du ham, jeg sendte dig til?"

"Ja vist! – hr. Santandra – her tør jeg jo nok nævne navnet, – venter Dem med stor længsel. Han er for længe siden blevet en stille og fredelig mand og har ingen del i det der går for sig omkring ham. – Nej, så priser jeg hans fader, den gamle herre, han er med, Gud give blot hans syn var bedre, øjnene vil ikke længere rigtigt slå til."

"Alle disse nyheder kan du beholde for dig selv. – Hvad ved du om den unge grev Colonna?"

"Så De min broder?" spurgte Paola, "svar mig, svar! Hvorledes har han det?"

"Å jo, såmænd!" ytrede Ange i den ligegyldigste tone, "han lider ingen nød, den herre! Hele dagen ligger han inde i en magelig seng og får en forplejning! Jesus! Foreller fra Nino, frugter nede fra Sagone, den unge frøken opvarter ham og sidder og læser i tykke bøger for ham. Jeg stak hovedet ind ad vinduet og hilste fra Dem, at De var på vejen op til ham. Da skulle De have set en styr, han skreg af glæde og var nær faret op af sengen. – Bare denne forbandede regn ville holde op, jeg skal ned til Vico og købe krudt og bly til gamle hr. Santandra. Han har lånt mig det prægtige muldyr derude til rejsen, det andet, jeg fik med fra Soccia, det asen! ville ikke lystre, og vendte næsen hjemefter. Så baskede jeg vist for hårdt på, jeg tror der gik noget i stykker inden i hende, hvad skulle jeg gøre? Prygl må der til, det virker lige så godt som en snaps. – Hvis hr. Zevaco ikke kan undvære mig, bliver jeg naturligvis hos Dem."

"Rejs du kun, vi har dig ikke nødig."

"Nej, jeg ser, De har fået Dem en ny fører, hr. Marco Multedo! Vandet driver ned af Dem, hr. greve, og De rejser med bare ben. Skal jeg springe hjem og hente Deres nye ridestøvler? De har vist glemt at få dem med på rejsen."

"Jeg skal springe hen og lukke din mund, så du glemmer at åbne den igen, hvis du ikke lader mig i fred," sagde Marco, og strakte en hånd ud, der knugede sig sammen om Anges arm som en skruestik, før han slap den igen.

Ange rykkede sig hurtigt tilbage i bregnebunken, han sad på. "Sikken kammerat!" udbrød han og følte forsigtigt på armen. "Han kan ikke tåle en lille spøg. Jeg går og roser dig til alle

mennesker, og siger det ligefrem til den nådige prinsesse her, at der ikke findes bedre fører end dig lige ned til Bastia, mig selv undtaget. Vi to skal blive ved at være gode venner. Kommer du i bekneb, ved du, at du kan stole på mig og min bøsse. – Der, drik af min kalebas, du ryster jo af kulde."

Han holdt den fyldte kurbisflaske hen til Marco, og Marco drak til Ange drog sin flaske fra ham igen. "Du er lovlig tørstig," sagde han, "det er vist længe siden, du har smagt gamle Santandras vin. Dens mage findes ikke på hele jordkloden, det siger han selv. – Om forladelse! Hr. Zevaco skulle vel ikke have set noget til Carcopina, jeg har gået og ventet hende den hele dag. Hun var bestilt op til den gamle herre, for at hjælpe dem i vinhaven. Bare der ikke er noget i vejen mellem hende og gendarmerne dernede."

"Hvem er Carcopina?"

"Det er min hustru, et rigtig flinkt fruentimmer."

"Hvad har hun med gendarmerne at bestille?"

"Du kære Jesus! – Enhver kan komme til skade og få noget udestående med dem. Gid de må brænde levende op i skærsilden. Carcopina kan nu engang ikke lide dem. – Hun er så heftig af sig."

"Jeg har tabt mit armbånd," sagde Paola til frøken Fleuron, da de forlod hytten. "Det er kedeligt, jeg ville nødigt miste det."

"Hvornår lagde De sidst mærke til det?" spurgte Zevaco.

"Inde ved bålet, da manden der hjalp mig regnkåben af."

Hun så hen på Ange Marie, som var fulgt med ud af hulen.

"Har De tabt det kønne armbånd," ytrede han i en beklagende tone. "Det var da sørgeligt, jeg så det også derinde, det skinnede som det klare guld, og sikke nogle stene, – uh!"

Zevaco målte ham med et gennemtrængende blik. "Gå ind og find det," sagde han bydende.

"Jeg skal gøre hvad jeg kan, hr. Zevaco! Men det har vist forvildret sig mellem de tørre bregner og er ikke nemt at få fat på."

"Du finder det nok, gå og kom snart tilbage."

"De betragtede ham så mistænksomt," sagde Paola, da Ange slentrede hen til hulen, "han har et ubehageligt ansigt, men gør dog det indtryk på mig at være en ærlig person."

"Han gør det modsatte indtryk på mig," svarede Zevaco, "jeg kender ham også bedre."

"Det er den største tyveknægt som findes i den hele kanton," føjede Marco til, som en oplysende bemærkning.

Straks efter kom Ange tilbage med hænderne på ryggen. "Det er ikke muligt at finde det," forsikrede han. "Jeg har gennemrodet hele bregnebunken. Prinsessen må vist have tabt det herude, måske er det blevet borte undervejs, før De steg af hesten."

"Og du så det for lidt siden inde ved bålet," sagde Zevaco. "Du husker ikke godt, ind og søg igen, og kom ikke tilbage uden at bringe armbåndet med, forstår du mig?"

Ange nikkede og gik. Lidt efter kom han jublende ud fra hulen med armbåndet i den hævede hånd. "Jeg har det, jeg har det! Jeg tog ikke fejl, det havde forvildet sig mellem bregnerne."

Regnen vedblev og Zevaco foreslog at tøve, men Paola ville fortsætte rejsen. Hun lod til at være meget anstrengt og lidende, da hun blev løftet op i sadlen. Marco rystede på hovedet og så på Zevaco, men vovede ikke at sige noget.

Alt trådte dem fjendtligt i møde. Vinden, der hylede gennem kløfterne, regnbygerne, hvoraf den ene overbød den anden i heftighed, kulden, ødet, de nøgne og melankolske klipper, som hævede deres spaltede toppe, mere mørke og truende end før. Alt omkring dem var vildt, råt og uciviliseret. Buffon siger et sted, at naturen påtrykker individet sit mærke, sit stempel, det lærer man at forstå på Korsika.

Rejsen blev fortsat endnu en time, måske længere, da Marco kom hen til Zevaco og udbrød dæmpet:

"Det bliver forkert dette; prinsessen sidder og vakler frem og tilbage i sadlen, hun holder det ikke ud. Hernede i dalen mellem fyrretræerne ligger en landsby, hvis De vil, kan De overnatte der, i missionshuset."

Zevaco steg af hesten og gik hen til Paola. "Vejret er for strengt," sagde han i en tone, hvis vellyd og blødhed hun ikke før havde hørt, "lad os tøve til i morgen, før vi drager videre."

Hun var ligbleg og det kostede hende synlig møje at tale, men hun rystede på hovedet.

"Hernede foran os ligger nogle huse, just ikke videre indbydende at se til, men vi kunne dog finde ly der for uvejret."

"O nej! vist ikke!" svarede hun bønligt, "lad os blive ved. Er De måske selv træt? Så er det en anden sag, De ser anstrengt ud, og vandet løber ned af Deres frakke."

"Ja, i dag venter der ingen droske på os," svarede han godmodigt, "vi bliver begge våde."

"De husker dog bestandig på vort første møde. Kan jeg aldrig lære Dem at glemme? – De er en ægte korser!" – Hun prøvede på at smile, men det ville ikke lykkes. Hun pegede med ridepisken ned mod dalen. "Lad os blive ved," hviskede hun

næppe hørligt, "blive ved," gentog hun, mens hovedet bøjede sig, hun lukkede øjnene og sank sammen.

Zevaco understøttede hende. Hun lå bevidstløs i hans arme. Frøken Fleuron udstødte et skrig og lod sig glide ned af hesten.

"Min stakkels, ulykkelige komtesse!" udbrød hun, mens hun søgte efter sin flakon, "hvor kunne hr. Zevaco også tro, at den lille, fine dame var i stand til at udholde en så fortvivlet rejse? Hvad skal jeg gribe til!"

"Vi må skaffe hende hvile," sagde Zevaco. "Stig op bag sadlen, Marco, og understøt komtessen. Vil De så lade Deres tjener tage tømmen og gå ved muldyrets side, vi rider da det lille stykke vej ned til hytterne og tøver der natten over. – Hun kan ikke mere."

Da Paola slog øjnene op, så hun sig forbavset omkring. Marcos arm lå om hendes liv, han var næsten lige så undselig over det som hun. Baptiste koblede sin hest sammen med Paolas, et muldyr gik belæsset med det, Paola kaldte sine nødvendighedsartikler. Zevaco hjalp frøken Fleuron op i sadlen igen. Så red de videre i skridtgang ned ad bjerget.

Hvilestedet, som Marco havde kaldt landsbyen, var en samling af ti små hytter eller om man vil, ti bunker spaltede klippestykker, opstablet uden begreb om den lodrette eller vandrette linje og dækket med samme materiale som væggene. Et firkantet hul tjente til indgang, døre var der ikke tale om, vinduer ikke heller, blæst og regn havde uhindret adgang allevegne. Oppe ved tagskellet sås nogle små huller, der i nødstilsælde tjente til skydeskår, og som lod en lille stribe lys falde ned i de mørke rum indenfor. På flere hytter var den ene side sunket sammen i en stor dynge, væggen manglede altså, det var der bødet på ved at stable andre sten over dyngen og

skjule resten af åbningen med grus, løv og grene fra de nærmeste træer. Det er lige så umuligt at give en blot nogenlunde fyldig skildring af, hvad her mødte øjet, som at tro noget menneske i stand til at finde sig i en elendighed, som den disse boliger udtalte.

XIII

Da Paola vågnede, stod Zevaco og frøken Fleuron ved hendes side, for at hjælpe hende ned af hesten. Hun så sig forbavset om, en svag rødme farvede hendes kinder, da hun følte den trofaste arm, som havde holdt hende oprejst i sadlen. Selskabsdamen glattede hendes kjole, spredte en overflødighed af kølnervand over hende og kastede et melankolsk blik hen over hytterne, som Zevaco havde bestemt til hvilested for dem.

"Mit eget, elskelige barn!" udbrød hun klagende, "at jeg skulle opleve noget i den grad utroligt! Sådan en rejse i et så forfærdeligt vejr! Alverdens grever og baroner ville misunde den lykkelige hyrde det, der i dag er hændet ham."

"Vi kan vist gerne sige kejsere og kurfyrster med," ytrede Zevaco og trak munden sammen til et ironisk smil.

"De skal ikke bryde Dem om, hvad hun siger," svarede Paola, "frøken Fleuron forkæler mig. Jeg ville for længe siden være blevet aldeles fordærvet, hvis jeg ikke havde haft en så udmærket selvstændig natur. – Hvad har De nu bestemt for os? – Befal og vi adlyder, – er det ikke således De vil have det?"

"Jeg har valgt det eneste skjul, vi kunne finde for natten til Dem. I morgen drager vi videre. Se! nede i vest bryder solen frem, som om den ville hilse og gøre afbigt, fordi den lod så længe vente på sig. Kan De få øje på det hvide punkt, den skinner over, nede foran klipperne? Det er vor rejses mål, der vil De finde Deres broder."

Hele den lille landsbys forråd af kvinder og børn dukkede frem, da selskabet steg af hestene. Marco førte dem til den

største hytte, hvor pateren tog ind, når han blev sendt fra Vico i mission, det vil sige, når han en gang om året drog omkring til de landsbyer, som manglede kirke og præst, og skriftede og prædikede for folket. En ny skriftefader er altid lettere at komme ud af det med, end med den gamle, mener man, og præsten kan ikke klage på søgning.

Missionshuset havde to indgange, en til et lille, mørkt kammer, en anden til lejligheden, som beboedes af ejeren og hans familie. Manden var gedehyrde og befandt sig for øjeblikket inde i skoven med hjorden, hans hustru fremstillede sig med dybe buk, alene klædt i en ikke særligt hvid hampelærreds særk, snøret sammen under brystet, en dragt, hun havde tilfælles med alle andre kvindelige væsener i landsbyen, de små uskyldigheder undtaget, som højtideligholdt solvarmen ved at gå aldeles nøgne.

Marco var ubetalelig denne aften. Han fyldte sengestedet i paterens stue med tørrede majsblade, fejede gulvet, en luksus, lejligheden aldrig før havde kendt til, tændte bål i det lille, sorte stenhul, som tjente til kamin. Han fik dernæst en stor måtte slået op for døråbningen, bragte pakæslets to kufferter ind, og faldt i dyb beundring over de hvide hjorteskindslagener, selskabsdamen bredte ud over sengen. Det utrolige blev til virkelighed under hans kunstfærdige hænder, han fik to stole skaffet til veje, og dækkede deres smudsige halmsæder med friske kastanjeblade. Dernæst et bord, som ved hjælp af et hvidt klæde blev forvandlet til et alter, med præstens gipskrucifiks støttet mod væggen, og et indviet lys i halsen af en vinflaske.

Omkring hytten havde der efterhånden samlet sig en kreds af tilskuere, af hvilke de dristigste endog gjorde forsøg på at løfte

forhænget og kigge lidt ind i stuen, hvilket Marco på det bestemteste forbød dem. En kom med en krukke koldt vand nede fra den indviede kilde, en kulsort hånd stak to tallerkener ind under tæppet, en tredje bragte et indviet vokslys og en blomsterkost. – det var umuligt at misforstå den gode vilje og tjenstagtighed hos alle disse mennesker.

Paola røbede imidlertid sin store mangel på delikatesse ved at afslå værtindens urtesuppe og det stykke stegte lammekød, hvis brankede og svedne duft trængte igennem hele hytten. Hun lod sig nøje med te i en rød spølkum og nogle engelske biscuits, som Fleuron bød hende. Derefter stak hun sit lille, blege ansigt ud fra dørtæppet, nikkede til Zevaco og gik til ro. Marco svøbte sig ind i sit våde dækken og lagde sig ned udenfor indgangen.

Zevaco havde fået plads inde i familiens lejlighed, et rum uden møbler, uden loft, uden andet lys end det der faldt ned fra en lille olielampe, som hang på en af bjælkerne. Indgangen var et hul mellem stenene og manglede dør. Gulvet skjultes af brune kastanjeskaller, som enhver af familiens syv medlemmer hobede op i den mest bekvemme stilling og tog plads i, når mørket faldt på; så sov de i klæderne, mand og hustru midt i værelset, sønnerne ved hans side, døtrene ved moderens. Når det var koldt eller regnede udenfor, kunne det undertiden hændes, at gederne kom ind og delte deres leje, i den mening, at de hørte med til familien, – så meget desto bedre. De holdt varmen vedlige og gik igen når de skimtede daggryet udenfor døråbningen.

Skorstenen var en sammenstablet stendynge, uden rør eller anden bestemt udgang for røgen end døråbningen og nogle

små huller oppe i taget. – Ovenover ildstedet var udspændt et net af flettet jerntråd, fyldt med kastanjer, som her blev tørret og brunet af varmen. Kastanjer og mælk var familiens daglige føde, afvekslende med den urtesuppe af vand, mynte og løg, som Paola nylig havde været så utaknemmelig at afslå. Når mødrene om morgenen går til arbejde oppe i bjergene, stopper de en håndfuld tørrede kastanjer i børnenes lommer, og lader dem hjælpe sig dermed, til de vender hjem igen om aftenen; anden og bedre føde får de ikke.

Månen kom frem da mørket begyndte og spredte sit blege lys over dalen og de små hytter, som om den ville bringe uvejret i glemme.

Zevaco havde forladt sit leje hos familien, luften forekom ham trykkende derinde. Han sad udenfor døren og stirrede frem for sig, uden dog at se andet end de billeder, der fremstillede sig i hans eget indre. Pludselig blev han vækket ved en støj fra komtessens værelse, dørforhænget droges til side og Paola viste sig i den mørkeblå ridedragt, hun havde båret den foregående dag.

"Er De her?" udbrød hun overrasket, "jeg flygtede derinde fra og troede, der var en neger i mit værelse."

"Hvorfor just en neger?" spurgte Zevaco.

"Ja, hvem er herre over sine drømme? Det var heller ingen neger, da jeg så ret til, kun en lille gedeunge, som krøb ind under sengen til os."

Hun satte sig ned på en sten, lænede sig tilbage mod muren, og slyngede begge arme om sit knæ. Denne så lidt beregnede stilling viste alle finheder i hendes figurs friske skønhed. Måneskinnet blev efterhånden mere klart og strålende og

forøgede blegheden i hendes hvide og matte hud og den fugtige glans i hendes øjne. Zevaco stirrede på hende, sænkede sit blik og stirrede igen. Aftenvinden bar en aromatisk duft fra makirisene, klokken slog elleve nede i Nioloklostret, en lille bolig for tre præster og to franciskanerbrødre, der finder deres udkomme ved at gå og tigge omkring i landsbyerne. Dybere nede i dalen bruste Golofloden under de grønne klipper, bugtede sig som en skællet sølvslange mellem sten, der spærrede dens løb, forsvandt og kom til syne igen på dens hurtige flugt ud mod Middelhavet.

I nogle skridts afstand fra Paola stod frøken Fleuron og fæstede sin opmærksomhed på det smukke billede nede i den udstrakte tal, indhegnet af blågrønne bjerge, som stilheden og det ophøjedes gæst rugede over. Af og til kastede hun et nysgerrigt blik ind gennem døren til hyrden og hans familie, som endnu ikke var gået til ro. Hun kedede sig øjensynligt, gabede lidt, var blevet vækket meget imod sin vilje, og ønskede nu blot, at hendes unge herskerinde snart ville komme tilbage igen.

"Blev De meget vred over, at jeg viste mig så skrøbelig i aftes?" spurgte Paola, efter at have siddet en stund og ventet på at Zevaco skulle tale. "Jeg tiltroede mig større kraft og kunne virkelig ikke gøre ved det. – Hvorfor tier De? Leder De måske efter et skånsomt svar?"

"Jeg blev ikke vred," svarede han.

"Men dog lidt fortrydelig? De må gerne sige, hvad De mener."

"Jeg har aldrig beundret Dem så meget som i går," sagde han langsomt og med synlig møje for at få ordene frem. "Den faste

vilje er noget jeg sætter megen pris på, skønt jeg selv har lidt skibbrud med den."

"Hvad vil det sige?"

"Er det værd at tale mere herom?"

"Jo netop, jeg længes efter at høre lidt om Dem selv, det vil interessere mig, jeg beder Dem, bliv ved, min ven!"

"Jeg stiger i Deres rangforordning," sagde han og smilede. "Første gang vi mødtes var jeg tjener, i forgårs kaldte De mig fører, i aften avancerer jeg til at blive Deres ven."

"Spot nu ikke, jeg kan ikke lide denne bestandige ironi hos Dem, jeg har mine egenheder, De har måske også Deres, lad os bære over med hinanden. Forklar mig, hvad De mente med at ville og ikke kunne."

"Det er en lang historie, og slet ikke morsom at høre på. Jeg har villet hjælpe mit folk ud af den nød, hvori det er stedt, bringe det fremad, fremad, som De sagde i går, da De besvimede og sank tilbage på hesten. Fra jeg var lille var det min trang, mit håb, min lykkeligste tanke. – Korseren har evner, men forstår ikke at bruge dem. Se Dem om, barn med de klare øjne, vore bjerge ruge over ubegrebne skatte, kilderne gemmer lægedom, skovene stå og visne uden at nogen benytter dem. Det var ikke hæderen, jeg tænkte på, ikke noget navn, jeg brød mig om at vinde, jeg syntes jeg hørte dem kalde på mig, de ulykkelige. Ingen af dem fattes mod, det beviser vor historie, det er kultur, oplysning, kundskaber de mangler, og lyst til arbejde, som er kulturens frugt. Jeg samlede dem om mig, de troede det var løjer, jeg talte til dem, de forstod mig ikke, hvad de søgte var nydelse, hvad de holdt af var ørkesløshed, hvad de

vægrede sig ved var arbejdet, reglen og pligten, lyst til at følge med, trang til at komme frem."

Paola betragtede ham deltagende, hun genkendte ikke mere Zevaco i denne sørgmodige og klagende røst. Månelyset faldt ned over et blegt ansigt, hvis træk bar præg af en dyb smerte. Hans udbrud og skildringer henrev hende, hun delte hans sorg og fulgte med i den friske strømning, som kom hende i møde.

"Men min Gud!" udbrød hun så sagte, at stemmen næppe trængte til ham. "Er det Dem, som taler således?"

"Ja, hvorfor ikke, De har spurgt og jeg har svaret. At håbe, vente, tvivle i dag, for at begynde på det samme igen i morgen, det er mit liv, min fremtids landkort. Ti stille, kom ikke med Deres trøst, den hjælper mig ikke. Læs i vore blade, finder De et eneste nummer, hvori der ikke er tale om en stilet, der har såret, en revolver, der har myrdet? Det er Korsika. – Jeg kan ikke nå det, jeg gerne ville, jeg har sat mit liv på denne terning, jeg kan ikke hjælpe, ikke frelse det stakkels folk, – jeg er fortabt. – Og så taler vi ikke mere derom," ytrede han hurtigt, "gå ind og sov, smukke barn! Og vågn frisk op igen, når det bliver dag. I morgen bringer jeg Dem til Deres broder."

Han rejste sig og gik ned ad stien, som førte ind mellem bjergene.

Hun så forbavset efter ham og ventede han skulle komme tilbage, hun fordrede det som en opmærksomhed, der fulgte af sig selv, men han kom ikke. – Så faldt hun i tanker, mens billede efter billede manede sig frem af det hun havde hørt og været vidne til i de sidste dage, alt sammen så nyt og forskelligt og uforeneligt med den rolige og blide tilværelse, hun hidtil kendte, lutter afvekslinger mellem det brutale og ophøjede,

mellem ham som lå og sov udenfor hendes dør og den anden, som bestjal hende, mellem den fredløse, der lod sig dræbe for at frelse sin vært, og denne stakkels Zevaco, der gik og sørgede, fordi han ikke kunne frelse alle. Disse betragtninger endte omsider med, at hun rejste sig fra stenen og kastede et langt og forskende blik ned i dalen. Derefter kaldte hun på sin selskabsdame, forsvandt i præstens kammer, og sov ind ved Fleurons side til den lyse morgen.

XIV

Solen skinnede og bogfinken sad og kvidrede inde i skyggen, dæmpet og afbrudt, som om den søgte at opfriske sine bløde og rige melodier fra sidste sommer.

Marco havde benyttet det første dagslys til at liste sig ind mellem fyrretræerne og skyde to skovduer, som han stegte i kaminhullet, ved at dreje dem rundt over gløderne på en ladestok. Paola så over på frøken Fleuron, da stegen blev bragt ind i et brunt lerfad. De to havde deres eget sprog, som ikke behøvede ord til forklaring. I dag smilede komtessen og fandt alt fortræffeligt, i dag var rejsen endt, og hun skulle se sin broder.

"Jeg spiser virkelig," sagde hun til Zevaco, som betragtede hende med et mistænksomt blik, "og De vil måske være så god at bringe ham derude min tak for hans opmærksomhed. Den er i al fald større end Deres, De, som gik fra mig i aftes, mens jeg sad og var bange for den lille, sorte negerunge."

Vist er det, at skovduerne blev spist med en ypperlig appetit, som tiltog da Zevaco viklede en flaske gammel muscatellervin ud af det blå og rødstribede tørklæde, der ved rejsens begyndelse havde vakt stiltiende forargelse hos de to forvænte damer. Lidt senere besteg de deres heste og forlod den lille landsby. Zevaco fandt det dog nødvendigt endnu engang at rette en bebrejdelse til komtessen, for den ødsle gavmildhed, hvormed hun belønnede hyrdekonen.

Marco gik atter ved Paolas side, det var hans plads, og den lod han sig ikke berøve.

"Nu må du ellers gerne gå din vej," sagde hun, efter i smug at havde opgjort sin regning med ham. "Her på denne jævne sti kan min tjener godt lede mit muldyr."

Han slentrede fremad med tømmen over skulderen og knugede de modtagne penge i hånden, så ned på guldstykkerne, som om han behøvede et synligt bevis på at denne skat tilhørte ham, så op på hende med et udtryk af lykke og tak, som intet sprog kunne gengive.

"Hører du, hvad jeg siger? Jeg behøver dig ikke mere?"

"Nu behøver De mig just, i dag mere end i går, Deres tjener kan ikke lede muldyret, det forstår ikke italiensk, og han forstår ikke korsisk. Længere nede har vi desuden gamle hr. Santandras hunde, de er slemme at komme forbi. Jeg bliver ved at følge Dem. Hvorfor vil De jage mig bort?" – Han kom pludselig i tanke om Anita og begyndte en lang fortælling om, hvor god hun var, hvor nøjagtigt hun altid passede på at komme ham i møde, når hun ventede ham, hvor udmærket hun forstod at væve de hjemmegjorte tøjer af hampegarn og fåreuld. Historier, som Paola smilede til og ikke hørte to ord af, mens hun sad og gyngede sig på muldyret og stirrede ned mod det lille, hvide punkt, Zevaco havde betegnet som målet for deres rejse, og som bestandig trådte tydeligere frem af den blå morgentåge.

"Det er slottet," sagde Marco, "der bor hr. Santandras fader, en striks mand, han har taget sin søns gerning på sig, og de frygter ham mere end den unge. Det er ikke godt at have noget at skifte med den mand."

Det han kaldte for slottet, var en stor, hvidkalket bygning med tegltag, og en baggrund af Ninoslettens frodige oliven- og

kastanjeskove. Mod syd strakte sig en stor og ypperligt røgtet vinhave. I nogen frastand, omtrent midt imellem de to landsbyer Soccia og Casamaccioli ligger på en højslette den store Ninosø, hvis kilder er ubekendte, og hvorfra tre floder har deres udløb. Blandt disse er Golofloden den største i Korsika, og falder nedenfor Bastia i Middelhavet. Landsbyen Casamaccioli blev i denne histories tid kaldet *den døde by*, af nogle sørgelige grunde, som vi senere skal forklare.

Nede i dalen kom de rejsende til en lille vandmølle, indesluttet af mørke fyrreskove og klipper, hvorigennem vandet har dannet sig et løb, som optages af udhulede træstammer og føres ned i møllen. Zevaco gjorde holdt udenfor stedet, spejdede hen for sig og lod til at lytte. Den eneste lyd, som nåede ham, var hanernes galen fra hyrdehytterne og insekternes summen i luften. Hele naturen syntes at sove i den lyseblå tåge, som varmen og fugtigheden fra den foregående dag fremkaldte.

En mand med en rød fez på hovedet kom ud i møllens døråbning, og nikkede til Zevaco, som til en gammel bekendt: "Der er ingenting i vejen dernede," sagde han, "og hundene er ude, men i nat har det igen været galt ovre i den døde landsby. Moster hørte to skud falde, da hun drev gederne ud og dødsklokken ringede for lidt siden."

Zevaco rystede sørgmodigt på hovedet. "Skal det aldrig få ende," ytrede han.

Manden trak på skulderen. "De æder hinanden op," sagde han, "og gendarmerne mægter ikke noget, skønt vi har Guds velsignelse af dem dernede. Er der noget, jeg må byde hr. Zevaco? Et glas gedemælk, den er nylig malket og varm endnu."

Zevaco afslog møllerens tilbud, tog en nøgle frem og udstødte en gennemtrængende fløjten, dette gentog han to gange, hvorefter der lød en dyb og langtrukken tone, som af et kohorn nede i dalen.

"Den gamle har hørt Dem," sagde mølleren, "han er på sin post både tidlig og silde."

Paola begreb intet af alt dette, hun ville spørge, men Zevaco forekom hende og udbrød:

"Lad os så drage videre, nu ved de, at vi kommer, og venter os, – dernede vil De finde Deres broder."

Den hvide bygning lå i sollyset foran dem. En bred og banet vej hegnedes på begge sider af høje stengærder, langs med hvilke der fulgte to rislende vandløb, som efter behag kunne ledes ind over de flade marker på den anden side af gærderne. Store plantninger af oliven og kastanjer vekslede her med vinhaver, hvori de første grønne forårsskud skød frem, og som bredte sig i et langstrakt bælte omkring hele den sydlige side af våningshuset. Hvad der i dette øjeblik dog mest fængslede Paolas opmærksomhed, var hverken vinmarkerne eller skovene, men derimod en mængde store og stikkelhårede, mørkegrå hunde, som kom til syne bag de lange stendiger, hurtige og spejdende, uden at give den ringeste lyd fra sig, og vedblev at følge rytterne til de nåede hovedbygningen.

"Der har vi hundene," ytrede Marco dæmpet. "Farligere dyr findes der ikke i den hele kanton, kloge som et menneske, langt klogere, og så ved de på en prik, hvad de har at rette sig efter. Gamle hr. Santandra har selv dresseret dem, Deres Højhed hørte hans horn, havde han ikke tudet, var vi næppe sluppet så fredeligt forbi dem. Nat og dag, sommer og vinter ligger de

ude, og slår ring om stedet. Gud nåde den, der kommer dem for nær. Folk ved det, gendarmen ved det, hundene lugter ham og hans hest på så og så mange meters afstand. Han hytter sig, han kommer her ikke, gamle Santandra kan sove for åbne døre. En inglese købte en af hvalpene forgangen år og betalte mange penge for den, men det gik ikke, først løb den hjem igen, fire lange dagsrejser, så lagde den sig til at dø nede i Ajaccio. – Korserens hund vil ikke tjene fremmede."

Oppe på det øverste trappetrin stod en høj og firskåren, gammel mand og skyggede med hånden for sine øjne, en kæmpeskikkelse, som i den sorte, langhårede gedeskindskofte næsten spærrede hele dørkarmen, idet han bøjede sig og hilste på de kommende. Mens han tog sin bredskyggede hat af, så Paola et mægtigt og sammenfiltret hår, som i forbindelse med et snehvidt og strittende skæg omfattede hans ansigt, hvis træk var vilde og barske, men tillige storslåede og ærlige. List og bedrag kunne umuligt bo bag denne brede og furede pande. Det var dog især hans skarpe, dybtliggende og gennemtrængende øjne, som gav ham et særegent præg, og tydede på heftige lidenskaber. Man så en person for sig, der ikke blot forstod at befale, men også at bringe den han befalede til at lyde. Det kostede ham tilsyneladende møje at smile, da Zevaco sprang af hesten og kyssede begge hans hænder, lidt blidere blev dette strenge og hårde åsyn, mens han betragtede Paola, også af ham modtog hun en hyldning, som hun ikke forsmåede, mens han tøvede lidt, førend han udbrød:

"Jeg ventede Dem, komtesse Colonna! De er velkommen i Santandras hus. Træd indenfor. Alt hvad jeg ejer er Deres."

"Min broder, min broder!" hviskede Paola og så hen på Zevaco.

Den gamle hørte dette bønlige udbrud, og vendte sig imod hende. "Ja, den karl lider ingen nød. Min dreng plejer ham jo, han forstår sine ting. Et hospital gør han til sidst af huset her. Deres broder ved, at De kommer. Jeg måtte ikke sige ham det, han kunne have skade deraf. Å snak! Han, skade! Jeg sagde det alligevel. Hør! hvor han dundrer med sin stok derinde! – Kom mit barn! ingen tårer! Gud har villet frelse Deres broder, – min dreng ville også frelse ham. – Så skete det!"

Idet Santandra åbnede døren, bemærkede Paola først, at han om sit ene håndled havde en snor, knyttet til halsbåndet af en stor, mørkegrå hund, der holdt sig skjult bag ham og kun af og til stak hovedet frem, for at anstille sine iagttagelser. Hun standsede og frygtede for at gå forbi den, aldrig før havde hun set så vilde og blodtørstige øjne. Santandra smilede og sagde:

"Den gør Dem ikke noget, når jeg er til stede, man må blot være lidt forsigtig med den og ikke slippe snoren foran fremmede. I går bed den en hyrde fordærvet."

Efter denne beroligende trøst førte han sit selskab ind i et stort værelse, halvmørkt på grund af de nedtrukne gardiner, men som dog tillod at øjne en seng med særdeles hvide lagener, og i sengen en ung, bleg herre, der strakte sin ene hånd ud mod Paola. Hun ilede hen imod ham, knælede ned og gemte sit hoved ved hans bryst, for at ingen skulle se de tårer, som sitrede i hendes lange øjenhår.

"Min stakkels, stakkels Mariano," hviskede hun.

"Nå, nå!" udbrød han i en friskfyrstone, for selv at skjule sin bevægelse, "hvordan er det du rumsterer med mig, søster! Du

tænker slet ikke på denne, –" han pegede med sin frie hånd over på venstre arm, som lå ubevægelig ved hans side, omgivet med en kapsel af gips, der forbød enhver bevægelse. – "En brækket arm og et brækket ben, se, det er historien. – Hvor jeg har længtes efter jer, efter dig især, da jeg hørte du ville ride herop. Hvordan kunne det falde dig ind, du lille, fine dukke, som altid før var bange for enhver anstrengelse? – Nu kommer jeg mig, bliver rask igen, om otte dage får jeg lov at stå op. Armen og benet bliver stærkere end nogensinde før, har hr. Niolino sagt. Hvad kan I forlange mere?"

"Og så må komtessen vel lægge mærke til, at det kun er den venstre arm, som har taget skade," sagde Santandra, "han kan lige godt bruge bøssen for det, og han forstår at bruge sin bøsse. – Den fyr skulle jeg have til søn, han er mere værd end de to andre, der sidder og spilder deres tid med at læse i dumme bøger." Han nikkede over til Zevaco, smilede og rakte ham hånden, derefter vedblev han: "Hvad synes De? Da Niolino fandt Deres broder, liggende på klippen, havde greven en mouflon over skulderen, skudt igennem hovedet, – igennem hovedet, siger jeg, hundrede metres afstand, folk kommer ikke de dyr på nærmere hold, jeg kender den jagt. – Det kalder vi heroppe at forstå sig på en bøsse, – hvad? – Han skulle være min, siger jeg, så ville ligklokken ringe oftere nede i den døde by, og Tartaroli og hans yngel ikke stikke næsen så højt i vejret, skønt vi har klippet dem forsvarligt, – vi har klippet dem!"

Colonna lå med sin søsters hånd i sin, glattede hendes bølgende hår, smilede til hende, smilede til den gamle Santandra.

"Hvad vil du nu egentlig heroppe, du fine salonblomst?" spurgte han Paola, da Santandra tav. "Du som før ikke kunne holde ud at rejse tre timer på jernbanen, uden at måtte hvile den næste dag, – og frøken Fleuron! – tillad mig at spørge, hvad vil I begge?"

"Naturligvis pleje dig, utaknemmelige! Og så snart du kan tåle det, føre dig tilbage til Ajaccio."

"Men jeg vil ikke føres tilbage til Ajaccio, og ikke lade mig pleje af jer. Som evangelisten Matthæus har jeg her en engel ved min side, hun er bedre, millioner gange bedre end jer alle til sammen. Gamle Santandra tror, det er hans søn Niolino, som har frelst mig, jeg påstår nej, det er hende, alene hende. – Da det kneb i de første dage og jeg gik fra den ene besvimelse til den anden, sad hun hos mig, du må vide, mit hoved havde også fået en læk, og feberen, du! fyrretyve grader, ved du hvad det vil sige? To og fyrre er døden, syv og tredive er normal. – Hun sad ved min side nat og dag, hver gang jeg vågnede så jeg to milde øjne lyse over mig, kolde omslag på den brændende isse, trøst, håb, alt kom fra hende. Du skal ikke takke de andre, min kære søster, tak hende, hun har været mit forsyn, hun har frelst mig. – Frøken Xavia, hvor er De, hvorfor skjuler De Dem? Jeg ved dog godt, at De er herinde, kom og giv min søster Deres hånd, hun er et forkælet barn, i besiddelse af alle skønhedens og rigdommens privilegier, men når De lærer hende ret at kende, vil De vist opdage en smule hjerte bag det hylster af etikette, hun har omgivet sig med. Kom, frøken Xavia, jeg beder Dem derom, Deres broder, vor strenge doktor, har jo sagt, at De ikke må nægte mig noget."

Fra en krog i halvmørket, som hidtil havde skjult hende, trådte en ung pige frem, fordringsløs, næsten skælvende, klædt i sort fra isse til fod, en nydelig, fin og smalskuldret figur, et blegt ansigt, to store, sorte, sydlandske øjne og et blidt, undseligt smil. Det var englen, den syge havde påkaldt, og som nærmede sig langsomt og bange mod Paola.

"Det er min datter," sagde gamle Santandra, "den eneste jeg har, og jeg bryder mig heller ikke om flere. Hun hører også til dem, som spilder tiden med at sidde og læse. Jeg har måttet skikke hende til instituttet i Nizza, subskriberet på *Revue des deux mondes* for hende, og nu sidder hun og spiller skalaer på bordet derinde, for at holde sig i øvelse, og klager over, at vi ikke kan få noget instrument slæbt herop fra Ajaccio. Mod Deres broder har hun gjort sin pligt, ikke andet."

"Nu bliver hr. greven snart rask," sagde Xavia med en dæmpet og blød stemme, hvis vellyd i høj grad tiltalte Paola, "synes De vel, at han ser så dårlig ud, al fare er forbi, det siger min broder, – jeg er slet ikke mere bange."

Enhver af disse ytringer kom frem efter en lille pause. Den unge pige anede ikke, hvor megen følelse hun forrådte i enhver af dem. Paola var bevæget. Tårerne løb ned ad hendes kinder, hun slyngede begge arme om Xavias hals og kyssede hende. Derefter gik samtalen over til en beskrivelse af den lange rejse, hvor meget de havde udstået undervejs, det forfærdelige regnvejr og alle de utrolige begivenheder, Paola havde været øjenvidne til. Hvad der mest forbavsede komtessen var det dannede sprog, Xavia udtrykte sig i, efterhånden som hun fik mod til at tale. Grev Colonna lå og lyttede opmærksomt til

ethvert ord, smilede og så hen på Paola, for at overbevise sig om, at hun beundrede Xavia tilstrækkeligt.

"Nu vil jeg helst hvile lidt," sagde han, "og bede Dem gå Deres vej alle sammen. Siden skal Paola fortælle mig om papa og mama, de har det vel godt, siden du kunne bekvemme dig til at forlade dem. Hvor den gamle vist har brummet, da han hørte tale om mit uheld. De må vide, hr. Santandra, jeg er det sorte får i familien, jeg duer til ingenting i Colonnaernes øjne "

"De er satan ikke det sorte får!" sagde Santandra og slog med hånden på sengestolpen. "Jeg tror bedre om Deres hr. fader. Har han set Dem skyde?"

"Nej, men han sætter måske heller ikke så stor pris på denne færdighed som De."

"Så! gør han ikke? Hvad duer en mand til, som ikke forstår at bruge sin bøsse? Hr. greven skulle lade være at rejse til Korsika."

Inde i stuen havde Santandra sluppet sin snor. Hans hund lagde sig hen i et hjørne, hvorfra den vedblev at holde øje med, hvad der foregik i dens herres nærhed. Da Santandra slog sin hånd ned mod sengestolpen gik den hen til ham, lagde sit hoved på hans knæ, og kastede sine blodsprængte øjne om til alle sider, for at opdage, om der var noget på færde, hvortil dens nærværelse gjordes nødig.

"Gå nu!" gentog Colonna, "om lidt kommer min doktor, jeg er træt og vil sove. Ikke sandt, frøken Xavia, han har forbudt mig al anstrengelse, så når jeg igen op til de fyrretyve grader, dermed er historien ude. – Ja, du ser på mig, søster, lad mig kysse dine hvide, små fyrstindehænder! Gudbevares! hvor jeg dog er blevet til en skrælling, siden vi to sidst taltes ved."

Det var et efter omstændighederne og i korsisk stil meget nydeligt værelse, man havde bestemt til Paola, snehvide gardiner, blegrøde, kalkede vægge, et blåmalet træloft, en dragkiste opfyldt med tusinde snurrepiberier, indviede palmegrene, helgenlys, små amputerede gibs- og voksdukker, som kunne forestille hvad det skulle være, alt var luftigt og køligt derinde, og det er fremragende dyder i syden.

Frøken Fleuron havde sit værelse ved siden af. Hendes første tanke var at lade Baptiste bringe de to lange rejsekufferter ind til sig, hvorefter hun lidt senere kom til syne for Paola med frisk og parfumeret linned og befriede sin unge herskerinde fra den tunge ridedragt, hun nu havde måttet bære i to hele dage. Så gik komtessen til sengs, glemte at solen skinnede og fuglene sang udenfor, glemte alt og sov den retfærdiges søvn, lige til aftenrøden kom frem over bjergene.

XV

Da Santandra forlod grevens sygeværelse, kaldte han på sin hund, Sang hed den, og skrev et lille brev, thi Santandra kunne trods sin foragt for de døde bogstaver både læse og skrive. I Vico har han efterladt sig en ligtale på vers over en af sine venner, affattet med en skrift, som selv en kalligraf af profession må misunde ham. Da brevet var færdigt, bandt han det fast til Sangs halsbånd, der fuldstændig skjultes af dens lange hår, så lukkede han dyret ud, og sagde nogle korsiske ord, som hunden lod til at forstå, den fjernede sig øjeblikkelig og forsvandt på en lille sti mellem makierne.

Lidt senere på dagen kom en mand gående ned fra de takkede Articabjerge, der danner den ene side af Niolodalen. Han var klædt i en tætsluttende, gulbrun fløjlskoste, benklæder af samme farve og bar store, jernbeslåede sko, ansigtet var meget solbrændt og omgivet af et kulsort skæg, som næsten skjulte hans træk, men hvad der blev synligt af dem, røbede noget ubeskriveligt mildt og fredeligt, hvilket hans gråblå og klare øjne også syntes at bekræfte. Imod korsisk sædvane bar han ingen våben, han støttede sig derimod til en tyk stok, stod stille hvor makierne ophørte eller hvor den smalle sti frembød nogen udsigt ned i dalen, og spejdede til alle sider, før han fortsatte sin lette og hurtige gang. Mærkværdigt nok havde han en ledsager i Santandras store hund Sang, den gik nogle favne foran ham, iagttog alle omgivelser med samme opmærksomhed som manden, vendte sig derefter om for at betyde ham, at der aldeles ikke var nogen fare på færde.

Luften var klar og skyfri, denne vidunderlige blå forårshimmel, som vi ikke gør os noget begreb om i Norden, kastede et fint og gennemsigtigt slør ned over baggrundens bjerge, og lod dem vise sig i lutter bløde og henåndede konturer.

Manden syntes at have hastværk, hans hurtige og sikre skridt hen over den stenede sti røbede en øvet bjergboer, Sang vågede over ham, holdt sig i en bestemt afstand og iagttog alt, hvad der foregik i hans nærhed.

Nede i dalen lå Santandras hvide bygning mellem små grupper af oliven- og kastanjetræer, belyst af det strålende solskin. Der ophørte stilheden. Arbejderne sang, kvæget brølede, hanerne kappedes om hvem der kunne gale højest og hurtigst.

Lidt ovenfor den sidste bjergskrænt, som førte ned til stedet, standsede fodgængeren pludselig. Det lod som en klage inde mellem træerne. Han så efter hunden, men denne fortsatte trøstigt sin vej, og fandt ikke, at der var noget at tøve efter. Atter lod det samme klageråb og fulgtes nu af en røst, som gentog:

"Niolino! Å, Niolino!"

Denne lille partikel, "å", føjer korserne til ethvert fornavn.

Manden gik hen til busten, hvorfra stemmen lød, og spurgte: "Hvem kalder på mig?"

En gammel, bleg og mager kvinde kom ud fra tykningen og strakte en nøgen arm imod ham. "Å, Niolino!" gentog hun, "vil De hjælpe min søn, min stakkels søn, så skal Guds moder gøre det godt for Dem igen."

"Hvem er De?"

"Jeg er Balducci Arva, nede fra den døde by," svarede hun lidt tøvende og bange for at dette navn skulle forværre hendes sag. "Men vi har aldrig gjort Santandra eller hans slægt noget, – ikke et skud! – Madonna høre mig. Han er så dårlig, den stakkels Zeno, fuld af edder og forgift, jeg har kun denne ene søn, – tror De, De kan gøre ham rask igen?"

"Hvad fattes han, det må De først forklare mig."

"De skød efter ham, – de andre, – da han vovede sig ud i marken for at lægge bønner. Kuglen sidder endnu i låret, den fremmede skærslipper ville skære den ud, men det gik ikke. Så var der en, der rådede til tjæreplaster og hyldeblade. Den gamle proprietærkone, som kurerer for feber, bandt syv synåle sammen og stak tre kors rundt om såret, men det blev ved at svulme og svulme op. I nat var han rent tåbelig og skreg og slog om sig, så vi måtte binde hans arme og lægge ham ud i makierne."

"Hvor er Deres søn nu?"

"Vi fik ham læsset på en stenkærre og kørt ned til slottet, så gemte vi ham i en grøft, for vi vidste ikke, om vi turde lade Santandras folk vide, at vi var der."

"Bring Zeno til min faders hus, så skal jeg se, hvad jeg kan gøre for ham."

"I Santandras hus?" gentog konen forskrækket. "Tør jeg vove det? Vor slægt har altid været i arbejde hos Tartarolis og De ved nok, hvor sørgeligt det står til nede i byen, der er blod mellem Santandra og Tartaroli. Vi har ikke været med til at gøre fortræd, det var mig som bragte Dem morbær op i fjor, jeg skal komme til Dem med vort nye lam, når De vil hjælpe min dreng, han er så god og har ingensinde sagt mig et uskikkeligt ord.

Guds moder og alle helgener vil velsigne Dem, Santandra Niolino!"

De sidste ord ytrede den gamle kone under en gråd og hulken, som næsten kvalte hendes stemme.

"Bring Deres søn ind til min fader, som jeg har sagt, De kan hilse dernede, at De kommer i mit navn. Jeg går nu tilbage og henter det jeg behøver for at hjælpe ham; om lidt skal jeg være dernede igen."

"Ja, hvis De tror, det kan gå," ytrede konen, idet hun slog ind på en sidevej, mens Niolino og hunden vendte tilbage ad den sti, de nylig var kommet.

Santandra var i dårligt humør. Inde i den store spisesal havde han ladet dække et rigt og overflødigt frokostbord for sine gæster, og stukket hul på det ældste og bedste anker vin i kilderen. Han ville imponere denne formiddag, og så, da tiden kom, da alt var forberedt på det bedste, og der blev kaldt til bords, fandt man tjeneren Baptiste plantet på en stol i gangen udenfor damernes værelser og meddele den besked, at komtessen hvilede sig, og at man på ingen måde turde vove at vække hende.

Det var en skuffelse, som den gamle behøvede tid til at overvinde, mens han gik op og ned ad gulvet og ubarmhjertigt stødte til alle stole, der stod i hans nærhed.

Også Zevaco havde ventet sig et bedre udbytte af denne formiddag, men fandt sig i omstændighederne. Han stod ved vinduet, iført en ny fløjls korserdragt og lod faderen arbejde sig træt med stolene, før han udbrød:

"Maden bliver vist kold. Lad os gå til bords. – De kan have hvile nødig, de to damer. Ingen af dem fik søvn i nat, det var et

strengt vejr undervejs."

"Derfor kunne de da gerne rette sig efter skik og sædvane i det hus, hvor de er gæster," mumlede Santandra.

"De er nu engang vant til, at alt retter sig efter dem. Det er standens og rigdommens magt, og kan ikke være anderledes."

"Hvad synes du om dem? Xavia er aldeles forgabet i den lille fyrstinde. Hun har aldrig set noget dejligere."

"Jeg ikke heller," svarede Zevaco.

Den gamle standsede og stirrede forbavset på sønnen, han genkendte ham ikke i denne livlige forsikring. "Ja så!" sagde han, "kom og sæt dig."

Idet han tog plads for bordenden, og bankede med sin kniv på vinglasset, gik døren op og Ange Marie kom ind.

"Der står to fremmede og venter nede på trappen," sagde han.

"Så plejer vi at lukke op og lade dem komme ind," svarede Santandra.

"Det, beror da på, hvad det er for folk; der er vel dem nede fra den døde by som hr. Santandra ikke lukker op for."

"Lad den snak få ende, hvem er det og hvad vil de?"

"Det er mig, Santandra Jose," svarede en stemme ved døren, og den gamle så et ungt menneske, med et åsyn, som udtrykte smerte og lidelse, støtte sig til en stok og læne sig mod væggen. "Jeg er Balducci Zeno, kender du mig?"

"Nej, men jeg har hørt snakke om, at Tartarolis nede i landsbyen kender dig, det er en dårlig anbefaling herinde. Hvem er den anden der i skørterne? Mit syn er ikke så godt, som det kunne være."

"Guds fred over dit hus, Santandra, jeg er drengens moder og måtte hjælpe ham herop, formedelst han kan ikke gå alene i disse dage."

"Hvad kommer det mig ved?"

"Din søn har sagt, at vi kunne vente ham her, så vil han se at gøre Zeno rask igen. Vi tænkte du tillod det."

"Det er mig og ikke min søn, der er herre i dette hus. – Jeg siger, I gør bedst i at gå jeres vej, jeg vil ikke have noget med jer at bestille. Skal jeg give dig et råd med på vejen, Balducci Zeno, så hold dig udenfor rækkevidden af vore bøsser, og kom ikke tiere og bank på min dør, det gør du klogest i."

"Ja, det gør du rigtignok klogest i," gentog Ange Marie, og stillede sig foran Zeno med et frækt og ondskabsfuldt smil, og begge hænder i siden. "Du kunne let få en værre skavank end den, du går og halter af i dag."

"Ti stille, når jeg taler," sagde Santandra. "Og I to! gør som jeg siger, gå og kom her ikke mere."

Konen brast i gråd og vendte sig mod døren. Zeno derimod blev stående, han støttede sig fastere på stokken, rettede sig i vejret, og gik med synlig møje nærmere mod Santandra.

"Jeg er Balducci Zeno," sagde han, "din uven, ja, – Gud ved hvorfor, jeg holder med Tartarolis, som giver os arbejde og føde om vinteren, når vi ikke selv har noget, men jeg er i nød og pines svært, og kommer til dig i dag som din gæst, hører du, *som din gæst*, lad mig så se, om en korser som du kan jage mig ud og lukke døren for mig."

Santandra havde rejst sig op fra bordet. Det kostede ham en synlig kamp at bevare sin tidligere kulde, den svage og vaklende Zeno, som stod og rystede i feberkulde og næppe formåede at

holde sig oprejst ved sin stok, beherskede ham, han vovede heller ikke at se over på Zevaco, som han vidste uafbrudt betragtede ham. Der gik pludselig som et solglimt over den gamle mands ansigt og hans stemme blev mildere, idet han svarede:

"Du har ret og jeg har uret, Balducci Zeno, det er som du siger: Du er min gæst og jeg jager dig ikke bort. Bærer du våben på dig, så læg dem der ved kaminen. Når du ikke vil tøve her længere, kan du tage dem med dig igen."

"Jeg bærer ingen våben på mig."

"Så kom og sæt dig ned, lad mig lede dig, spis brød og salt med mig, mit hus og alt hvad jeg ejer skal være til din tjeneste. Men tag dig vel i vare, når du drager herfra igen, hundene er efter dig. – Din moder kan gå ned og spise i køkkenet."

Efter disse ord rakte Santandra ham hånden, men da han så, hvorledes smerten fortrak den unges ansigt, fordi han havde holdt sig så længe oprejst uden støtte, tog han ham under armen og ledede ham varsomt hen til bordet. Han skar brød for ham, skænkede vin for ham, og først nu så han hen på Zevaco, som om han behøvede et belønnende smil til gengæld. Zevaco sagde intet, han rakte blot sin fader hånden over bordet og lagde mærke til i hvilken grad den gamle syntes at være forvandlet. Han valgte det bedste af hver ret for sin gæst, skar det selv i stykker for ham, og fyldte hans glas med den mageløse vin, som han havde tappet og bestemt for Paola. Zeno sad og så frem for sig, han spiste ikke, kniven faldt ud af hans hånd, en kold sved perlede på hans pande.

"Jeg kan ikke," sagde han endelig, idet hans hoved sank ned mod brystet. "Om det tillades, vil jeg lægge mig lidt ned på

gulvet, jeg holder det ikke ud at sidde oprejst."

"Diavolo!" udbrød Santandra, "hvorfor skulle du ligge på gulvet? Du behøver ikke at minde mig to gange om at du er min gæst, jeg har vel en seng til dig. Gør dit sår ondt, min dreng? Pines du? Lad os se at hjælpe lidt på dig. Luk døren op til mit sovekammer, Zevaco."

Under disse ord rejste den gamle kæmpe sig fra bordet, tog Zeno i sine arme og bar ham, som man bærer et lille barn, ind i det næste værelse.

"Er det nu godt?" spurgte han, da Zeno lå på sengen, "forlang, forlang blot! – for Satan! jeg gør jo kun min pligt mod dig."

Zeno greb den gamles hånd og kyssede den, men sagde intet. I den modsatte dør kom banditten Niolino til syne med en instrumentkasse og en stor pakke under armen. Han havde været et tavst og ubemærket vidne til alt, hvad der foregik, og hans smil var blidt og venligt, idet han hilste på sin fader, som endnu ikke var færdig med at åbne Zenos klæder og lægge ham i den mest bekvemme stilling på sengen. Den såredes hoved sank tilbage på puden, af og til rystedes hans legeme af en krampagtig skælven, han lå med lukkede øjne og beholdt Santandras hånd i sin.

"Hvad har du gjort mod mig," hviskede han næppe hørligt.

"Hold din mund, min dreng! Du er den første, som har haft behov at minde mig om, hvad man skylder sin gæst, lad os ikke få den historie to gange."

Niolino bredte sine instrumenter ud på bordet og betydede faderen at han skulle gå. Det som derefter foregik, skete for lukkede døre. Santandra marcherede med lange skridt op og ned i spisestuen udenfor, og fik slet ingen fornøjelse af sin

frokost den dag. Han hørte Zeno sukke og stønne, derefter blev alt dødstille derinde. Lidt senere kom Niolino ud, bleg og anstrengt, men med et tilfreds udtryk.

"Hvordan gik det?" spurgte Santandra, "kunne du hjælpe ham?"

"Det gik som det skulle, meget heldigt, der er ingen fare på færde. Kuglen fik jeg ud, nu trænger han blot til ro, – til ro og til kolde omslag," gentog han, "hvem skal jeg få til at hjælpe dermed? Man kan ikke stole på Ange Marie, og jeg må op og se hvordan min anden patient, grev Colonna har det."

"Så bliver det vel mig, der skal være sygeplejer, og sørge for de kolde omslag. Er det ikke som jeg siger? Jeg gjorde mit hus til et kastel, du gør det til et sygehus, ikke det alene, men når faderen sætter en kugle i en af sine uvenner, komme de straks efter haltende op til sønnen, for at få ham til at trække den ud igen, i morgen kan de fortælle nede i byen, at gamle Santandra er bange for sine fjender og slutter fred med dem. Sikke børn jeg har!"

Niolino slog sin arm om faderens skulder. "Bliv ved at være stor, som du har begyndt," sagde han, "så ligner du dig selv. Gå ind til ham og plej ham, så længe han lever vil han blive ved at huske på, hvad du har gjort for ham."

Den gamle trak på skulderen og gik ind i sovekammeret. Han satte sig ved sengen, gjorde en frygtelig støj, inden han fik frisk vand hentet, beredte omslagene og vekslede dem med en omhu, som ikke kunne være større.

"Nu har du det bedre," sagde han, "jo vist, lidt bedre."

Zeno greb hans hånd, ansigtet fortrak sig i smerte. "Lidt bedre," gentog han nødtvungent, "men hvis feberen tager mig

heroppe, behøver du ikke at være bange, jeg har til at begraves for."

"Hvem djævelen tænker på din begravelse, tosse! siden min søn tager sig af dig. – Ti nu stille, når jeg spørger om noget, skal du blot nikke eller ryste med hovedet, så forstår jeg dig. – Se, hvor du har griset mine lagener til med blod, – nå, det lader sig vel vaske af igen. – Niolinos mage skal I lede efter. – Firehundrede francs sendte kommunen ham for alle de kegler han har hjulpet på benene, måske var det sekshundrede. Han er den dygtigste doktor i hele verden, han er også en retskaffen søn og en stolt kammerat, men han er ingen korser, du, det er ulykken. – Kan du forstå mig? – Nik med hovedet, nå, nik straks."

Den syge nikkede, han vidste ikke ret hvorfor, men han nikkede.

"Det må blive, som jeg har sagt," ytrede Niolino Santandra, da han næste aften talte med Paola. "Om fjorten dage skal Deres broder få lov at stå op, hvis der ellers ikke indtræffer noget uforudset; det vil sige, jeg tillader ham at forlade sengen om fjorten dage, men ikke værelset. Prøver han derpå, og han kunne være ungdommelig nok dertil, så lukker jeg ham inde. Jeg vil nyde min triumf som læge i dens hele fylde, dertil regner jeg hans fuldstændige helbredelse. De kan tro, han var medtaget, da vi hentede ham op fra afgrunden."

"Jeg ved det, han har fortalt alt, – Deres mageløse opofrelse, Deres utrættelige pleje. Jeg mangler ord til at udtrykke min taknemmelighed," sagde Paola og rakte Niolino hånden.

"Der behøves heller ingen ord. Jeg er måske lige så glad som De over at alt er gået heldigt. Altså, siden han har gjort Dem til talsmand for sig, naturligvis i den tro, at det ville være mig umuligt at modstå Deres milde røst og bedende øjne, så kan De bringe ham mit svar: om fjorten dage, derved bliver det. Han skal desuden tjene til min forherligelse på den store fest, vi have her i næstfølgende uge, De ved det måske ikke, men samme dag Deres broder forlader sit sygeleje, forlader jeg mit skjul, deroppe mellem bjergene, jeg er fri og vender tilbage til verden igen."

"Hvad mener De?"

"Har man ikke fortalt Dem, at jeg er en fredløs mand, en bandit, som det kaldes på Korsika. – Ja, se kun på mig," vedblev han med et sørgmodigt smil, "De skal ikke blive bange. – Når De hidtil hørte tale om en bandit, eller fandt ham skildret i Deres romaner, var det altid en mordlysten krabat, en hu ha, Fra Diavolo, som spadserede omkring og forfulgte uskyldigheden, med sin bøsse i hånden, en stilet og et par revolvere i bæltet, – jeg bærer ikke våben, og ville aldrig være bragt til den yderlighed at betjene mig deraf, hvis man blot havde vist mig retfærdighed. Det er det vi mangler her på Korsika. Nepotismen vælger dommerne, rigdommen betaler advokaten, formuen har altid ret, den fattige får at hjælpe sig, som han kan, man hører ikke på hans klage, så kommer selvtægt, stilet og revolvere frem. Giv os en retskaffen og ubestikkelig domstol, så vil der være femhundrede banditter mindre mellem vore bjerge. En mand af familien Tartaroli fornærmede min slægt, min døde moder, – i drukkenskab, ja, men han fornærmede hende, jeg forlangte, han skulle gøre

afbigt, kalde sine ord tilbage, det nægtede han. På kontinentet ville følgen være blevet en duel, som De kan læse om hveranden dag, den døde ligger på sin gerning, hans modstander går fri. Her på Korsika havde Tartaroli dommeren i sin lomme, han kunne slippe med en bøde på fem francs, – hører De, fem francs, – jeg skød ham og gik op i makierne, om fjorten dage har jeg levet der i tyve år. De ved naturligvis ikke, hvad det betyder, tyve år tilbragt som et vildt dyr, udelukket fra samfundet, fra studier og erfaringer i et fag som mit, hvor enhver uge bringer nye opdagelser, nye resultater, – det vil sige, et forspildt liv, en ødelagt fremtid. – Efter tyve års forløb erklærer loven den fredløse for fri, han har udsonet sin straf, hvis han ikke i den tid har brugt våben mod nogen kan han vende tilbage igen, i besiddelse af alle borgerlige rettigheder."

"Men De er jo allerede fri, synes mig, De lever her som en lille konge, velsignet af Deres omgivelser, kan komme og gå når De vil, ikke sandt?"

"Jo, på en måde, det er hvad vi kalder en bevæbnet neutralitet. Gendarmerne jager mig ikke, fordi de ville få hele kantonen imod sig, eftersom jeg er den eneste læge i femten miles omkreds, og noget bekendt for mine kure. Jeg har desuden en trofast sauvegarde til at beskytte mig. – Da ulykken skete og jeg flygtede op i Articabjergene, solgte min fader sine ejendomme i Casamaccioli, og byggede huset her, plantede og såede, gjorde sten til jord for at være i min nærhed, han er min vogter om dagen, når mørket falder på, danner hundene en ring om os, som ingen fremmed mægter at trænge igennem. Folk ved det, man frygter den gamle og hans hunde lige meget, og lader mig røgte min gerning i fred."

"Det er et besynderligt folk, disse korsere."

"Ja, det synes De, komtesse, fordi De ikke kender vor historie tilstrækkeligt, ellers ville De finde, at alt hvad De ser og hører her, kun er en ligefrem og naturlig følge af fortidens tryk og det åg, hvorunder vi i umindelige tider har levet. Tænk Dem et flittigt hyrdefolk, der skøttede sig selv, og ikke forlangte andet end fred, at være prisgivet til den første den bedste rovlystne erobrer, som brændte vore byer, førte mænd og kvinder bort og solgte dem på Roms og Algiers torve. Så kom pisanerne og lagde os i skat, dernæst det andet kræmmerfolk, genueserne, magt er ret, sagde de alle og tvang korserne til at flygte bort fra sletterne og kysten op i de utilgængelige bjerge eller ind i de store skove, hvortil mændene med svøben ikke vovede at følge dem. I sekler tvang vore undertrykkere os våbnet i hånd, de jog os som vilde dyr, det var en daglig kamp for en sørgelig og lovløs tilværelse, i hvilken der aldrig trængte en stråle af kultur, eller nogen velsignelse af religion. Først kæmpede vi mod de fremmede, dernæst indbyrdes mod os selv, familie mod familie, mand mod mand. – Hvad måtte følgen blive? Det ser De i dag, et stridslystent, vildt, utæmmeligt folk, som ikke har bedre begreb end at skaffe sig ret med bøssen og kniven, især fordi vi hverken nærer tro eller tillid til den dommer, man skikker os til at håndhæve loven hernede."

XVI

Landsbyen Casamaccioli, som blev kaldt den døde by, ligger omtrent to kilometer fra Santandras ejendomme og er bygget på en bjergskråning, omgiven af gamle kastanjeskove og små pletter dyrket land, til hvilke der ikke fører anden vej, end nogle trange og bugtede stier mellem klipper og kloster, som fortsættes ned i dalen. En stejl gade slynger sig igennem byen, bygningerne på begge sider er små, uregelmæssige, opført af kløvede klippestykker og indhegnede af mosbegroede stengærder. Nogle huse mangler døre, i andre erstattes vinduerne af massive trælåger, alt hvad øjet møder røber fattigdom og trang, selv den lille kirke, der strækker sig over de andre bygninger, som en præst over menigheden, synes at kalde på hjælp for at bøde på de revnede og faldefærdige mure.

I denne landsby var Tartarolierne en velhavende og talrig slægt. De frugtbareste jorder tilhørte dem, de havde deres egne vandkilder, som efter behag kunne åbnes eller lukkes for naboerne. De underholdt flere af byens fattige familier, idet de gav dem arbejde i forårstiden med at grave og tilså jorden og om efteråret med at samle kastanjer. Byens fredsdommer var også to gange blevet valgt i deres familie og i kommunens sager fik de derved en afgørende indflydelse.

Santandra hed i denne landsby en anden slægt, som i flere retninger gjorde Tartarolierne rangen stridig. Man fortalte, at de nedstammede fra Caporalierne, eller den gamle, korsikanske adel, som i sin tid havde ført en uafbrudt kamp med genueserne, og at deres oprindelige navn var Santandra de

Leca. Familien ejede dengang tre slotte, hvoraf ruinerne endnu ses på de stejle bjergtoppe ved Sagone, Arbori og Guagno, men derpå lagde man nu ikke videre vægt. Santandra havde andre fortrin til at støtte sin slægts anseelse. Hans farbroder var ærkebisp i Toulouse, hans broder, der havde været bosat som handelsmand på Guineakysten, testamenterede ham ved sin død en formue, stor nok til at købe den halve landsby. Santandra ejede vidtløftige skovstrækninger ved Evisa og Aïtone, og tilbragte tiden med at jage der, mens Tartaroli gik og holdt tal på sine får og plantede kål og roer. Santandra sendte sine to sønner til fastlandet, og lod dem studere der, Tartarolierne lærte næppe at skrive deres eget navn og vedblev at være bønder. Endelig var det Santandra, som for egen regning købte det lille, sequestrerede franciskanerkloster i Niolodalen, og gav tre fædre og to brødre fri bolig der. Føden gik munkene selv og tiggede sammen. – Tartaroli sad og spillede kort hver aften ude på gaden med hyrder og bønder, Santandra indlod sig aldrig med dem. – Man nikkede til Tartaroli, som til en kammerat, man standsede og tog hatten af for Santandra.

Så kom ulykken, som forandrede alt. En Tartaroli fornærmede Niolino, og Niolino skød ham og flygtede op i makierne. Kort efter solgte Santandra sit hus i Casamaccioli og byggede et andet i Niolodalen, for at være sin søn nærmere. Dermed syntes sagen afgjort og alt blev ved at være roligt i tolv år.

En nat vendte Santandras fætter hjem fra Ajaccio. Udenfor Casamaccioli blev han skudt gennem skulderen, faldt af hesten og lå som død på vejen. Da han kom til sig selv igen, gryede det

ad dag, han prøvede forgæves på at rejse sig og krøb på hænder og fødder, fulgt skridt for skridt af hesten, hjem til sit hus, hvor en forsamling af slægt og venner ventede for at forkynde ham en søns fødsel. Et rasende hævnskrig rejste sig ved synet af den sårede, han blev båret ind i huset, og alle tilstedeværende svor at tage hævn over det skete. Ingen spurgte om gerningsmanden. Enhver vidste, hvor han skulle søges. Det var tilstrækkeligt. Så begyndte fjendtlighederne. Den lille by og dens omegn delte sig i to lejre. Santandras hyrder benyttede ikke mere de samme græsgange som Tartarolis, geværskud lød i dalen. Det ene drab fulgte efter det andet, aldrig åben kamp, kun fra skjul og baghold sendte de hinanden døden. Ingen vovede sig mere ene ud i marken, flokke af bevæbnede mænd fulgte hinanden allevegne, arbejdet hvilede. Armoden voksede, hungersnøden stod for døren. Når fredsdommeren gik hjem om aftenen, bar skriveren en tændt lygte, bundet på en stang, og holdt den op foran hans ansigt, så enhver kunne se hvem det var. Når han om dagen prøvede på at få en forsoning bragt til veje og kaldte folkene sammen, lo de ad ham, klappede på bøssekolben og nævnede de to navne, under hvilke de myrdede. Der blev sendt gendarmer fra Ajaccio og Bastia, landsbyen erklæredes i belejringstilstand, enhver drabsmand, som grebes, blev dømt og skudt efter fire og tyve timers forløb. Alle døre var stængede, vindueslågerne lukkede, men bag dør og vindue stod en mand og vågede og spejdede. Når postbuddet hen imod aften kom ridende gennem den menneseketomme gade, standsede han udenfor et og andet af husene, bankede på døren, og lod en lille pakke glide ned på jorden. Straks efter

listede en barbenet kvinde sig langs med muren, og forsvandt med pakken, som gemte kugler og krudt til brug for familien.

Det var et sørgeligt regimente, som varede i otte lange år. – Derfor kaldte de Casamaccioli den døde by.

En sildig eftermiddag kom en franciskanermunk ridende på et mulæsel ned ad Vicovejen, og standsede udenfor klostrets port. Han så anstrengt ud, havde gjort en lang rejse og forlangte at tale med superieuren. Der blev svaret, at denne for øjeblikket befandt sig i Marseille, men pater Joseph var hjemme, og ville straks være til stede for den fremmede. Derefter bød broderen ham ind i taleværelset, og bandt hans mulæsel fast til en ring i muren.

Pater Joseph er en aldrende, lille mand, hjulbenet, krumbøjet, med en skaldet isse, og et tyndt, kridhvidt hår omkring tindingerne. Hans grå øjne er uskyldige og tillidsfulde som et barns. Aldrig har et udtryk vist større fromhed, større ydmyghed eller større forsagelse end hans. Synet af ham vækker tillid, man får en følelse af at være i godt selskab, hvor han er til stede. Han har vist kun sjældent beskæftiget sig med nogen stor eller selvstændig tanke, livet og verden er forblevet ham fremmed, men han tror fast og urokkeligt på det gode, på alt hvad de lærte ham i seminariet, han er lykkelig og tilfreds i sin tro, og det milde ansigt smiler og stråler af glæde, når han har været i stand til at hjælpe og gavne andre.

Medens han endnu var tjenende broder, gik han en vinterdag ind til superieuren og sagde:

"Jeg har begået en stor forseelse og slået en tallerken itu."

Superieuren påtog sig en barsk mine og svarede: "Hvis det sker en gang til, skal du til straf lægge dig ud i bregnerne under

det gamle kastanjetræ og sove der den næste nat."

Joseph foldede sine hænder over brystet og gik. Samme aften lagde han sig under kastanjetræet. Sneen faldt, vejret var koldt og bidende. Joseph blev liggende. Næste morgen fandt de ham halvdød og bevidstløs i sneen. De bar ham ind i klostret, og superieuren søgte forgæves at gøre ham begribeligt, at det hele kun havde været en spøg fra hans side; Joseph kyssede hans hånd og fandt at straffen var velfortjent.

En dag kom en bonde ridende fra Evisa, og forlangte klostrets læge, pater Veroniko, i tale. Bondens hustru lå syg og stredes med døden. Veroniko var draget til Ajaccio, og bonden red bort med uforrettet sag. Joseph havde været oppe i landsbyen Nesa og pyntet kirken til en fest næste dag. Da han kom hjem og hørte tale om den syge bondekone, bad han superieuren om lov til at besørge et ærinde, og så gik den lille, spinkle mand i en oktober storm, i et øsende regnvejr, i en bælgmørk nat, fra sit kloster i Vico op i bjergene til Evisa, og bragte den syge en indviet oblat, hvis vidunderlige, helbredende kraft han selv var overbevist om; tre mile frem og tre mile samme nat tilbage, fordi han måtte være til stede ved højmessen næste morgen.

Da Joseph kom ind til franciskanermunken, greb denne hans hånd, skildrede ham de fortvivlede forhold i Casamaccioli og bønfaldt om, at en mission af så mange fædre som muligt, straks måtte blive sendt op til landsbyen, for at se at indvirke på befolkningen.

Joseph rystede sørgmodigt på hovedet. "Det kan ikke lade sig gøre," svarede han, "fædrene er allerede ude i mission."

"Men De da?" vedblev munken, "De er hjemme, og jeg har mere tro til Dem, end til alle de andre. Vil De følge med mig? De fatter ikke, hvor grænseløs vor ulykke er."

"Jeg ville gerne, så inderligt gerne," svarede Joseph med sin milde og dæmpede stemme, "men jeg tør ikke, vore regler forbyder, at vi alle drager bort fra klostret. – Kom, min broder, lad os gå over i kirken og bede for de ulykkelige, måske Gud vil hjælpe os og høre vore bønner."

Men de gik ikke over i kirken, og fik ikke tid til at bede. Portklokken ringede heftigt, et nyt bud kom sveddryppende fra den døde by med bøn om, at der i det mindste måtte blive sendt én missionær, da byens nød var større end nogensinde før.

"Nu vil jeg rejse," sagde Joseph, med en bestemthed, der slet ikke lignede ham. "Jeg fornemmer Guds stemme i dette. Herren har kaldt, og hans tjener skal ikke svigte."

Samme aften forlod han Vico og red til Casamaccioli. Det var en rejse på samfulde femten timer, men Joseph blev aldrig træt, når han red i andres tjeneste. I Niolodalen forlod franciskanermunken ham, og lidt efter begyndte Josephs muldyr at halte, det havde fået en sten i hoven og ville ikke mere. Han steg da af, og tilbagelagde resten af vejen til fods. Næste formiddag skred den lille, hjulbenede, skindmagre præst, støvet og åndeløs, op igennem Casamacciolis gade, trak det haltende muldyr efter sig, hvilede lidt, når det ikke kunne mere, gik derefter videre. Da glemte folk et øjeblik, at der var vendetta i byen, dørene fløj op, kvinder og børn styrtede ud fra husene og strakte deres nøgne arme frem mod præsten, skjulte deres hoveder med det uredte hår i fligen af hans kutte, velsignede ham, eller råbte klagende og fortvivlet, at han kom

for silde, idet de til bekræftelse pegede hen på de afbrændte hytter og ødelagte vinhaver. Mændene holdt sig tilbage og dannede tavse og mørke grupper langs med husene. Nogle af dem hilste pater Joseph, andre lo hånligt ad ham. Hele gaden igennem sås gendarmer med karabinen over skulderen, sabel ved siden, og revolvertasken hæftet i det gule bælte omkring livet, alvorlige og bestemte skikkelser, lige så iøjnefaldende ved deres kolossale og firskårne figur, deres sorgløse og dristige færd mellem et folk, der hadede dem, som ved det arsenal af våben, de bar til skue. De gik bestandig to og to sammen, aldrig alene, spejdede, lagde mærke til alt og lo ad optoget med den lille præst og hans haltende mulæsel, som kom op igennem gaden.

Ved kirken blev Joseph standset af brigader Brancoli, der stillede sig i vejen for ham og udbrød spottende:

"Diavolo! Hvad vil I her, ærværdige pater? Kommer I for at gøre stads og musik i jeres kirke, og tror at præsten mægter mere end karabinen?"

"Jeg vil forsøge hvad jeg kan," svarede Joseph blidt og venligt. "Jeg kommer i min herres tjeneste, han mægter jo alt hvad der behager ham."

"Ja, prøv kun på det," sagde den gamle brigader og lo, "men her skal andet til end messer og bønner, det vil I snart blive overbevist om."

Pater Joseph gik ind i kirken, lukkede døren efter sig og knælede ned foran det store alter, hvor en prægtig Madonna stod modelleret i voks, klædt i rød og hvid silkekjole og med en lang liljestængel i hånden. Under bønnen faldt han i søvn, træt af den lange rejse, og vågnede først flere timer efter. Det anså

han nu for en stor synd, men han fortæller selv, hvorledes han fandt sig trøstet:

Oppe i nichen, over Madonnas billede, var der hugget et hul i muren og indsat to ruder af gult glas. Dagslyset bredte et gyldent skær over nichen, og i det øjeblik Joseph vågnede, skinnede eftermiddagssolen ind igennem de gule ruder og dannede ligesom en lysende glorie om den hellige jomfrus hoved. Ikke sandt? Det var et lykkeligt varsel.

Maria er byens patronesse. Næste dag skulle hendes fest højtideligholdes. Joseph lod kirken pynte med grønt, om aftenen kimede klokkerne, næste morgen kaldte de byfolkene til bøn. Joseph stod i sin bedste pynt for højalteret og læste messen mellem vokslys, røgelseskar og helgenbilleder, men kirken var tom, en enkelt kvinde kom listende med sit barn på armen, en gulsottig tigger lagde sig indenfor kirkedøren, mændene blev borte. Efter messen skulle der være skriftemål, og deraf havde Joseph ventet sig meget, men ingen indfandt sig. Et skriftemål, som ikke indeholdt fuldstændig tilståelse, var en dødssynd, præsten kunne heller ikke give absolution, uden at den skriftede lovede at forsone sig med sin fjende. Det ville han ikke, det kunne den enkelte ikke for de andres skyld, derfor gik de ikke til skrifte.

Byens gamle præst kastede sig grædende i Josephs arme, da højmessen var til ende og råbte fortvivlet: "Hvad skal vi dog gøre for at frelse mine stakkels børn?"

"Vi skal håbe og tro," sagde Joseph, "vi skal arbejde og ikke blive trætte."

Næste dag gik han omkring fra hus til hus og alle døre stod åbne for den lille præst. Han traf også mændene hjemme, de

lyttede til hans inderlige og fromme ord med stor opmærksomhed, men svarede ikke synderligt og lovede intet. En sad ved skorstenen og støbte kugler, da han kom, en anden stod og holdt udkig gennem sprækkerne i den lukkede vinduesslåge.

"Vi har lidt stor uret," forsikrede en tredje, men da han skulle forklare, hvori denne uret bestod, vidste han ingen besked.

"De har talt ondt om mig, de har lukket vandkilden for min broder, de griner ad mit hus og peger op på det, når de går forbi. Har De været inde hos Tartarolis? – Hvorfor snakker De ikke først med ham? – Han har mest at sige, når han slutter fred, gør vi andre det også, men der er for meget blod mellem os, til at det kan ske."

Det var de to første dages udbytte og de lovede ikke synderligt. Joseph gik til Tartaroli. Han traf en gammel mand, som hilste hjerteligt, og førte ham ind i et værelse, hvis vinduer var tillukkede med låger, så trofaste, at de næsten frembragte et fuldstændigt mørke. På væggen hang to dobbeltløbede bøsser og i kaminen brændte et bål, som varmede en jernplade, dækket med sprukne kastanjer. En ung mand, hvis trøje var kastet over den ene skulder, gik op og ned i stuen; ved ildstedet sad en halvvoksen dreng, med håret ned over øjnene, sorte, vilde og gnistrende øjne, han arbejdede ivrigt på at pudse rusten af en gammel rytterpistol, og lod ikke til at give agt på de andre.

Først skænkede Tartaroli vin, til tegn på at hans gæst var velkommen, dernæst frembragte pater Joseph sit ærinde, skildrede den nød, han havde været vidne til, og de bønner og klager, hvormed man havde bestormet ham, da han kom ind i byen. Det var troskyldige og enfoldige ord, den gamle præst

talte. De to mænd lyttede til ham med opmærksomhed, de følte i det mindste, at det han sagde kom fra hjertet, og så lyste hans øjne så fromme, mens den bønlige tale strømmede fra hans læber.

Tartaroli strøg sine grå hår tilbage fra panden, han havde siddet tavs og stille og lyttet til præsten. Han var bevæget, men ville ikke lade sig mærke dermed.

"De mener os det godt," udbrød han, da Joseph tav, "men De sætter skulder til en sten, De ikke kan rokke. Hvad siger du, min søn Alberto?"

"Det kan nok være," svarede den unge, som vedblev at spadsere op og ned ad gulvet.

"Jeg tror, De havde gjort klogere i at blive hjemme, end at gå til os. Der er krudt i luften her, jeg mærker det alle vegne. De er enten kommet lidt for tidligt eller alt for silde med Deres råd og prædiken. De sidder og kigger ud på verden fra Deres lille glughul i klostret, og forstår Dem ikke ret på hvad De ser. – Gå i kirke og skrift! siger De. Diavolo! Hvad skal det forslå? Kendte De lidt mere til tingene mellem os, måtte De begribe, at en ild, der har brændt i flere år, ikke lader sig slukke ved at kaste en spand vand over den. Hvad siger du, min søn Alberto?"

"Ja vist," svarede den tiltalte og gjorde holdt foran pater Joseph. "Fader har ret. Der ligger fjorten døde på vor side, de andre har kun ni, hvorfor? De gemmer sig, og hytter deres pels, de render som harer, så snart de øjner en Tartaroli."

"Nu ringer ligklokken igen," sagde drengen i krogen og holdt op med at pudse på pistolen, mens han lyttede.

"Det er for Giglioni," ytrede Alberto, "dagen før De kom, lød den to gange. – Gå hen og græd for de andre, lad Santandra

gøre det første skridt til forlig, og bede os om forladelse, men kom ikke her, så længe jeg bærer et mærke som dette."

Han løftede forsigtigt sin trøje fra skulderen, og pegede på et skjorteærme, der var gennemtrukket af blod.

"De er såret," udbrød Joseph.

"Ja, men de fik mig ikke, de vil altid mere end de magter. Gud forbande dem!"

"Nu har De hørt vort svar, ærværdige herre!" sagde Tartaroli, idet han rejste sig og bød præsten hånden. "Kom igen når regningen er betalt, så slutter vi måske fred og følges ad til kirken."

"Jeg slutter aldrig fred," råbte drengen henne ved kaminen, og gned af alle kræfter på sin pistol.

Joseph bøjede ydmygt sit hoved og forlod stuen.

XVII

"Nu er jeg atter Vilhelm Tell!" sagde Paola, da hun en formiddag trådte ind til Santandra og Zevaco, klædt i en hvid kashmirs morgendragt, besat med brede, florentinske kniplinger.

"Jeg har sovet uafbrudt i fjorten timer og glemt min stakkels, syge broder, som jeg lovede at våge hos. Men nu har jeg også aldeles overvundet alle den afskyelige rejses besværligheder. I dag glæder jeg mig til, at De skal føre mig omkring i Deres vingård, hr. Santandra! i frugthaven, til bierne og gederne, for at jeg kan få lejlighed til at beundre alle Deres herligheder. – Hr. Zevaco går vel med os, ikkesandt? – Er det Dem eller Deres søster, jeg skal takke for de smukke blomster, der blev bragt ind på mit værelse i morges?"

Zevaco så op fra sin avis, og nikkede, uden at sige noget.

"Han går vist ikke med," ytrede Santandra, og tog en vældig pris af sin snustobaksdåse. "Når han blot får en avis eller en gammel bog i hånden, bryder han sig ikke om mere."

"Jeg går gerne med," sagde Zevaco.

Santandra betragtede ham forbavset. Hans søn var blevet en ny og fremmed person, hvis bekendtskab han først havde gjort i den sidste uge. Den tavse og indesluttede drømmer syntes forvandlet, bjerget havde åbnet sig, han stod op med solen og gik over i Valdoniskoven for at skyde kramsfugle og bekkasiner, han underholdt sine gæster ved bordet, med en livlighed, en strøm af friske følelser, nye og rige tanker, som ingen tidligere havde tiltroet ham.

"Han ligner en krystal," sagde frøken Fleuron med et talende blik over på Paola, "dens facetter får først skønhed og farve, når solen skinner på dem."

Paola fandt det slet ikke så umuligt deroppe i de små stuer med bjælkeloft og kalkede vægge, som hun i begyndelsen havde tænkt sig, alt kom hende lyst og venligt i møde, en bestandig duft af hyldest og beundring omgav hende. Zevaco sad og stirrede på hende som på en lykkelig åbenbaring, Niolino fortalte hende historier om de stridbare korsere, om landets sæder og skikke, og hun lyttede til med dyb opmærksomhed, skønt de ikke interesserede hende det allermindste. Selv den gamle Santandra havde hun bragt under sit herredomme, han gav agt på alt hvad hun foretog sig, lo ad hendes spøg og indfald, betragtede hende med et udtryk, som hun ret godt forstod at udtyde. Han havde aldrig set øjne så uskyldige og blide, til andre tider så bydende og fordringsfulde, som hendes, aldrig hørt en stemme så blid og indsmigrende, og som dog syntes at befale selv når den bønfaldt. Der var noget aristokratisk over hendes hele skikkelse, en værdighed og majestæt, der gjorde sig mest gældende, når den syntes mindst iagttaget. Ja vist! Zevaco havde ret, da han den første aften sagde: "Hun tilhører en verden, som vi ikke kender, jeg ved ikke, om den er bedre end vor, men den er i det mindste meget forskellig derfra."

Den gamle kæmpe nedlagde sit scepter og gården fik en ny herskerinde.

Hun havde endnu ikke givet Marco afsked, men benyttede ham som postbud til forældrene i Ajaccio. Hver anden dag sendte hun et langt brev ned til dem, og fik regelmæssigt svar

tilbage. Baptiste havde det mere mageligt. Han tilbragte hele dagen på sin halmstol i gangen, og var blot lidt utilfreds med at det på det strengeste var forbudt ham at tænde sin pibe derude.

"Nu må der foretages en gennemgribende forandring med hensyn til min stakkels broders pleje," betydede hun Xavia en aften. "Jeg vil naturligvis være hans sygevogterske, derfor er jeg jo kommet. Jeg har besluttet, at tilbringe hele dagen ved hans seng og række ham alt hvad han behøver, måske får jeg ikke tid til at spise, men det kan være det samme. Vi føler os alle taknemmelige over det, De har gjort for krabaten, at benytte Deres hjælp længere, ville være at misbruge den. – Har jeg ikke ret?" tilføjede hun, da Xavia tav.

"Jeg vil gerne blive ved at pleje grev Colonna," svarede den unge pige, idet en svag rødme farvede hendes kinder, "det falder mig så let, – han er meget tålmodig."

"Og De er så inderlig god, men De bør være retfærdig og dele lidt af Deres fortjeneste med mig, ellers glemmer han jo rent, at han har en søster."

"De duer bestemt ikke til at pleje syge, så fin og sart som De er," sagde Xavia undselig, idet hun greb begge Paolas hænder og trykkede dem op mod sine kinder.

"Det skal De ikke sige. Jeg er behændigere end De tror. Nu går jeg blot lidt ind og skifter dragt, nætterne er kolde heroppe, man kan ikke undvære pelsværk. Så sætter jeg mig i Deres lænestol og læser, dermed går natten, det koster mig ikke mindste anstrengelse at våge; i Florens kom jeg aldrig hjem fra ballerne før det gryede ad morgen." Dermed gik hun ind efter sit pelsværk.

"Jeg vil hverken eje eller have hende til at våge over mig," forsikrede Colonna. Da Xavia meddelte ham Paolas beslutning, "men sug hende blot ikke imod, det lille væsen, lad hende få sin vilje, så skal De se, hvad det bliver til. Jo vist, jeg skulle skilles fra Dem? Deres broder har tilladt, at De måtte pleje mig, jeg får ikke søvn i mine øjne uden når De sidder derhenne hos mig."

"Skilles skal vi jo snart alligevel," sagde Xavia med en røst, hvis sørgmodighed ikke lod sig misforstå. "Nu bliver De rask, så siger De farvel og rejser bort, dermed er det forbi."

"Hvem indestår for, at jeg rejser bort? Deres fader har indbudt mig til at blive heroppe den hele sommer. Eller, selv om jeg rejser, hvem siger, at jeg ikke kommer igen? De ved ret godt, hvad der vil kalde mig tilbage." Han prøvede på at rejse sig i sengen, men da det ikke ville lykkes, strakte han hende hånden i møde, og hun lagde undselig og rødmende sin i hans. "Ikke sandt!" vedblev han bønligt, "De ved, hvad der gjorde mig så lykkelig, mens jeg lå og pintes herinde, De tror på, at jeg holder af Dem, som jeg aldrig har holdt af nogen anden. Sig det, Xavia, De har længe vidst det."

Hun rejste sig hurtigt op fra stolen og drog sin hånd ud af hans. "Således må De ikke tale," svarede hun, mens tårerne kom frem i hendes øjne, "hvis min fader hørte det, ville han blive meget vred. Han har bestemt mig for en anden, en fætter nede på kysten."

"Og De, og De?" råbte Colonna, "holder De af ham?"

"Jeg må adlyde, det kan ikke være anderledes. – Se den høje bjergspids derovre, som ligner en ung pige med faldettaen draget over sit hoved; hun blev til sten, fordi faderen forbandede hende, da hun ville gifte sig mod hans vilje."

"Det tror De på, De?"

"Jeg troede det ikke nede hos nonnerne i Nizza, men heroppe bliver man til en anden. Præsten truer og siger tro! Skovene bliver levende og taler, hver en klippe har sin historie, hvert et kors på vejen fortæller om blod og sørgelige hændelser, alt omkring os er et eventyr. – Desuden, De og jeg! Det er umuligt, umuligt! Jeg har været så bedrøvet og grædt meget, siden jeg så Deres søster, da begreb jeg først ret, hvad der bestandig måtte skille os: dannelse, væsen, manerer, alt, alt! En afgrund ligger mellem os, som hun er, må den være, der skal tækkes Dem, jeg derimod er kun en landsbypige, og mangler alt, for at få plads i den verden, De tilhører. – – Lad os vedblive at være gode venner som hidtil, giv mig en lille plads i Deres erindring, jeg forlanger ikke andet, og så taler vi aldrig mere herom."

Hun ville gå, men følte sig omslynget af to bløde arme, Paola trykkede hende til sit bryst, kyssede hende og hviskede: "De er en rigtig sød og elskelig pige, jeg holder uendelig meget af Dem."

"Hvad bestiller du her?" spurgte Mariano heftigt.

"Jeg hører efter," svarede hun frimodigt, "jeg har stået og lyttet til hvert ord, der blev sagt herinde."

Colonna rynkede panden; i det samme kom Niolino ind i værelset og samtalen var endt. Den syge fik blot tid til at sige til sin søster, da hun forlod dem:

"Du kan tro, vi tales ved i aften, når du skal våge hos mig."

Det blev morgen før Paola igen kom til syne i sygeværelset.

"Jeg vover næsten ikke at vise mig," sagde hun leende. "Kan De begribe, hvorledes det er gået til, jeg lagde mig i aftes et øjeblik på sengen, blot for at samle kræfter til at sidde oppe

senere, så falder jeg i søvn, og ved af intet før jeg vågner i morges. Den listige Fleuron må have været inde og dækket mig til. – Er De meget vred, kære frøken Santandra? Jeg tror næsten, De får ret, jeg er vist for upålidelig til at være sygevogter. I dag skal jeg desuden spadsere ud med Deres fader og bese hans vingård. Vil De tilgive, at jeg lader Dem være alene med min utaknemlige broder?" Dermed tog hun Xavia om hovedet, kyssede hende på begge kinder og forsvandt. Straks efter åbnede hun døren igen og hendes smukke hoved kom atter til syne, idet hun udbrød: "Jeg tør måske håbe, at De og han ikke vil savne mig alt for meget, mens jeg er borte."

"Vi kunne gå Niolino i møde," sagde Santandra, da de forlod bygningen. "Han bad om at følge med os, og jeg skal vise Dem noget, som en fremmed endnu aldrig har set."

"Er det lige så interessant som Deres vingård?" spurgte komtessen.

"Det er indgangen til et skjul, som gendarmerne har søgt efter i tyve år, og som jeg lige så længe har siddet hernede og bevogtet."

Paola lagde sin hånd på den gamle mands arm, mens han førte hende ind på en lille, smal sti, som slyngede sig imellem makierne. Den toløbede bøsse hang over hans skulder, hunden fulgte ham som sædvanlig, bundet med en snor om hans håndled. Solen skinnede og fuglene sang, ikke en sky på himlen, ikke et spor af brisens klamme og isnende ånde. I fyrre skoven kurrede skovduen, de små vandfald, som samlede sig oppe fra sneen på Articatinderne, rislede ned mellem klipperne med en monoton og plaskende lyd, forsvandt og kom til syne igen, og lod solstrålerne spille på deres boblende flade. Forårets

friske ånde lå over bjergene. Inde i de dybeste kløfter skjuler vildsvinene sig, til de om efteråret foretager deres pilgrimsgang ned i kastanjeskovene ved Vico og Niolo, deroppe bor mouflonen, det forunderlige dyr, halvt ged, halvt rå, med langt, sort skæg, slanke former, store, bøjede horn og smukke, levende øjne. Som voksne er de meget sky, skræmmes og skjuler sig under klipperne ved lyden af et skud, lykkes det derimod at fange dem unge, slutter de sig efter et par dages forløb til menneskene, slikker den mands hånd, der føder dem, springer op og lægger sig på hans skød, følger ham så trofast som en hund.

På flere steder af vejen så Paola nogle høje dynger af afbrudte grene eller sammenstablede klippestykker, hist og her også et højt kors af utilhuggede træstammer.

"Korset betyder, at missionspræsten har været her," forklarede Santandra, "grenene og de opstablede stendynger derimod, at her er dræbt et menneske. Enhver, som går forbi, lægger sin sten eller gren på dyngen og læser en bøn for den dræbte, det vil da sige, hvis det var hans ven eller slægtning, ellers korser han sig blot og tager hatten af. – Det vil jeg også nøjes med," tilføjede den gamle spottende. "Jeg ved kun, at her er fældet lutter fjender."

Den jævne og banede sti, de hidtil havde fulgt, ophørte pludselig foran et lavt krat af cistus og jordbærtræer, bag disse åbnede sig en dyb og stejl kløft, hvis sprængte og sammenhobede klippemasser vidnede om den uhyre naturrevolution, som engang må have fundet sted her, før den fik navn og historie. Nede i dybet bruste de forenede småfloder, strømmen lød op til dem som en fjern torden, solen nåede

aldrig bunden af kløften, en fugtig tåge hævede sig fra vandet, dryppede ned igen i store dråber, eller blev hængende over de optårnede granitblokke. På den anden side af kløften var alt hvad man så et kaos af gigantiske stenmasser, af forkrøblede og mosbegroede egetræer, hvis stammer stormen havde knuget ned mod jorden, af små, grønne pletter med piggede kristtorn, bregner og brombærranker, og over disse, på en gulbrun og nøgen bjergtop, lå et lille hus, som i frastand lignede en ruin, en sammenhobet stenmasse uden vinduer, uden synlig dør, uden skorsten, men alligevel et hus, hvori Santandras søn, den fredløse Niolino havde tilbragt tyve lange år.

"Se!" sagde Santandra, idet han med et selvtilfreds smil smækkede på sin dåse og tog en pris, "den kløft der har gendarmen længe spekuleret på at komme over, for at aflægge et lille besøg i huset histoppe, men bjerget er dem for stejlt, og falder næsten lodret ned på de tre sider, den fjerde vogter afgrunden og floden og de overhængende klipper, desuden nogle rare småpuslinger, som jeg har opdraget til at lytte og våge. Komtessen skal ret straks få deres musik at høre."

Han steg op på et klippestykke, udstødte en hæs lyd i den hule hånd, hvorefter der ovre fra bjerget lød en skarp og arrig gøen. Nogle mørkegrå hunde kom luskende og spejdende frem på de nærmeste højder, og forsvandt under en langtrukken tuden.

"Nu sætter de afsted, hjemefter," sagde Santandra, "så ved han i hytten, at der er folk herovre på denne side. Det bringer ham forresten ingen grå hår i panden, siden man må kunne skabe sig om til en fugl, for at nå over kløften. Det eneste middel skulle da være det, jeg nu vil vise Dem. Først slipper vi

Sang løs, han skal se efter, om der er nogen heromkring, som lurer på os."

Han løste snoren om sit håndled og hunden lod til at forstå ham, den forsvandt mellem cistusbuskene, vendte lidt efter tilbage og stillede sig ved Santandras side, som om dens ærinde var besørget. Den gamle mand lod åbenbart til at være glad over at vise sit kunststykke, han gik hen mod buskene, og skød en bunke visnet løv og grene til side, hvorved den afbrudte sti blev forlænget et kort stykke. Ude på den yderste pynt, foran kløften, stod et mægtigt og gammelt kastanjetræ. Et lynslag havde spaltet og afbrudt kronen, to nøgne og bladløse grene, gråblå og knudrede, strakte sig i vejret fra dens sider, som om den gamle kæmpe ville påkalde hjælp, og som set i skumringen, eller når månelyset falder ned over stedet, har givet korserens fantasi stof til historier og sagn, vi her vil forbigå. Nede fra roden af træet skød et nyt og frodigt løvværk frem, friske skud og friske blade, mellem disse var der en åbning ind i den hule stamme, stor nok til at et voksent menneske kunne trænge derigennem.

"Her går vejen over til vort skatkammer," sagde Santandra og førte Paola hen til åbningen. "Når De ser ned i hullet, øjner De begyndelsen til en trappe, hugget ind i sandstensklippen, og som magelig og bekvem fører ned mod floden. Den har kostet møje at lave, men da Bella Coccia skød sin kones fader og blev bandit, tog han sine brødre med sig og lod dem gå ind i hans håndværk; de havde tiden for sig, de karle, og kræfter som trolde, så huggede de trappen og byggede huset, hvor nu Niolino bor, og levede der i fred og herlighed med koner og børn, til kolonien blev for stor og de slog sig ned omkring Bocagnano. Trappen ender inde i en stor grotte, ligeoverfor er

der en anden grotte, hvor kløften snævrer sammen, så man blot behøver at skyde en planke ud, for at nå den modsatte side. Når Niolino er kommet over, drager han planken til sig, hundene vogter grotten, og alverdens gendarmer kan da ikke gøre ham noget."

Medens Santandra talte, bevægede løvet sig i kastanjetræet, et hoved kom til syne og spejdede ud til alle sider, derefter en mand, og Niolino stod smilende for dem. Santandra rakte ham hånden.

"Guds fred over dig, min dreng! Jeg har i dette øjeblik betroet den lille komtesse nøglen til dit palads, men hun går vel ikke hen og røber dig."

Hunden knurrede og trak i snoren. Der var nogen nede på stien, som fængslede dens opmærksomhed. Niolino steg op på et klippestykke og så to mænd komme op ad bjerget. Den ene gik og svingede med en tyk stok, mens han hævede sin stemme til en falsk og skurrende sang, den anden fulgte i nogle skridts afstand, krumbøjet og tilsyneladende træt af den lange vej. Under armen havde han en lille bønnebog, og dragten betegnede en gejstlig.

"Det er den fremmede præst, som er kommet til Casamaccioli," sagde Niolino, idet han steg ned og skød løvbunken sammen for at skjule den lille sti, der førte ud til kastanjetræet. "Den anden er Ange Marie, jeg kan høre det på hans falske musik."

"Hvad vil præsten bestille her?" spurgte Santandra.

"Han har formodentlig ærinde til os, og jeg håber, at han skal være velkommen."

Santandra trak på skulderen, så på Niolino, men svarede ikke.

Da Sang mærkede, at der ikke var videre for den at bestille, lagde den sig roligt ned, med hovedet imellem begge forben, og stirrede hen på stien. Noget efter nåede Ange og præsten Santandra og hans selskab. Ange Marie skyndte sig for at komme først, han hilste med sit blideste smil, hvilket dog ikke bidrog til at forskønne hans flade ansigt.

"Jeg var nede og ringede i kirken med Deres klokke," udbrød han, henvendt mod Santandra, – "der er død en til i nat, – af Tartarolis, – skudt gennem den ene kæve; så forlangte pater Joseph, at jeg skulle vise ham vej til herren. Han havde et vigtigt ærinde herop og det hastede. Jeg var jo nødt til at lystre."

Joseph stod og hørte til. Da Santandra så over på ham, foldede han hænderne over brystet og bøjede sit hoved.

"Er præsten syg?" spurgte Santandra hånligt, "så skal han få dråber, ellers begriber jeg ikke, hvad han vil os."

"Nej, jeg er ikke syg," svarede Joseph blidt, "og De gør uret i at spotte mig."

"Hvad vil De? Kom frem med Deres ærinde, ærværdige herre! Dem, De ser her, må gerne vide, hvad De har at sige."

"Ja, det må alverden gerne vide," svarede den gamle præst frimodigt. "Jeg kommer for at bønfalde Dem om bistand i den gerning, som kaldte mig herop. – Vi to er omtrent lige gamle, hr. Santandra, vi har begge grå hår, og vel ikke synderlig lang tid tilbage, er det da ikke bedre, at slutte af med en god handling og gå bort i fred, velsignet af dem, vi var til nogen nytte, end at kives og strides til de sømmer låget til på vor kiste? Se Dem om, ulykke og elendighed gror op på alle sider,

ligklokken ringer næsten daglig i den stakkels by, husene brænder, de stopper kilderne, marken visner, de sulter, jorden ryger af blod. En familie har kun en enlig pige tilbage, hendes fader, brødre er alle dræbte. Når jeg spørger, hvorfra denne nød er opstået, nævner de Santandra, Santandra! altid det samme navn; så kommer jeg da til Dem, hr. Santandra, rynk ikke panden, men hjælp mig, mens det endnu er tid, sig ja, sig ja! Og bliv ikke vred, fordi jeg vover mig herop. De er den mægtige, jeg kun en ringe, ringe mand, men jeg ville så inderlig gerne hjælpe lidt med til at det kunne blive bedre for eder alle, ræk hånden til fred, kom ind i min kirke, i dag, i morgen, lyt til Guds ord, lad eder bevæge, skrift eders fejl, så skulle I få tilgivelse alle sammen og I skal se, hvor glade I ville blive, og hvor rolige og tilfredse I ville sove derefter."

Santandras pande havde glattet sig, mens præsten talte. Da han tav, trak rynkerne atter sammen til uvejr, men Niolino forekom ham, blottede sit hoved for Joseph og sagde:

"Hvorfor henvender De Dem til min fader, ærværdige herre! som om De ville anklage ham for al den nød og elendighed, der omringer os. Han har dog kun vogtet og skærmet sin fredløse søn, det er fra mig ulykken stammer, fra mig alene. Lad os gå hen i skyggen af træet, det er os to, som skal tale sammen."

Under disse ord tog Niolino koften, der hang over hans skulder, bredte den ud på jorden foran Josephs fødder, og gav ham tegn til at han skulle tage plads under træet. Præsten blev stående, hans sørgmodige mine forsvandt, det lyste fra hans ansigt, et lykkeligt smil opklarede det.

"Ja, ja!" sagde han og blev ved at holde Niolinos fremstrakte hånd indesluttet mellem begge sine, "lad os to tale sammen,

min søn, dine ord og din røst gør mig glad, jeg føler, at Gud er med mig og vil vende alt til det gode. Sæt dig ned, Niolino!"

"Nej, det ville slet sig skikke, tag De plads, ærværdige herre! og lad mig blive stående, mens De hører på, hvad jeg har at svare Dem."

Pater Joseph satte sig ned på kappen, Niolino stod foran ham med foldede hænder og blottet hoved, Santandra så fra den ene til den anden, uden ret at forstå, hvad Niolino egentlig mente, men hans adfærd behagede ham ikke. Ange Marie bøjede sig ned og klappede Sangs hoved, han hviskede nogle ord, som den gamle afbrød ved at strække hånden ud og skyde ham tilbage.

"Ja, det er mig," gentog Niolino, "som er skyld i alt, hvad der foregår nede i den ulykkelige landsby, og De ved ikke, ærværdige fader, hvor meget denne tanke knuger og piner mig. Kunne jeg gøre det godt igen, kunne jeg blot få fred tilbage for dem, krøb jeg gerne på mine knæ ned til Tartaroli og rakte ham hånden."

"Hvem beder om fred?" råbte Santandra heftigt og stødte sin bøssekolbe ned mod jorden. "Er det en korser, der finder sig i, at andre håner ham, er det en søn, der glemmer sin moder?"

"Den, som hånede min moder, ligger i sin grav, fordi vi ikke kunne få bedre ret over ham. Er det en grund til at blive ved at fare frem som de vilde dyr, ligge på lur, og forfølge og myrde dem, som slet ikke har med den sag at bestille?"

"Bliv ved, min søn!" sagde Joseph, "bliv ved, dig lyser Herrens velsignelse over."

"Nej, jeg vil ikke høre mere," råbte Santandra rasende, "og der skal ikke sluttes fred. Lad dem, som begyndte striden, gøre knæfald og bede om nåde, gør de det ikke, bliver vi ved, så

længe vi har en blykugle tilbage, de får da at bære følgerne. – Hvad siger du, Zevaco?"

"Lad min broder tale."

"Jeg har ikke stort mere at sige. I næste uge er jeg en fri mand, i tyve år har jeg sonet min skyld heroppe, og angret den næsten lige så længe. Jeg forlader da hytten, og min første gang skal være til Tartaroli, for at række ham hånden, om han vil modtage den."

"Nej vist ikke," sagde præsten med et livsaligt smil. "Din første gang er med mig til kirken, for at jeg kan give dig absolution og lyse Guds fred over dig. Til kirken, min søn! dernæst følges vi til Tartarolis."

"Du går ikke til dem," sagde Santandra, og hans stemme skælvede, så man næppe kunne høre ordene. "Du lader det være, Niolino, ellers kendes jeg ikke mere ved dig. Du er ikke min søn, og jeg forbander den dag, du fødtes."

Niolino stod et øjeblik tavs og stirrede ned for sig. "Så går jeg ikke til ham," sagde han roligt og blidt, "men du har da lyst skilsmisse mellem os for bestandig, min fader. Jeg rejser bort fra Korsika, og kommer aldrig mere tilbage."

"Du rejser bort, forlader mig, som har solgt hus og hjem for din skyld, siddet og våget nat og dag heroppe over dig, det vil du, Niolino?"

"Du tvinger mig jo dertil. Bliver der ingen fred for de stakler dernede, vil jeg i det mindste ikke være vidne til, hvad der sker."

"Hvis det tillades mig at komme med et lille ord," sagde Ange Marie, "så venter vist Tartarolis på at hr. doktoren skal komme. De går og snakker om, at vi er bange for dem, siden vi tager

deres folk ind på gården og kurerer dem, som det skete forgangen med Zeno."

"Hold din mund, dyr! og gå til side," råbte Santandra. "Du taler ikke med her. Hvad siger du dertil, Zevaco? – Vi er bange for dem, vi! – de ler ad os, og din broder vil slutte fred med dem, eller rejse fra mig."

"Jeg tror, Niolino har ret. Hvis du nøder ham til at rejse, følger jeg med."

"Du! Du!" råbte den gamle mand med en stemme, hvori smerte og fortvivlelse fandt et tydeligt udtryk. "I drager begge to bort, mine sønner forlader mig, jeg skal være en barnløs fader!"

Zevaco lagde sin hånd på hans skulder, han følte sig grebet af det forsagte og rådvilde udtryk, som faderen ikke længere var i stand til at beherske.

"Lad mig være alene," sagde Santandra, "men rejs ikke fra mig, drenge, gå, hører I, jeg kommer straks efter jer."

Han vendte sig til siden, sank ned på et klippestykke og skjulte ansigtet i begge hænder. En efter en gik de andre ned ad stien. Paola var dybt bevæget af det hun havde været vidne til, hun fulgte efter Zevaco, men vovede ikke at tale til ham. Da hun så tilbage, sad Santandra endnu på stenen, bøjet og sammensunken, med ansigtet skjult i sine hænder.

XVIII

Paola havde sin bestemte yndlingsplads nede i Santandras have. En allé af oranger og blomstrende magnolier førte fra bygningens trappe ned til en lille lund af pinjer og fyrretræer, som gav fuldstændig skygge for solen, og mellem hvis stammer begge sider af Niolodalens bjerge og skove kom til syne i hele deres vilde og majestætiske skønhed. Her tilbragte den unge komtesse og hendes selskabsdame tiden med at tegne og læse, efter at man én gang for alle var kommet overens om, at Xavia skulle vedblive at være sygevogter for Colonna.

En dag viste hun Zevaco stedet og sagde: "Mellem disse to træer mangler der blot en lille, magelig hængekøje, så kunne frøken Fleuron gynge mig, dermed var alt komplet."

"Å ja!" svarede Zevaco, "der mangler virkelig en hængekøje."

Mere vidste han ikke at sige, men nogle dage senere havde han i smug sendt bud med Marco ned til Ajaccio, fået hængekøjen og bundet den op mellem de gamle pinjer. Denne opmærksomhed var så at sige den første, han havde vist Paola, hun fandt derfor så meget større behag deri.

Dagen efter deres vandring til Niolinos skjulested, lå hun mageligt henstrakt i sin køje, frøken Fleuron havde hovedpine, Zevaco indtog hendes plads, han sad med snorens yderste ende i sin hånd og gyngede Paola. Hendes forrevne ruslæders bjergstøvler stak frem under den folderige kjole, da hun bemærkede det, lo hun, og drog fødderne tilbage. Solen skinnede igennem lovet, makierne stod i blomster, den ene sendte sit lys, de andre deres duft til dem.

Paola så flere gange over til Zevaco, men hans øjne mødte ikke hendes, de vedblev at hæfte sig mod jorden. Tidligere ville denne uopmærksomhed have mishaget hende, og hans uforandrede tavshed forekommet hende som en uret, hun led, men Zevaco var efterhånden blevet en anden, det var som om et tågeslør havde hævet sig for hende over en smuk og romantisk egn. På samme tid gjorde Zevaco den opdagelse, at det fornemme barn besad en rigdom af følelser og tanker, som hun skjulte, ligesom silkeblonden skjulte perlebåndet om hendes hals, af undseelse måske, eller fordi hun ikke gad stille sin rigdom til skue. Hvorfor søgte han hende da så øjensynligt? – fordi han fandt et vist behag i det tyranni, hun udøvede over ham, og de lænker hun lagde ham i, ligesom den gamle fange i Bastillen foretrak sit fængsel, da befrierne åbnede døren for at bringe ham frihed og sollys.

"Ja!" udbrød Paola efter en længe uafbrudt tavshed.

"Ja!" svarede Zevaco lige så åndrigt, idet han vågnede op af sine drømme, og trak hurtigere i gyngesnoren.

"Sig dog noget! De rejser ikke fra Deres fader, vel?"

"Jeg vil helst lade det være. Det er jo Dem, der rejser."

"Ja, hvad skulle vel holde mig tilbage her, når min broder er rask nok til at følge mig? Jeg mangler tilstrækkelig sympati for korserne. Jeg troede, at alt var poesi og romantik herovre, jeg søger og søger, men finder kun en kold og barsk heroisme. De bliver ikke vred, fordi jeg ytrer mig så uforbeholdent? Jeg har tilladt Dem at tale åbenhjertet med mig, og forlanger samme ret."

"Jeg husker ikke, at De har givet mig denne tilladelse."

"Har jeg ikke sagt det, mente jeg det, hvilket kommer ud på et. Deres ø gemmer vist mange skatte, men de skjuler sig under store bjerge. Jeg river min kjole itu på de skarpe stene."

"Og derfor længes De efter at komme bort, så er det forbi."

"Minderne bliver jo tilbage."

"Ja, minderne! – Når De næste vinter kommer til Milano eller Paris, tager De disse minder frem og morer slægt og venner med en skildring af det barske, uhyggelige land og de halvvilde barbarer, De traf."

"Ganske vist! Jeg kan ikke tro andet end at min fortælling må interessere. Hver dag har jeg jo tilbragt i den øjensynligste livsfare herovre."

"Det benægter jeg."

"Jeg har set et stakkels menneske blive skudt lige for mine øjne."

"Det bragte Dem da ikke i livsfare?"

"Jeg har redet over bjerge og dale på et afskyeligt mulæsel, er blevet fordrevet fra mit værelse af den lille neger eller gedeunge, hvad det var."

"Til gengæld fik De at se, hvad De aldrig før har set, og Deres sjæl blev åbnet for nye og friske indtryk."

"Deri har De ret," sagde hun og tilføjede med en bevæget røst: "Jeg vil længe huske på historien om Deres kilde nede i Soccia, – men så det forfærdelige regnvejr, som fulgte efter, jeg besvimede undervejs og vågnede i armene på en smudsig hyrde, – ham gør jeg nu sandsynligvis til bandit i min fortælling."

"Jeg tror heller ikke, at alle de besværligheder, De har nævnt, udsatte Dem for videre livsfare. – Forresten glemte De

Carcopinas ost."

"Ja, den forfærdelige ost!"

"Og handskerne, som gik samme vej!"

"Så De også det!"

"Giv mig en handske," udbrød han pludselig.

"En handske! Hvad vil De med den?" spurgte hun forundret, men drog dog den ene handske af og gyngede den i luften, mens hun holdt fast ved en af de yderste håndledsknapper. Derefter knugede hun handsken sammen og lod den falde ned i hans udstrakte hånd.

Zevaco drog besindigt et uhyre af en gammel tegnebog frem, og lagde handsken i et af dens rum. "Nu ligger den gemt ved siden af min moders hårlok," sagde han og stak tegnebogen tilbage i brystlommen.

"Sig så noget mere," ytrede hun, da samtalen atter gik i stå. "De falder så ofte i tanker, er det tegn på at det keder Dem at tale? – Hvad vil De gøre for Deres gamle fader, når vi er borte?"

"Jeg vil tænke på Dem," svarede han næppe hørligt.

"Virkelig!" Hun så på ham med en overlegen ro og højhed, med et fint og lige så flygtigt smil af ironi, hendes røst lød på samme tid blid og indsmigrende, hendes teint var så klar og gennemsigtig, han lagde mærke til alt dette, som om det var første gang han så hende. Han sænkede sine øjne og blev blegere, mens han svarede:

"Hvad ville De her hos os? Deres broder havde det jo godt og trængte ikke til Deres pleje. Hvorfor kommer De, den forfinede civilisation til ødet og mørket, hvor De intet har at gøre?"

"Hvis jeg forstod Dem ret, søger *De* jo netop kultur og lys."

"Det er forbi. Jeg prøvede engang på at få en plante til at vokse, som skulle være til velsignelse for andre, men den ville ikke gro, blomsten faldt af uden at blive til frugt, De hørte jo selv, at man spottede og lo ad mig. Nu håber jeg ikke mere. Så kommer De på min vej, rigdommens forkælede barn, det er ikke blot Deres dejlige ansigt, folk beundrer, når de står stille og stirrer efter Dem, men fordi der over denne skønhed er henåndet en renhed og sjælsuskyld, som jeg aldrig så før. Jeg har nok læst om disse mægtige, som kun syntes skabt til at fængsle og fortrylle, men troede, at de alene havde hjemme i romanen og fantasien. Jeg ved ret godt, at de tilhører en rigere verden end den jeg kender, at vore baner ikke kunne mødes, fordi min hyldest er så ringe mod den de er vante til. Jeg ved også, at en person, som jeg, uden navn, stand og formue, aldrig kan tænke på at knytte sig til et sådant væsen, hvis tilværelse er leg og spøg, hvis trang er adspredelse, og som i den ild, hvori hun er vant til at leve, måske alene har beholdt en eneste stor og vedvarende følelse tilbage: kærlighed til sit eget, bedårende Jeg."

"De betjener Dem af et mærkværdigt sprog. Det er jo lutter uartigheder, De siger."

"Nej, det er kun et skjold, jeg holder op for mig selv."

"Men sig mig dog, kan noget være smukt her i verden, uden tillige at være godt, og hvad har formen vel at betyde, når den blot dækker over fejl? Stakkels hr. Zevaco! De tror at kunne læse i andres hjerte, og kender ikke en tøddel af, hvad der står skrevet."

Han sad på bænken og stirrede frem for sig, støttede albuen på sit knæ og hovedet i de hule hænder. Et øjeblik lå hun og

betragtede ham med en forskende opmærksomhed, derefter lod hun sig glide ud af hængekøjen.

"Sid nu ikke der og se så fortrydelig ud," sagde hun, og lagde sin hånd på hans skulder, den hånd, hvis handske han gemte.

"Jeg ville ønske, jeg aldrig havde set Dem," mumlede han og hævede sine sørgmodige øjne op mod hende.

"Det mener De slet ikke, og De bevæger Dem i lutter modsigelser. Forleden påstod De, at jeg gjorde det døde levende, og det visne grønt herude. Til slutning må jeg dog give Dem ret, fuldstændig ret i det De nylig sagde: Det lille, egenkærlige væsen, De skildrede, behøver et helt andet teater end Deres ø for at trives, og hun vil aldrig kunne slutte sig til en korser."

Efter disse ord hilste hun med parasollen og gik.

Da Zevaco forlod lysthuset, kastede han sin bøsse over skulderen og vandrede med lange og drabelige skridt ned i dalen, som skilte Santandras ejendom fra Casamaccioli. Han følte sig meget misfornøjet med alt, hvad der nylig var foregået mellem ham og Paola. Især var han misfornøjet med sig selv. Han havde haft så meget at sige hende, og så længe ventet på en lejlighed dertil, da øjeblikket endelig kom, sad han der, ubehjælpsom og famlende, følte jorden skælve under sig, følte, at hans vilje ikke længere tilhørte ham selv, at alt hvad der lykkedes ham at få frem, var indholdsløst og intetsigende, mens hans smukke tilhørerinde rolig og smilende lå tilbagelænet i sin hængekøje, uden et øjeblik at fornægte sin overlegenhed og fornemme ligegyldighed. Det var især indtrykket af det smil, hvormed hun hilste, idet de skiltes, som vedblev at fæste sig i

hans erindring. Det forekom ham at udtale en så åben ironi, en slet dulgt spot, som blot bekræftede hans enfoldighed.

Eftermiddagssolen sendte sit brændende lys ned over bjergene, som i det yderste fjerne forsvandt i en grålig tåge, snehvide skymasser slæbte sig hen over den mørkeblå himmel, alt var tavshed, storhed omkring ham, han havde i dag blot ikke øje herfor og gik og så ned på stenene, han skred hen over. – Det er altid kun vort eget humør, som giver verden omkring os kulør.

Ved grænsen af hans faders jord lå de vagthavende hunde udenfor deres små, stensatte indelukker, hyrdedrengen havde nylig fyldt deres ædetrug. De rejste sig ved lyden af Zevacos skridt, så hen på ham og krøb tilbage igen i skyggen af klipperne. Dalen var øde og forladt. Arbejderne vovede sig ikke mere ud på marken, det visne græs fra i fjor dækkede endnu over forårets friske spirer. En gammel, barbenet krøbling kom stønnende under et knippe makiris, oppe på bjergstien gik en række kvinder, en efter en, med store lerkrukker på hovedet. Da ufreden begyndte havde ejerne af fontænerne i den døde landsby lukket kilderne, derfor var de fattige nu nødt til at hente deres drikkevand fra Niolofloden, en halv mil borte.

Efterhånden som Zevaco skred fremad skiftede hans tanker genstand og dvælede i lysere billeder, i et håb, som de sidste dage syntes at retfærdiggøre. Pater Joseph havde på en af sine vandringer, som fredsmægler fra hus til hus, været inde hos Tartaroli, og betroet ham Niolinos ord, at han gerne ville krybe på sine knæ ned til den døde landsby, for at få fred og forsoning. Den gamle mand lagde sig tilbage i sin halmstol og smilede selvbehageligt.

"Se, det er en forklaring, som lader sig høre, når den storsnudede Santandra og hans søn kryber til korset og gør det første skridt, kan vi måske gøre det næste. Jeg siger måske! – hvad mener du, min søn Alberto?"

Den tiltalte spadserede ligesom sidst op og ned ad gulvet, blot med den forskel, at han i dag havde fået armen ud af bindet. Efter faderens spørgsmål standsede han, trak panden i rynker og udbrød: "Dennegang er jeg ikke af faders mening."

"Ja, så har du slet ingen mening og kan holde din mund."

"Jeg siger blot, lad dem først få det rigtigt til gavns, siden kan vi altid snakkes ved om fred. Nu er de bange og kryber sammen. – Vor ged gik og græssede på deres jord, de fandt sig deri. Balducci Zeno gav de medicin og forplejning, skønt han hørte til vore folk. Lad os ikke gå på den madding."

"Sagen er vigtig," bemærkede faderen, "den må overvejes grundigt. De satans mennesker spærrer af for vor jord og vor avl den hele sommer. Santandra vil skille sig ved et stykke land her nedenfor, han sælger mig det ikke, mens blodet flyder. Sagde den lærde Niolino virkelig, at han ville krybe herned på sine knæ? – Bed ham lade det være. De skyder ham undervejs. Præsten kan komme herind igen, så skal han få min mening at vide."

Indholdet af denne samtale havde pater Joseph meddelt Zevaco, og begge knyttede et lykkeligt håb dertil. Zevaco dog mindre end præsten.

Han lagde ikke mærke til, at han på sin vandring i dag var kommet langt ud over grænserne af faderens jord. Stien bugtede sig mellem nedrullede og sprængte klippestykker og et mandshøjt krat af jordbærbuske. Flere gange forekom det ham,

at han hørte skridt i nærheden. Han standsede og så tilbage, da forsvandt lyden, for at gentages, når han atter gik videre. Et overfald af en fjende var så langt fra hans tanker, Zevaco havde ingen fjender, desuden skulle der jo nu være fred og forsoning på begge sider. Dybere nede i dalen forsvandt buskene, de nøgne, grå klippestykker blev alene tilbage. Pludselig faldt et skud. Zevaco standsede. Han havde hørt den pibende lyd af en kugle, idet den fo'r forbi ham. I en afstand af omtrent tyve skridt steg en fin, blå røg op bag et klippestykke, der måtte den ubekendte fjende ligge skjult. Han betænkte sig et øjeblik, tog bøssen fra skulderen og ilede hen mod stedet. Det var ikke længere den rolige og besindige Zevaco, som grublede og overvejede før tanken slog ud i handling, lynsnar og smidig som en slange bugtede han sig fra sten til sten, undgik omhyggeligt enhver åbning, der kunne stille hans legeme blot, lyttede, spejdede, og ilede så frem igen til han kom i linje med klippen, hvorfra den lille stribe lyseblå røg endnu betegnede fjendens skjulested.

Der lå Alberto Tartaroli udstrakt på jorden, ivrigt beskæftiget med at lade sin bøsse på ny. Han sprang op og hans fortrukne ansigt blev gulblegt, mens han stirrede på Zevaco, han vidste, at der kun behøvedes et sekund til at gøre det af med ham, bøssen faldt ud af hans hænder, mens han famlede efter en stilet, han bar i skærfet.

"Du sigter dårligt, Tartaroli Alberto!" sagde Zevaco, idet han lod sig glide ned ad klippen og stod ved hans side, "din kniv vil heller ikke hjælpe dig synderligt."

Alberto prøvede på at svare, men stemmen slog ikke til. Han stak stiletten i bæltet igen, sank ned på knæ og strakte begge

hænder op mod Zevaco.

"I Jesu navn, lad mig blot få tid til at læse min bøn!" råbte han skælvende.

"Du skal få tid til at læse mange bønner," svarede Zevacos blide og rolige stemme. "Hvorfor skød du efter mig? Jeg troede, der skulle være fred mellem os."

"Jeg ville ikke have fred endnu."

"Da har dog krigen varet længe nok, synes mig."

Efter at have sagt dette vendte han sig om og gik tilbage mod hjemmet.

Alberto Tartaroli lå med åben mund og et udtryk af den dybeste forbavselse i sit blege ansigt. Det som her skete, forekom ham så utroligt, så fremmed, så lidt korsisk. Da Zevaco så tilbage, lå han endnu på jorden og stirrede hen efter ham.

Hjemme modtog Santandra sin søn i døren. Ange Marie sad på det nederste trappetrin og polerede en ladestok.

"Hæng min bøsse ind," sagde Zevaco.

"Hvor kommer du fra," spurgte Santandra.

"Jeg har været inde i krattet efter en skovdue, men ikke truffet nogen."

"Hørte du, det skød ovre i dalen?"

"Ja," svarede Zevaco i den ligegyldigste tone, "det var mig, der skød."

"Marco kom hjem for lidt siden," sagde Ange Marie, "han havde set Tartaroli Alberto luske om i krattet med sin enløbede bøsse under armen."

"Hvad angår det os? Dalen tilhører jo folkene i Casamaccioli."

"Så det var hr. Zevaco, som skød?" vedblev Ange Marie med sit lumske smil, "begge løb i herrens bøsse er dog ladede endnu og piben helt ren indeni." Til bevis stak han fingeren ned i løbene og drog den usværtet tilbage.

"Gå din vej, jeg ønsker at tale med min fader."

Ange Marie slentrede trevent op ad trappen med bøssen under armen.

"Hvem var det, som skød dernede?" spurgte Santandra ivrigt, da de blev alene.

"Jeg har jo sagt det."

"Er du vis på, at du ikke skød fejl og traf Tartaroli i stedet for skovduen?"

"Det kunne aldrig falde mig ind, mindst nu, da der er udsigt til fred og forsoning."

"Hvem ved det?" sagde Santandra og trak foragteligt på skulderen. "Jeg stoler ikke ret på det, den præst går og snakker om. – Der vil spørges mere nyt, inden vi får fred i stand."

"Det skulle du være den sidste til at ønske. Jeg kommer ikke med råd til dig, – du er jo herren i vor slægt, som du bestemmer må det være, men tænk også lidt på min broder. I tyve år har, han siddet deroppe, og ikke været i ufred med nogen, næste søndag er det hans fest, han er fri. De skurer derinde, de pynter kirken; hvad er det for en fest, du bereder ham? Klokken ringer, præsten lyser fred, du venter udenfor med kniven og bøssen."

"Jeg værger om vor ære, det er mere end I gør, – jeg holder af min søn og han vil løbe bort fra mig."

"Ak nej! han rækker hånden til forsoning, og du kalder ulykke og elendighed ned over ham. Er det at holde af sin søn?"

Santandra stod og så hen for sig, og drejede heftigt på sin snustobaksdåse: "Jeg har solgt hus og hjem for hans skyld og siddet heroppe mellem sten og maki og vogtet ham i tyve år."

"Ja, og nu jager du ham i landflygtighed. Han kan umuligt blive her, når vendettaen skal vare ved."

"Ti stille, Zevaco, jeg vil ikke høre mere. – Hvorfor nævner du kun din broder, og taler ikke om dig selv? – Hvad har du bestemt? Dølg intet. Jeg ved besked om mere end du tror."

"På mig ligger der ingen synderlig vægt, jeg har villet og ikke kunnet, til sidst finder jeg måske en lille plads og noget at virke for, men Niolino har sit fuldfærdige kald, det må han røgte. Fra bjerg og dal kommer de strømmende til ham, søger ham op i hans skjul, forlanger råd og finder frelse, hører du, hvor de kalder? Du siger nej, du lukker døren for dem, der banker på, du gamle kaporal! den højsindede korser!"

XIX

"Gå nu ikke der med denne sørgmodige mine," sagde Paola en dag til Santandra, og lagde sin hånd på hans arm. "Ser De, henne under træerne sidder min broder, en strålende Antinous, lidt bleg vel, men livsfrisk og sjæleglad over endelig at være sluppet ud af sygestuen. Det er Deres søns værk, Deres værk, vær dog lidt glad herover."

"Jeg kan ikke være glad," svarede Santandra, og lod sig føre, hvorhen hun ville, "alting ramler sammen om mig, mit kære barn."

"Hvor kan De tale således. Nu får vi jo fred, jeg siger *vi*, som om jeg hørte med til familien. Hr. Niolino kommer tilbage fra sin gyselige klippehule, samles atter med sine kære, det er også Deres værk. Utaknemmelige! tør De vove at forlange mere?"

"Jeg forlanger, at mine sønner skal blive hos mig," svarede den gamle heftigt og så umådelig bister ud. "Fanden i vold med freden. Niolino tænker kun på sin klinik, og Zevaco, den dreng jeg holder mest af, han, som altid har været min øjesten, ved De, hvor han vil hen? Til Amerika, jeg får ham aldrig mere at se."

Paolas frejdige og overgivne mine forsvandt, hun blev bevæget ved den gamle mands smerte. "Hvem siger det?" spurgte hun deltagende.

"Jeg ved det, han selv fortæller jo ingenting, hans måde er at gå og gruble og tie til alt. Jeg forsker, jeg lurer. Bliv hjemme, siger jeg, han tier. Tal ned i en brønd, De hører blot Deres egen røst. Der er kun én her, som kan bøje hans vilje og kue hans galskab, én, hvis ord han lystrer. – Det er Dem."

"Hvad mener De, jeg forstår Dem vist ikke."

"Det er Dem, siger jeg, fordi han holder af Dem, fordi han, som alle andre, har set sig blind på Deres smukke øjne. Knægten er jo aldeles forvandlet, siden De kom, om dagen følger han efter Dem, om aftenen står han og kigger over til Deres vinduer, samler Deres tabte blomster op, længes efter det skal blive dag igen, for at få Dem at se, hvad ligner det? Er det min søn? Jeg kender ham ikke mere."

"Skulle han virkelig have vovet sig så vidt," sagde Paola med et fint smil. "Jeg kan næsten ikke tro det."

"Men jeg tror det, og De ved det meget godt. Kvinden er aldrig uvidende om, hvor langt hendes arme rækker. De sagde før, at vi heroppe havde gjort Dem og Deres noget til glæde. Å ja! den unge fyr, Deres broder, har vi samlet op mellem klipperne og gjort levende igen. Gør lidt til gengæld for mig, hører De, det er en gammel, aflægs mand, som beder Dem derom. Tal til Zevaco, få ham fra den tåbelige idé, han behøver ikke at rejse, for at blive til noget, hvad skal han i Amerika? Jeg har nok herhjemme til alle mine børn."

"Men, kære hr. Santandra! jeg ved ikke, hvad jeg skal svare Dem, og tror ganske vist, at De overvurderer min magt, jeg har ingen som helst indflydelse over hr. Zevaco, nu mindre end før."

"Hvad mener De?"

"Deres hr. søn og jeg havde for nogle dage siden en samtale, hvori vi overbeviste hinanden om det uforenelige i alle vore sympatier. Forstår De mig?"

"Ja, det forstår jeg godt. – Viften og bøssen!"

"Ja, og jeg tilstod min utilbøjelighed for bøssen, jeg begriber ikke, at jeg kunne glemme mig i den grad, men det er nu

engang sket, og jeg tvivler meget om, at hr. Zevaco herefter vil tillægge mine ord nogen synderlig betydning, eller tage hensyn til, hvad jeg beder ham om, – netop på grund af denne uforenelighed mellem viften og bøssen."

Lidt borte fra Santandras hvide hus, nedad mod den døde landsby, ligger der en stenet slette, og midt på sletten en bred og flad granitklippe, grå og mosklædt, furet af hvide marmor- og flintestensårer og glattet af regnens og vintersneens pande. Et gammelt kastanjetræ med en tyk og halvafbarket stamme, breder sin skygge ud over klippen og støttet til træet står et kors, som erindrer om at den berygtede bandit, Pio Bonelli, her blev omringet, skudt og nedgravet af gendarmerne, efter at han havde dræbt ni af sine fjender.

Tre dage for Niolino skulle være fri og forlade sit smuthul i bjergene, herskede der et usædvanligt liv omkring på denne slette. Folk kom vandrende i små klynger ud fra Casamaccioli, og tog plads i makierne nedenfor klippen, kvinderne blev fulgte af deres børn. Alle mændene bar deres bøsser over skulderen, holdt sig også i to særskilte grupper, som betegnede det parti, de tilhørte, Santandras eller Tartarolis, men i dag bevægede de sig frejdige og sorgløse fremad, som om der ikke kunne være tale om fjendtlighed fra nogen af siderne. Det eneste der gav forsamlingen et alvorligt præg, var den mængde gendarmer, hvoraf en afdeling til hest red i skridtgang til og fra Casamaccioli, således at de, når det behagede dem, kunne spærre vejen ind til landsbyen. En anden afdeling gik i patruljer på tre eller fire mand omkring mellem mængden med deres skarpladte karabin i armen, sablen i det lysegule bælte og

revolverhylstret i en rem over skulderen. Ingen talte til dem, ingen hilste dem, den fredelige mine blev mørk og hadefuld, mens disse mægtige og firskårne skikkelser gik forbi, men det var også nok til at betegne stemningen.

Samme morgen havde pater Joseph mødt Zevaco i skoven, præsten stønnede af anstrengelse, det blege og magre ansigt var badet i sved eller måske i tårer, hans øjne strålede af glæde. Han greb Zevacos hånd, trykkede den atter og atter, og udbrød med en røst, der skælvede af bevægelse:

"Vi får fred, vi får fred! der skal ikke være krig mere dernede." Han sank sammen på et klippestykke, og det varede lidt, inden han var i stand til at fortsætte: "Jeg kommer fra Deres fader, De har endnu ikke talt med ham, vel?" – Så foldede han hænderne over den slidte bønnebog og strakte den i vejret: "Gud være priset og takket! min gerning har dog ikke været forgæves. Herren har lagt sin magt i sin tjener, og det er mig ringe menneske, han valgte til sit redskab. – Nu skal De vide alt. – Jeg var nedtrykt og bange i går, og så kun mørke og elendighed, hvorhen jeg vendte mine øjne, så vågede jeg i nat inde i kirken og bad om fred og forbarmelse for de stakkels mennesker; og det var som om det blev lyst derinde og som om jeg hørte stemmer og ord, der lød ned til mig i nattens fred, og gjorde mig glad, – ja, det var så vist, jeg følte en kraft og fortrøstning, som jeg ikke havde kendt til i de sidste dage. – Tænk Dem så, min kære, unge søn! Da det lysnede i morges, og jeg rejste mig op fra bønnen, står unge Tartaroli Alberto udenfor kirkedøren med blottet hoved, lægger sin hånd på min skulder og siger: Kom hjem med til min fader og tal lidt til ham, så vil vi gøre fred og forsoning med vore fjender. Jeg kunne næsten ikke tro,

hvad han sagde, jeg kom så bitterlig til at græde, men det var af glæde og taknemmelighed, for De må vide, sidste gang jeg var nede hos ham, da han fulgte mig ud af porten, var han så streng og vred og hviskede til mig: Lad det nu være nok med Deres besøg hos os, kommer De igen, pudser jeg hunden på Dem. – Så gik vi da hjem til faderen, og der sad den gamle mand og strakte begge sine hænder ud imod mig og sagde: Dem skikker Gud, nu vil vi slå lås for geværerne, og det skal ske, som De ønsker. Gå op i det hvide hus til Santandra, gå straks og sig ham, at jeg beder om fred. Hører De, glem ikke mine ord, det er *mig*, der forlanger fred. – Niolino tilbød forleden, at han ville komme til mig, krybende herned på sine knæ, – ikke sandt, således lød jo ordene? – Det lader sig ikke gøre for gendarmerne, men ønsker han det, vil jeg og min søn Alberto komme til ham, synes han bedre om at vi mødes når det ringer tolv nede på den flade klippe ved Bonellis kors, kan vi også snakkes ved der, om hvordan vi bedst skal jævne alt imellem os. – Hvor jeg følte mig lykkelig, min ydmyge bøn havde nået Guds øre. De kan tro, min kære hr. Zevaco! at jeg skyndte mig ned til Deres hr. fader. Han tog ikke så venligt imod mig, ikke slet så venligt, men hans sidste ord var dog, at han klokken tolv ville være ude på klippen. Dermed gik jeg, og nu vil jeg hjem og sove lidt, jeg er så træt, så træt, men når klokken ringer, skal jeg visselig være på klippen."

Pater Joseph holdt ord. Omtrent en time før klokken ringede, vandrede han ud til sletten, med sin bønnebog og røde rosenkrans i hånden, og den runde hat under armen, uden at tænke på solen, som brændte hans nøgne og skaldede pande. Det var nok værd at se den lille, magre mand, med de krumme

ben, som soutanen ikke var i stand til at skjule, rokkende frem som en and, nikkende og betragtende mængden med fromme, halvlukkede øjne og sjæleglad smil, der røbede hans tro og tillid til sejren. Ja vist, det var et fredens sendebud blandt den vilde og støjende mængde, det var en præst, der røgtede sin herres gerning. Og gendarmerne, som havde let, da de første gang så ham komme ind i landsbyen på det haltende æsel og siden efter lagde mærke til hans færd i den forløbne uge, trådte i dag et skridt tilbage, standsede, og skuldrede deres karabiner, idet han gik dem forbi. Joseph smilede også til dem, bøjede sig ydmyg og undselig, lod kvinderne tage fat i hans soutan og kysse den. En sådan hyldest var aldrig tidligere blevet ham tildelt.

Da klokken slog tolv kom to mand gående ud fra Santandras vingård, hen ad stien, som førte til klippen. Den ene var pyntet i en sort gedehårs kofte og en lavpuldet harehårshat med bred skygge, om halsen et hvidt og rødstribet tørklæde, der hang ned på ryggen i en snip, over skulderen en lang bøsse, hvis løb var poleret blank og strålede i sollyset. Hele forsamlingen kendte i ham Santandra og gjorde ærbødigt plads, idet han skred op til klippen, hvor pater Joseph kom ham i møde, og trykkede hans hånd.

Den anden var Ange Marie, som i dag havde det tillidshverv at føre hunden Sang i en snor, og som af og til med en slesk omhu ledede Santandra, når han troede, at den gamle mands syn slog ham fejl, mellem hullerne og de skarpe sten på vejen. Ange fik ikke lov til at komme ind på klippen, Santandra skød ham tilbage, og betegnede ham en plads nede ved foden af det gamle kastanjetræ.

Straks efter kom to andre mænd til syne fra den modsatte side: Tartaroli og hans søn, den første beskygget af en stor, rød bomulds paraply. Et følge af landsbyfolkene gik efter dem og tilråbte dem deres hilsner, idet de steg op ad stien.

Santandra havde stillet sig ude på skrænten, for at enhver kunne se, at han kom først. Der stod han med tilbagekastet hoved, armene slyngede sammen over det brede bryst, hans ranke og mægtige skikkelse lignede i dens ubevægelighed en kolossal billedstøtte, en skygge i sollyset.

Da han bemærkede, at Tartaroli og hans søn begge kom uden våben, gik han tilbage på stenen, gav sig i tale med pater Joseph og lod imidlertid med størst mulig behændighed sin bøsse glide ned fra skulderen, dernæst forsvinde inde under en mægtig bregnebusk, hvorfra Ange Marie fik den listet ned til sig. Det var Santandras bestemte overbevisning, at denne handling foregik aldeles ubemærket, skønt hele forsamlingen nedenfor lagde mærke dertil, også pater Joseph smilede, og fulgte ham tilbage, ud på pynten.

Santandra stod lidt og så sig om. Da Tartaroli kom så nær at han kunne høre ham, bøjede han sig ud over klippen, hen imod den klynge hvori han genkendte sine venner, hævede sin vældige røst og råbte:

"Sacristi! hvad skal det betyde, at I kommer struttende med eders bøsser, I folk? I dag skal der rådslås, men ikke skydes."

Da han havde sagt dette, gik han tilbage mod Tartaroli og hilste nøjagtig på samme tilbageholdne måde ved at lette lidt på hatten, uden dog at blotte hovedet. Man lagde også mærke til, at de ikke rakte hinanden hånden, som skik og brug var, og som pater Joseph øjensynlig opfordrede dem til.

Det var en dårlig begyndelse på forsoning.

Gendarmerne slog kreds omkring klippen, mængden trængte sig nærmere sammen om dem, lyttede, men hørte intet. Man så Tartaroli sidde under sin røde paraply og lidt fra ham Santandra, begge i en dæmpet samtale. Men Santandra sad med rynket pande. Når de tav, var det pater Joseph, som førte ordet, han blev stående, vendte sig fra den ene til den anden, foldede hænderne eller slog ud med dem. Man skulle tro, at han var den første part i det, som her blev forhandlet.

Alberto var ikke fulgt med sin fader op på klippen, han tog plads lidt nedenfor og sad og lyttede til med stor opmærksomhed.

Omtrent en halv time varede denne samtale, så stod Santandra op, hilste rolig og kold, som da han kom, og gik ned ad klippen. Ange Marie listede efter ham med bøssen og hunden. Tartaroli talte endnu nogle ord med præsten, så forlod også han stedet med sin søn, og gik ned til den døde by, fulgt af sværmen, som havde hjemme der.

"I Guds og Sancta Marias navn! får vi nu fred?" spurgte en gammel kvinde Santandra, da han skred gennem mængden.

"Det vil vise sig," svarede han barsk. "På søndag går vi i kirke sammen, så er det min søns højtidsfest, Niolino er fri mand, og jeg skal ikke være den, der lægger sten i vejen for jer. Hvad de andre finder på, må de om."

"Får vi lov til at hente vand fra fontænerne?" spurgte en anden, "der er så langt til floden."

"Når vi får fred, lukker vi op for fontænerne, ikke før," svarede han og gik videre.

Lidt efter lå sletten øde og forladt, alt var gået fredeligt af, men der hvilede noget trykkende og tungt over de hjemvandrende skarer, som om de følte sig uvisse eller skuffede, og havde ventet en mere tilfredsstillende slutning på den førte forhandling.

Middagssolen skinnede ned over dalen. En mand blev alene tilbage på klippen. Det var pater Joseph. Han knælede ned under kastanjetræet, og havde støttet det forgyldte messingkors, som han bar i bæltet og som betegnede hans orden, op til stammen foran sig. Også han lod til at føle sig skuffet og var mindre tilfreds end om morgenen, da han talte med Zevaco.

Han lå og bad.

XX

Endelig kom søndagen, den længselsfuldt ventede søndag, som gemte så meget nyt, og så mange skæbnesvangre hændelser for Niolodalens indvånere.

Xavia havde været tidligt oppe og smykket indgangen til Santandras hus med olivengrene, også fra de åbne vinduer hang kranse og friske blomsterklynger ned over karmen.

"Hvad skal det betyde, at du just vælger olivengrene til at pynte med?" spurgte Santandra, "de ser mig så tørre og blege ud."

"Oliventræet er jo symbol på fred," svarede hun; "hvad kunne jeg vel vælge bedre?"

"Jeg holder mere af kristtorn eller egeløv," sagde den gamle og vendte hende ryggen.

Paola kom også tidligt til syne denne morgen, og som sædvanlig lå der en friskplukket buket og ventede udenfor hendes vindue. Det var Zevacos bestandige morgenhilsen. I dag lod det til at blomsterne var smukkere og valgt med større omhu end sædvanlig, han havde endog vovet sig til et lille stykke højrødt silkebånd om papiret, som holdt buketten. Det var en utrolig dristighed.

Da komtessen og hendes selskabsdame kom ned, stod han og så ud over muren, som omgav gården. Hun tog sin buket uden at sige noget, hilste blot med et smil og en let hovedbøjning hen mod ham, men den bragte dog Zevaco til at rødme, det forekom ham ganske bestemt, at hun lod sine friske læber glide

langsomt hen over blomsterne, mens hun indåndede deres duft og derefter fæstede dem i sit bælte.

"Hvad er dog det, De spejder så ivrigt efter?" spurgte hun. "Inde fra vore værelser har jeg set Dem stå ubevægelig på samme plet og kigge ned over dalen, vist i en hel time."

Han steg ned fra muren, ilede hende i møde med et præg af glæde og lykke, som ikke lod sig misforstå.

"Kom," sagde han, "så skal De få at vide, hvad jeg ser efter. Det er noget, som vil glæde Dem."

Han stormede hen til porten, åbnede den på vid gab og pegede tavs frem for sig. Det Paola så, vakte først hendes tvivl, dernæst en målløs forbavselse, som endelig fik sit udtryk i et jubelskrig, aldeles uforeneligt med den ro og beherskede værdighed, der ellers tilhørte hende.

Nede på vejen kom en herre ridende i besindig skridtgang, ved hans side bar to håndfaste korsere en bærestol, hvori der sad en dame, som viftede med sin lyse solskærm op imod den åbne port. Nej, Paola tog ikke fejl, den ridderlige skikkelse, som blottede sit grå hoved i samme øjeblik hun kom til syne, var hendes fader, den blege dame, hvis solskærm vedblev at svinge, var grevinde Colonna, hende, som ikke kunne finde sig tilrette mellem sine silkehynder nede i Ajaccio, og som nu smilede nok så tilfreds fra det gamle lædersæde, på hvilket hun var blevet bragt midt ind i korsernes vildnis. Den lille karavane sluttede med en vogn, hvori der sad to personer. Kusken var kræmmeren Noël Bertin, den anden grevindens kammerjomfru. Da vejen udenfor porten blev bredere, kørte Noël frem foran de andre, sprang af vognen og beredte sig til at hjælpe grevinden, men Paola var allerede kommet ham i

forkøbet, hun lå ved sin moders bryst, havde slynget begge arme om hendes hals og skjulte sit ansigt, for at ingen skulle blive vidne til, hvor bevæget hun var.

Oppe på trappen stod Santandra, hans mægtige skikkelse fyldte hele døråbningen, hans sirlige, sorte fløjlsdragt betegnede festdagen. Han tog hatten af, kastede hovedet tilbage og råbte:

"Jeg er Santandra! vær velkomne i mit hus, I ædle fremmede! Hvad jeg ejer, tilhører eder."

Han blev stående på trappen og lod selskabet komme op til sig, derefter bød han dem hånden og førte dem ind i huset.

"Her har De os," sagde Noël Bertin, idet han tørrede sit brede og ærlige ansigt med trøjeærmet. "Ikke sandt! Vi møder på en prik til bestemt tid, som hr. Zevaco forlangte."

"Ja, den mand må vi være megen tak skyldig," ytrede grevinden. "Uden ham var vi vist aldrig nået herop, han har været på færde tidligt og silde, han vågede, han forberedte, han forstod at råde bod på alle hindringer. Jeg gentager det, min herre! det vil ikke være muligt, at gengælde Deres opmærksomheder, vel, Colonna?"

"Men, herregud! I kære, kære mennesker! Lad mig dog være fri for at høre tale om mine opmærksomheder, De gentager det jo hver dag. – Nå ja, jeg har gjort Dem en tjeneste, hvad så mere? Kan man da ikke vise andre en villighed for den fornøjelse det volder én selv? Grevens store navn og mange penge hjalp os desuden bedst fremad, jeg har blot holdt mit ord og set at fortjene den ros, komtessen gav mig første aften vi mødtes."

"De har dog tilbragt de sidste otte dage udelukkende i vor tjeneste og været nødt til at opgive alle Deres forretninger imens."

"Jo pyt!" sagde Noël og gned sig selvtilfreds i hænderne, "min handel er aldrig gået mere strygende end netop i de sidste otte dage. Hver morgen, mens herskabet endnu lå i sengen, slog jeg kærrens beholdning op på torv og gade og falbød mine varer, folk strømmede til som om de var gale, to, tre morgener, – ikke en trevl tilbage! Den dag fru grevinden holdt hvile undervejs, jog jeg hjem efter en ny ladning, nat og dag gik det, men til rette tid var jeg igen på pletten. Ikke sandt, de mærkede ikke dertil? Nu er kærren atter tømt, det er vist Deres Nådes milde øjne, som har hvilet over mig. – Om den unge komtesse ønsker sig til en kjole, eller lad os sige en lille rulle silkebånd, er jeg ikke i stand til at skaffe det til veje. Nej, vil De endelig vide, hvem De skal takke, og hvem der er generalen for det hele, så står han der. Hr. Zevaco fandt på ideen at få Dem herop. – Det går ikke, sagde jeg, det går, sagde han, han lagde planer, han skikkede mig bud og brev hver evige dag, lige til sagen var bragt i gænge."

"Hr. Bertin synes nu engang ikke om at man påskønner hans fortjenester," sagde Paola, "det har jeg allerede tidligere opdaget. Jeg vil da ikke sige ham imod, men holde mig til den, han kalder sin general. Det er bestandig fra hr. Zevaco det gode kommer til os. Han har givet mig min broder igen og dig din søn. Tak ham, mama!"

"Jeg kender Dem jo allerede," sagde grevinden, "min datter har omtalt Dem i sine breve."

"Og mine skildringer af personen ligner nøjagtigt, ikke sandt? – Se kun lidt på ham, så slår han straks sine øjne ned!"

Men Zevaco slog ikke sine øjne ned. Han kyssede grevindens udstrakte hånd, smilede og sagde: "I dag kan jeg tillade komtessen at sige, hvad der behager hende. Mit hverv er endt, jeg har bragt Dem til Deres forældre og er ikke mere *Deres fører*."

Paola så lidt på ham. "Hvem ved det?" svarede hun i en langtrukken tone.

"Men hvor er min søn! min søn?" spurgte grevinden. "Jeg længes så usigeligt efter ham."

"Han sover endnu," svarede Paola, "men lad os kun gå op og vække ham. Lægen har rigtignok forbudt det, men man dør ikke af glæde."

Lidt senere kom der nye besøg til Santandra. Præfekten og gendarmofficeren nede fra den døde by bragte Niolinos fribrev, som gav ham alle borgerlige rettigheder tilbage. I dag havde enhver uhindret adgang til gården, det var ikke længere en bevogtet fæstning, men en gæstfri bolig, som modtog alle. De vagtsomme hunde blev koblet sammen og lukket inde, alene Sang gik endnu omkring og lod til at være meget misfornøjet med de mange fremmede. Niolino kom ned fra sin klippe ved dagens frembrud, næsten ukendelig med det afragede vildmandsskæg og et fuldstændig civiliseret ydre.

"Nu behøver doktoren ikke mere at liste sig ind til os, når De vil se til min stakkels syge hustru," sagde officeren. "Fra i dag har ingen dør lås for Dem. – Gud velsigne Dem for den hjælp, De har bragt os, den kan hverken betales eller glemmes."

Kirkeklokken ringer nede fra den døde landsby og breder sin klang ud over dalen. Små rytterhobe kommer jagende ind i Santandras gård, for at følge Niolino til kirken. Det er festens time, der nu begynder, og som fuglesang og et skyfri

solskinsvejr hilser på. Pater Joseph står ude på trappen, han hører så mange stemmer i stuerne, undser sig for at gå ind og venter til de andre kommer ud til ham. Han skal føre Niolino til Guds hus, han vil lyse velsignelsen over ham, det er aftalt, og præstens lille, magre ansigt med de skarpe læber og de sammentrængte øjne har aldrig vist et mere lykkeligt udtryk end i dag, nu kan der da ikke længere være tvivl om at sejren er vundet.

Grevinde Colonna sad i sygeværelset hos sin søn, som absolut ville være med i toget, hvilket Niolino på det bestemteste satte sig imod.

"Jeg vil gerne gøre Dem rask," sagde han, "men ikke vise Dem frem som reklame for min dygtighed. – Jo vist! nu skulle vi begynde forfra med bandage og mikstur. Hvad ligner det? Hr. greven bliver hjemme, og jeg sætter Deres Nåde til at vogte ham."

Grevinden så op med den dybeste forbavselse, drog endog sin stol lidt tilbage. At nogen turde vove at tale således til hendes søn, til grev Colonna! det vovede hun ikke engang selv, det forekom hende aldeles utroligt,

"Han vil vist gerne gøre, hvad De siger," ytrede hun med en frygtsom og blid stemme, "ikke sandt, Mariano?"

En utydelig brummen svarede hende, så kom en hånd frem over sengetæppet, efter hånden et ansigt, som smilede op til Niolino.

"Jeg adlyder," sagde greven.

"Det er også det fornuftigste De kan gøre. – På hospitalet og i felten må der subordination til, ellers går det ikke." Han lagde sin hånd på patientens hoved, hilste og gik.

Hestene vrinskede ude i gården, Santandra spadserede utålmodigt op og ned i spisestuen, tog en pris af sin dåse, smækkede med låget og ventede på Paola, for at kunne begive sig ned til landsbyen. Hun var gået ind for at skifte dragt og havde lovet at være straks tilbage igen. Endelig kom hun, frisk og strålende som den unge morgensol, klædt i en knitrende perlegrå silkekjole, den sidste nødvendighedsartikel, Marco måtte transportere op fra Ajaccio. En beundrende mumlen hilste hende idet hun trådte ind, så nydelig, så blændende smuk som i dette øjeblik var hun endnu ikke forekommet nogen. Santandra var den eneste, der havde ord, han slog sine hænder sammen og hviskede:

"Hvor De er dejlig."

Hun modtog den almindelige beundring som en skyldig tribut, ikke et øjekast undgik hende, hendes svar var alene et smil og en let bøjning mod Niolino.

"Vi har jo fest i dag," sagde hun.

Zevaco tav som de andre, men en glødende rødme steg op i hans kinder, da han opdagede blomsterne fra i morges i brystet af Paolas kjole.

Nu var der ingen flere at vente på, og Santandra gav tegn til opbrud. Idet han steg ned ad trappen vendte han sig mod Ange Marie og hviskede:

"Du har vel ladet min bøsse? – Begge løb? Jeg kan stole på det?"

"Vor Herre bevares!" svarede Ange med et bekræftende nik.

"Du følger nu lige bag efter mig. Ingen miner og gebærder, forstår du? Hændes der noget, skal de ikke kunne sige, det er os

som begynder, men jeg vil heller ikke lade mig slagte som et får."

Paola fulgte ved sin faders arm. Zevaco skulle gå ved hendes anden side.

"Endnu i dag må De være min fører, så kan De blive fri, hvis De vil det. Jeg er lidt bange for alle de fremmede mennesker."

Først i toget gik pater Joseph og Niolino. Inde i Casamaccioli kom landsbyens præst dem i møde. Han bar et sølvkrucifiks, hvis kors endte i en lang stang, således at det kunne være synligt for alle. To små kordrenge i hvide og røde kåber fulgte ham, den ene med et røgelseskar, den anden bar et alenlangt lys og en sprukken klokke, der lød skrattende og tonløs som en kobjælde. Pater Joseph modtog krucifikset og fæstede stangen i sit bælte.

Det var aftalt, at byfolkene skulle gå i to særskilte partier op til kirken, hvert på sit fortov af gaden. Tartarolis hus lå til højre, den side var altså for hans mænd, Santandras venner fulgte på den anden side. Enhver som foretrak at slutte sig til processionen midt igennem gaden, havde lov dertil, men det var kun enkelte, som benyttede denne tilladelse. Mændene bar deres bøsser i en rem over skulderen, gendarmerne derimod, som fulgte i spredte afdelinger, gik med karabinen i armen. Døre og vinduer stod åbne. Over hele gaden var der strøet grønne kastanje-, figen- og akacieblade, men ingen blomster, – hvorfra skulle man vel få blomster i Casamaccioli? Kirkeklokkerne vedblev at ringe. Pater Joseph gik og læste en bøn, som nogle stemmer blandt mængden gentog. Kordrengen svingede sit røgelseskar, der hvilede en højtidelig tavshed over det hele tog, som mændenes alvorlige åsyn forøgede, og som

tilkendegav en stemning, hvori der lå større tvivl end håb, mere frygt end glæde.

Denne stilhed blev afbrudt, idet enkelte stemmer hævede sig, processionen standsede, alles øjne rettedes op mod en bygning, lidt højere og mere fremme i gaden end de øvrige. Her boede Tartaroli. Døre og vinduer var lukkede, der var heller ikke strøet blade udenfor.

Santandra smilede og vendte sig om mod Ange Marie:

"Nu har vi dem, du! det er altså ikke os som begynder."

Mængden trængte sig tilbage. Pater Joseph stod alene med sine kordrenge midt i gaden. Han så sig om, evneløs og rådvild. Pludselig hævede han sit hoved. Inspirationens lys strålede fra hans åsyn. Han vendte sig om mod Tartarolis hus, holdt sit krucifiks i vejret og råbte:

"Luk op jeres vinduer og døre! Her er Gud til stede."

Det var som om hans stemme gjorde det tavse sted levende, alle vindueslåger fløj pludselig op, en regn af friske, grønne blade dryssede ned over mængden, døren åbnedes og fra den kom Alberto Tartaroli ilende ud mod den skilte procession. Han standsede foran Zevaco, bøjede sig foran ham, udstrakte armen og råbte:

"Se, her er Santandra Zevaco! Læg mærke til ham, I som mener mig det vel. Han har skånet mit liv. – Ære være Zevaco!"

Oppe i den åbne dør kom på samme tid en ung kone frem med et lille barn, hvis hele dragt bestod af en skjorte, det strakte hænderne ud mod mængden, mod sollyset, mod pater Josephs krucifiks, mens moderen gentog Albertos ord: "Ære være Zevaco!"

"Han skal være velsignet," føjede den gamle Tartaroli til, da han kom ned ad trappen i højtidsdragt og med sin røde paraply under armen.

En bifaldsstorm genlød over gaden. Mængden strømmede sammen for at nå det sted, hvor Santandras søn stod, man nikkede til ham, trykkede hans hånd og gentog Albertos ord:

"Ære være Zevaco!"

Zevaco stod tavs, ubevægelig og med nedslagne øjne, indtil faderen vækkede ham og hviskede:

"Så var det dog Tartarolis, som skød forleden inde i skoven."

"Skød de, så traf de ikke," svarede Zevaco.

En fin, behandsket hånd gled i det samme ind under hans arm, Paolas strålende øjne så op på ham. "Hvor De er stor," hviskede hun, "jeg beundrer Dem."

"De gør for meget af det," svarede Zevaco.

"Hvad sagde Paola?" spurgte grev Colonna Zevaco.

"Hun sagde, at hun har været i den øjensynligste livsfare herovre."

Fra nu af skred processionen frem midt igennem gaden, ingen brød sig mere om at følge fortovet.

Kirken i Casamaccioli er lille og uden tårn. Ovenfor indgangsdøren hænger klokkerne i en muret åbning, hvis takkede gavl bærer et stort trækors. Omtrent fem alen fra jorden er der en anden åbning, hvori klokkerebene hænger, til dem kryber man op ad en træstige, når der skal ringes.

Da toget nåede ud på kirkepladsen, standsede det atter. Mændene stirrede spørgende på hinanden og lyttede. Hvorfor tøvede de, hvad var årsag til den pludselige uro, som udbredte sig over alle?

Klokkerne ringede uafbrudt, men ikke længere som før, ikke som til en højtidsfest. – Det er dødsklokken, der lyder.

"Dødsklokken! Dødsklokken!" gentog hundrede stemmer. Ingen kunne tage fejl heraf, dertil hørtes den for ofte og kendtes for godt. Gendarmerne kom frem på pladsen i en sluttet række, rolige og sorgløse, som om de gik til en parade.

"Det er Santandras mand, som ringer!" råbte en gennemtrængende stemme.

"Santandras mand!" skrålede andre, "så har vi det gående igen."

Forvirringen tiltog, forbandelser og eder lød hen over pladsen, det var altså en fælde, man havde lokket dem i, og dødsklokken, der lød som et varsel for de skuffede, skulle måske være et tegn for angriberne. Et uforsigtigt løsnet skud i dette øjeblik ville have fremkaldt forfærdelige ulykker, det var ikke længer vendetta mod en enkelt mand, som her truede, men et slagteri mellem to sammenpakkede hobe, ophidsede af vrede og hævnlyst, af hadefulde lidenskaber. Processionen skiltes, mændene veg tilbage, skjulte sig inde under murene, trængte op i husene, alle ventede de på, hvad det næste øjeblik ville bringe. Den trykkende tavshed, som nu hvilede over pladsen var mere truende end skrigene før. En mand vedblev at være synlig, mens de øvrige drog sig tilbage. Det var Santandra. Han stod på et stengærde, mægtig i sin firskårne skikkelse, og så omkring, som om alt, hvad her foregik, ikke vedkom ham. To gange blev en bøsse rettet mod hans bryst, to gange sank den igen, han så så rolig og uforsagt ud, den gamle korser, han kunne hævne sig, men ikke forråde, – Santandra blev stående.

Tavsheden afbrødes atter ved et nyt optrin. En mand krøb op ad den smalle træstige, ind i åbningen under klokkerne, og bragte først den uhyggelige klemten til at forstumme, dernæst opstod en kamp. To brødes deroppe, snoede og bugtede sig om hinanden som slanger, indtil den ene faldt, hvorefter den anden løftede ham op fra gulvet og bar ham ud til åbningen mod kirkepladsen. Alle genkendte sejrherren, det var Marco. Et jublende bifald lod ham i møde, drengene hylede, Marco smilede, han stod lidt og nød sin triumf, holdt Ange Maria løftet op i sine udstrakte arme, før han lod ham glide ud over muren. Så drog han sig beskedent tilbage, og tog fat på rebene, som hang over hans hoved. Det var ikke mere den sørgmodige dødsklokke, som hørtes, hurtigere og hurtigere lød Marcos klemten, til sidst kimede han. – Victor Hugos Quasimodo håndterede sin klokke.

Da det oprørte hav havde lagt sig lidt, og mængden atter trængte ud på pladsen, stod Zevaco i kirkedøren og råbte med en røst, som lød til alle:

"Det er Santandras mand, som ringer."

Ange Marie lå nede foran indgangen, han jamrede sig lydeligt, idet mængden gik forbi ham, men stod op og forsvandt, da han blev alene.

Stakkels Ange! Han forvandt dog aldrig sit fald fra tårnhullet, han går omkring den dag i dag, støttet til en stok, og halter stærkt, især når nogen møder ham. Med sin overvinder sluttede han fred på den betingelse, at Marco skulle lave ham en trillebør. Dermed drager han nu omkring fra by til by og sælger voksdug og olietryksbilleder af den hellige jomfru, hans

trofaste Carcopina trækker børen, mens Ange går op i husene og falbyder sine varer.

Den lille kirke var pyntet med friske, grønne kranse, et lyshav strømmede de indtrædende i møde. Ligesom ude på gaden vedblev de at være delt i to partier, Tartarolis venner tog plads på bænkene til højre, Santandras på venstre side. Størsteparten blev dog nødt til at stå, hele kirken var opfyldt, og udenfor stormede endnu en hob til og stredes om at trænge sig ind gennem de åbne døre. Det var forbudt at tage våben med i kirken, men hvem tænkte vel derpå i dag? Enhver bar sin bøsse over skulderen.

Under messen lå Niolino knælende foran højalteret. Pater Joseph rakte ham sakramentet, lyste velsignelse over ham, og fik derefter lejlighed til at sige nogle smukke ord, om hvorledes denne dag var en dobbelt fest, fordi den ikke blot bragte fred til ham, men også forsoning til den døde landsby.

Midt i kordøren var stillet halmstole til Santandra og Tartaroli. Der sad de to gamle, til skue for alle, tavse og alvorlige. Den ene talte ikke til den anden, efterhånden syntes de endog at forandre stolenes plads og afstanden blev større mellem dem. Pater Joseph stod foran alteret og lagde mærke til alt. Dagen havde bragt idel ængstelse og bekymring for ham, det lod til, at der endnu skulle være mere tilbage.

Zevaco sad nede på bænken ved Paolas side, også han iagttog alt, hvad der foregik oppe i koret, med en opmærksomhed og ængstelse, som ikke var ringere end præstens. Da Santandra atter gjorde en bevægelse, der næsten bragte ham til at vende ryggen mod Tartaroli, bøjede han sig over mod Paola og udbrød med en stemme, som skælvede af bevægelse:

"Dette her går ikke. Bliver det således ved, får vi ingen fred i dag."

Paola rejste sig og stod et øjeblik tavs foran ham. "Jeg vil prøve på at gøre det godt," sagde hun med sit frimodige smil.

Han så forbavset på hende, og rystede på hovedet.

"Stakkels barn! hvad kan De vel gøre?"

"Jeg vil tale med Deres fader."

"Begriber De da ikke, at det er et spil om liv og død, som går for sig mellem dem deroppe? I næste øjeblik kan det bryde løs, så er De fortabt. – Jeg tør ikke, – jeg er bange for Dem."

Hun følte at den hånd rystede, hvormed han ville holde hende tilbage.

"Vær nu god og lad mig gå," sagde hun, "De ved jo ikke, hvad jeg har at sige. Jeg kommer straks igen, pas på mine blomster så længe."

Blomsterne lå i hans hånd og Paola gik. Hun gav ikke agt på de brune og mørke mænd, som stirrede hende i møde, de begreb hende lige så lidt som Zevaco, men gjorde dog villigt plads for hende. På Korsika kan den fremmede tillade sig alt. Hun så dem ikke, mens hun gik, rank, bleg, langsomt, med øjnene rettet mod jorden. Hun følte blot at hun kunne, fordi hun ville. Formen havde hidtil været et ukrænkeligt Sinaïbud for hende, hun glemte den i dette øjeblik, nej, hun glemte intet, hun befandt sig blot i en højere magts tjeneste.

Da Paola nåede op til koret, standsede hun ved Santandras side og lagde sin hånd på hans skulder.

"Skynd Dem nu og slut fred," sagde hun, "jeg har noget vigtigt at sige Dem."

Den gamle forstod hende ikke og så op, han troede, hun spøgte som sædvanlig. Men i dette øjeblik var Paola alvorlig, og hendes fine kinder var blevet blege.

"Hvad bryder jeg mig om at få fred," sagde han, "drengene rejser jo fra mig."

"Nej, de rejser ikke."

"Niolino bliver måske, men den anden rejser og kommer ikke tilbage, han vil jo til Amerika."

"Han rejser ikke, siger jeg."

"Hvoraf ved De det?"

"Jeg ved det, fordi jeg har opdaget, at hr. Zevacos sympatier dog ikke er så uforenelige med mine, som jeg tidligere troede. – Jeg ved det, fordi jeg holder af ham, – forstår De? – jeg vil være hans hustru, han skal blive hos mig og hos Dem, eller også skal De drage med os, hvor vi tager hen, – men allerførst må vi have fred, ikke sandt?"

"Ved Zevaco, hvad De her siger?"

"Nej, De skulle først vide det, nu må De gerne fortælle ham det, – men ikke alt sammen på en gang, – så dør han vist af glæde."

Santandra sad lidt og stirrede på hende, han behøvede tid til at fatte det, han hørte. Han så smilet og rødmen vende tilbage, så hendes øjne lyse og stråle. Det hulkede i hans bryst, han kyssede hendes hånd og beholdt den, mens han rykkede sin stol lidt nærmere mod Tartaroli, vendte sig mere om mod ham og nikkede. Den anden så forbavset på ham.

"Nå du vil have mere endnu," mumlede han – "å ja! det kan bekommes!"

Han åbnede sin tobaksdåse, tog en pris, og bød Tartaroli dåsen. Så lagde han hånden på sin uvens isse og purrede om i hans krøllede hår, mens han blev ved at holde fast på Paola med den anden hånd, som om han var bange for at hun skulle løbe bort. Hun blev først fri, da Tartaroli pludselig stod op, slyngede armene om Santandras hals og kyssede ham på begge kinder.

Mængden nede i kirken havde været vidne til alt hvad der foregik foran koret. Det som fulgte efter lader sig vanskelig beskrive. Jubelråb og skrig, hyl, som kun korseren kender, forenede sig i et bedøvende kor, der blot sagtnedes lidt for at samle kræfter til at begynde på ny. Det var ingen andagt, men en sejrshymne, en lovsang, som aldrig før havde genlydt i Casamacciolis kirke. De, der sad på bænkene, rykkede tættere sammen for dem som stod udenfor. "Kom og sæt jer," råbte man, "her er plads." Så satte de sig, ven og fjende ved hinandens side, der var jo ingen fjender mere, de mistroiske øjne blev våde, mændene omfavnede hinanden, kyssede hinanden, lå ved hinandens bryst, ligesom de to gamle oppe i kordøren.

Midt under jubelen og bifaldsstormen tog en korser sin bøsse fra skulderen, rettede løbet i vejret og fyrede den af, hundrede andre fulgte hans eksempel, og den lille kirke fyldtes et øjeblik af en kvælende røg, som efterhånden trak hen over mængdens hoveder. Røgen forsvandt, hvad der er blevet tilbage, synligt til denne dag, er en mængde små, sorte huller af geværkugler oppe i kirkens hvidkalkede bræddeloft, dem viser byfolkene den fremmede, som minder om deres store forsoningsfest.

Under larmen og krudtrøgen knælede Santandra og Tartaroli foran alteret. Joseph kom frem med Bibelen, som de to

høvdinger kyssede og lagde hånden på, idet de svor hinanden fred og forsoning.

Efter at dette var sket, tog de igen plads nede på deres stole og blev siddende der, den enes arm om den andens skulder, mens de to præster sang slutningsbønnen. Pater Joseph stod oppe foran alteret, med begge hænder holdt han sit krucifiks trykket ind til brystet. Han så omkring, ikke ydmyg og forsagt som sædvanlig, frejdig og sejrsstolt hævede han sit hoved, en solstråle, der brød igennem de små ruder, sænkede sit lys ned over hans brune pande. Drømmen fra den første dag, da han faldt i søvn i kirken, var blevet til virkelighed, det var blot ikke over Madonnas billede glorien lyste. Han havde vundet, fuldstændig sejret. Missionen var fuldbragt. Denne tanke kaldte det lykkelige smil frem. Han strakte sit kors i vejret, den lille mand syntes pludselig at blive større, mens han udbrød med en røst, som klang igennem hele kirken:

"Knæl ned og tak Gud, alle I herinde! Nu er der fred på jorden og velsignelse blandt menneskene."

Den døde landsby var blevet levende igen.

Om "Vendetta"

Forfatter: Carit Etlar (1816-1900).
Første udgave: *Vendetta. En fortælling fra Korsika.* Af Carit Etlar. Gyldendalske Boghandels Forlag, København 1888. Denne udgave efter førsteudgaven.
Redigeret af: Kim N. Jensen
Forside: Efter illustration af Valdemar Andersen (1875-1928): *"Men Niolino forekom ham, blottede sit hoved for Joseph og sagde: Hvorfor henvender De Dem til min fader, ærværdige herre?"* (1906).

ISBN 978-87-7628-350-6
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-592-1 (Ølstykke 2018).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Fem kvarter lang: Et kvarter som længdemål er ¼ alen eller 6 tommer. Slangen er altså 30 tommer eller ca. 75 cm. lang. *Red. anm.*